

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR
EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

MESLEK LİSELERİ İLE GENEL LİSELERİN DOKUZUNCU SINIF
DİL VE ANLATIM DERSİ SES BİLGİSİ VE TELAFFUZ ÜNİTESİ
HEDEFLERİNE ULAŞMA DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
(KARAMAN İLİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Emine YENEN

ANKARA
Nisan, 2012

T.C.
GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
ORTAÖĞRETİM SOSYAL ALANLAR
EĞİTİMİ ANA BİLİM DALI
TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI ÖĞRETMENLİĞİ BİLİM DALI

MESLEK LİSELERİ İLE GENEL LİSELERİN DOKUZUNCU SINIF
DİL VE ANLATIM DERSİ SES BİLGİSİ VE TELAFFUZ ÜNİTESİ
HEDEFLERİNE ULAŞMA DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI
(KARAMAN İLİ ÖRNEĞİ)

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Emine YENEN

Danışman: Yrd. Doç. Dr. Ayşen KILIÇ

ANKARA

Nisan, 2012

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Emine YENEN'in Meslek Liseleri İle Genel Liselerin Dokuzuncu Sınıf Dil Ve Anlatım Dersi Ses Bilgisi ve Telaffuz Ünitesi Hedeflerine Ulaşma Düzeylerinin Karşılaştırılması başlıklı tezi 04/ 06/ 2012 tarihinde, jürimiz tarafından Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Ana Bilim Dalında Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Adı Soyadı

İmza

Üye (Tez Danışmanı): Yrd. Doç. Dr. Ayşen KILIÇ

Üye : Yrd. Doç. Dr. Asiye DUMAN.....

Üye : Yrd. Doç. Dr. Halil ÇELTİK.....

ÖN SÖZ

İletişim hatalarının büyük sorunlara yol açabildiği günümüzde, dinleme, konuşma, okuma ve yazma becerilerinin kazandırıldığı dil ve anlatım dersi çok daha önem kazanmıştır. Bu derste Türkçenin özellikleri, zenginlikleri ve tarihi, dilin kültür taşıyıcılığı gibi birçok özellik öğrencilere kazandırılmaya çalışılmaktadır.

Geleceğin yetişkinlerinin yetiştirildiği meslek liseleri ile genel liseler, ortaöğretimde yaygın olan kurumlardır. Meslek liseleri, bilişim teknolojilerinden el sanatlarına, mobilya tasarımından elektrik- elektronik alanına kadar hayatın birçok alanıyla ilgili ara eleman yetiştirir. Bu okul mezunlarının hayatın birçok alanında çalıştığı düşünüldüğünde bu okullardaki öğrencilerin, doğru iletişim kurmak adına, dili kullanma becerilerinin diğer insanlarınkinden daha yüksek olması gerekmektedir. Ancak kendini ifade etmekte zorlanan öğrenciler; telaffuz kusurları, Türkçenin özelliklerini bilmeme neticesinde dili yanlış kullanma gibi sorunlarla karşılaşmaktadır. Benzer problemler genel liselerde de yaşanmaktadır. Bu nedenle araştırmada meslek liseleri ile genel liselerin dil ve anlatım dersi ve bu ders içerisinden seçilen, Türkçenin ses özelliklerinin kazandırıldığı “Ses Bilgisi ve Telaffuz” ünitesi kazanımlarına ulaşma düzeyleri karşılaştırılmıştır.

Araştırmanın birinci bölümünde problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları belirtilmiş, konu ile ilgili bazı tanımlara yer verilmiştir. İkinci bölümde konu hakkında kaynaklardan yararlanılarak kavramsal çerçeve oluşturulmuştur. Üçüncü bölümde araştırmada kullanılan yöntem hakkında bilgi verilmiş; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve analizi değerlendirilmiştir. Dördüncü bölümde araştırma sonucu ulaşılan bulgulara ve bunların yorumlarına, beşinci ve son bölümde araştırmada ulaşılan sonuçlara ve bunların çözümüne yönelik önerilere yer verilmiştir.

Bu alışmanın, Türkçe ğretimi ve meslekî öğretime katkısı olmasını diler; araştırmada emeği olan, güler yüzünü hiç esirgemeyen değeri hocam Yrd. Doç. Dr. Ayşen KILIÇ'a, her an beni destekleyen kıymetli ailem ve dostlarıma teşekkürü bir borç bilirim.

Emine YENEN

Ankara- 2012

ÖZET

MESLEK LİSELERİ İLE GENEL LİSELERİN DOKUZUNCU SINIF DİL VE ANLATIM DERSİ SES BİLGİSİ VE TELAFFUZ ÜNİTESİ HEDEFLERİNE ULAŞMA DÜZEYLERİNİN KARŞILAŞTIRILMASI

YENEN, Emine

Yüksek Lisans, Türk Dili ve Edebiyatı Eğitimi Anabilim Dalı

Tez Danışmanı: Yrd. Doç. Dr. Ayşen KILIÇ

Haziran- 2012, 129 sayfa

Bu araştırmanın amacı meslek liseleri ve genel liselerin dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersi içerisinde ses bilgisi ve telaffuz ünitesi hedeflerine ulaşmada farklılık olup olmadığını belirlemektir.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın evreni Karaman il merkezindeki meslek liseleri ile genel liselerdir. Örnekleme ise 2011- 2012 eğitim-öğretim yılında farklı sosyo-kültürel çevreden ve tesadüfî yöntemle seçilmiş meslek liseleri ile genel liselerdeki 240 dokuzuncu sınıf öğrencisidir.

Meslek liseleri ve genel liselerde ilgili hedeflere ulaşma düzeyini belirlemek, bunun demografik özelliklerle ilişkisini ortaya koymak, öğretmenlerin bu konudaki görüşlerine yer vermek amacıyla farklı veri toplama araçları kullanılmıştır. Ses bilgisi ve telaffuz ünitesinde toplam dokuz hedef davranış bulunmaktadır. Bunlardan bilişsel alandaki hedeflere ulaşma düzeyini tespit için boşluk doldurma, eşleştirme ve çoktan seçmeli soruların olduğu bir test, duyuşsal alandaki hedefler için Likert tipi ölçek kullanılmıştır. Psiko-motor alandaki hedeflere ulaşma düzeyini tespit için 60 öğrenciye metin okutulup bunların ses kayıtları alınmıştır. Demografik özellikleri tespit etmek amacıyla kişisel bilgi formu, dil ve anlatım dersi ile ilgili öğretmen görüşlerini belirlemek için ise anket kullanılmıştır. Toplanan veriler Microsoft Office Excel ve SPSS 16.0 for Windows Evaluation versiyonu kullanılarak çözümlenmiştir.

Araştırma sonucunda ilgili hedeflerden “Türkçedeki seslerin özelliklerini açıklar, ses olaylarının oluşumunu açıklar, yazı ile telaffuz ilişkisini gösterir” davranışlarına ulaşma bakımından genel liselerin, meslek liselerinden daha başarılı olduğu tespit edilmiştir. “Vurgu ile ilgili kuralları uygular” davranışı için ise meslek

liselerinin genel liselerden teorik bilgi açısından daha başarılı olduğu; genel liselerin de uygulamada meslek liselerinden iyi durumda olduğu görülmüştür.

İlgili hedeflere ulaşma düzeyi ile demografik özellikler arasında fark olup olmadığı araştırılmış, her iki okul türünde “cinsiyet”, “kardeş sayısı” ve “kaynak kullanımı” değişkenleri açısından fark olduğu saptanmıştır.

Meslek lisesi öğrencilerinin dil ve anlatım dersine karşı tutumları genel lise öğrencilerinininkine göre daha olumlu düzeydedir. Ancak tutum ile hedeflere ulaşma arasında negatif ve orta düzeyde bir ilişki tespit edilmiştir.

Araştırmaya katılan öğretmenlerin birçoğu öğrencilerin derse hazırlıksız geldikleri, ilköğretimden itibaren bilgi eksiklerinin olduğu, dersten sonra gerekli tekrarları yapmadıkları, derse dikkatlerini vermekte zorlandıkları, konuları ilgi çekici bulmadıkları, bunları günlük hayatta kullanmayacaklarını düşünmeleri konusunda ortak fikirdedir. Öğrencilerin bu derste ki konuları gereksiz bulmadıkları yönünde de ortak bir fikir söz konusudur. Ders materyalleri ve öğretim programı konusunda öğretmenlerin büyük çoğunluğu yetersiz olduğunu bildirmiştir. Ayrıca öğretmenler, sınıflardaki öğrenci sayısının fazla olmadığını düşünmektedirler.

Anahtar Kelimeler: dil ve anlatım, ses bilgisi, meslek lisesi, genel lise.

ABSTRACT

VOCATIONAL HIGH SCHOOLS AND GENERAL HIGH SCHOOLS TO THE NINTH CLASS LANGUAGE AND NARRATION LESSON PHONETICS AND COMPARISON OF PRONUNCIATION UNIT GOAL ACHIEVEMENT LEVELS

YENEN, Emine

Master of Science, Department of Turkish language and literature education

Thesis Advisor: Assistant Professor Ayşen KILIÇ

June– 2012, 129 pages

The purpose of this research, is vocational high schools and general high schools and to the ninth class language and narration lesson and phonetics of the unit is to determine whether the difference in achieving their goals.

In this research used the scanning model. Research on the universe with General high schools in vocational high schools of the province of Karaman. Sampling is the 2011- 2012 education in different socio-cultural backgrounds and incidental way chosen vocational high schools studying the ninth class with public high schools to 240.

Vocational high schools and general high schools, determine the level of reaching relevant targets in relation to demographic features, put in place in order to give in this topic on feedback from teachers, different data collection tools used. There are a total of nine target behavior in phonetics and pronunciation unit. matching and multiple choice questions, filling in the space that was used for a test. To reach the goals in the field to ascertain the level of cognitive. Likert type scale was used for targets in the auditory, 60 student studied the text for targets in the field of psycho-motor and their recorded sounds. Demographic characteristics used to identify personal information form, language and narraviton was used to determine their views about the lesson is teacher survey. Microsoft Office Excel and SPSS 16.0 for Windows Evaluation programmes have been used to analyse the data obtained from the applications.

As a result of research, general high schools have been found to be more successful in the vocational high school as surplus (Describes the properties of the sounds in Turkish. Describes the creation of sound events. post show the relationship

with pronunciation.). Vocational high schools have been found to be more successful in the general high school in terms of theoretical knowledge to accent-related rules. But, general high schools have been found to be more successful in the vocational high school in practice.

The difference between the goals of achieving level and demographic features, whether surveyed. both the number of school type "sex", " the number of brothers " and "resource usage" is the difference in terms of the variables that have been identified.

Vocational high school students, attitudes towards the language and narration lesson is more positive than the general high school. But, achieving goals with attitude and a moderate relationship between negative.

Participating teachers think, students not prepared for course, there are missing information from the primary, don't make the necessary repetitions after lesson, cannot concentrate on the course, topics are not of interest to them, students, not follow this information in daily life, for students, this tutorial is not unnecessary topics. They think, The course materials and curriculum are not enough, it is not so much the number of students in classes.

Key Words: language and narrative, phonetics, vocational high school, general high school.

.

İÇİNDEKİLER

JÜRİ ÜYELERİNİN İMZA SAYFASI	i
ÖNSÖZ	ii
ÖZET	iv
ABSTRACT	vi
İÇİNDEKİLER	viii
TABLolar LİSTESİ	xii
GRAFİKLER LİSTESİ	xvi
KISALTMALAR LİSTESİ	xvii

I.BÖLÜM

GİRİŞ	1
1.1.Problem durumu	1
1.2. Problem Cümlesi	4
1.3. Alt Problemler	4
1.4.Araştırmanın Amacı	6
1.5.Araştırmanın Önemi	6
1.6.Araştırmanın Varsayımları	7
1.7.Araştırmanın Sınırlılıkları	7
1.8.Tanımlar	7

II. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE	9
2.1. Ses	9
2.2. Türkçenin Ses Özellikleri	10
2.2.1. Ünlülerin Özellikleri	10

2.2.2. Ünsüzlerin Özellikleri	10
2.3. Türkçede Seslerle İlgili Kurallar	11
2.3.1. Ünlü Uyumları	11
2.3.2. Ünsüz Uyumları	12
2.3.3. Ünlü-Ünsüz Uyumları	12
2.4. Türkçede Başlıca Ses Olayları	12
2.4.1. Ses Türemesi	12
2.4.2. Ses Düşmesi	12
2.4.3. Orta Hece Ünlüsünün Değişmesi	13
2.4.4. Hece Düşmesi (Haploloji)	13
2.4.5. Benzeşme (Asimilasyon)	13
2.4.6. Aykırılma (Disimilasyon- Benzeşmeme)	13
2.4.7. Ünlü Erimesi (Vokal birleşmesi- Kontraksiyon)	13
2.4.8. Yer Değiştirme (Metatez)	13
2.5. Vurgu	13
2.5. 1. Kelime Vurgusu	14
2.5. 2. Cümle Vurgusu	14
2.6. Tonlama	14
2.7. Dil ve Anlatım Dersi	15
2.8. Ses Bilgisinin, Dil ve Anlatım Ders Kitabında Ele Alınışı	19
2.9. Meslek Liseleri ve Genel Liseler	23
2.9.1. Meslek Liseleri	23
2.9.2. Genel Liseler	24

III. BÖLÜM

YÖNTEM

3.1.Araştırmanın Modeli.....

3.2.Evren ve Örneklem.....	25
3.3.Verilerin Toplanması	26
3.4.Verilerin Analizi	27

IV. BÖLÜM

BULGULAR ve YORUM	28
4.1.Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	28
4.2.İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	31
4.3.Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	32
4.4.Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	33
4.5.Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	34
4.6.Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	36
4.7.Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	36
4.8.Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	39
4.9.Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	40
4.10.Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	41
4.11.On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	43
4.12.On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	68
4.13.On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	93
4.14. On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum.....	93
4.15. On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	94
4.16. On Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum	95

V. BÖLÜM

SONUÇ ve ÖNERİLER	105
5.1.Sonuçlar	105
5.2.Öneriler	109

KAYNAKLAR	113
EKLER	117
EK- 1: Kişisel Bilgi Formu.....	117
EK- 2: Kazanımlara Ulaşma Düzeyini Belirlemek için Kullanılan Test.....	119
EK- 3: Öğretmenlere Uygulanan Anket	124
EK- 4: Vurgu ve Tonlamaya İlişkin Okutulan Metin	125
EK- 5: Okullardaki Uygulamalar için Alınan Onay Belgesi	126
EK- 6: Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Kitabından Alınan Örnekler	128

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 4.1.1.Öğrencilerin Kazanım 1'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo 4.1.2. Öğrencilerin Kazanım 1'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Toplam N, X ve % Verileri

Tablo 4.2. Öğrencilerin Kazanım 2'ye Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo 4.3. Öğrencilerin Kazanım 3'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo: 4.4.1 Meslek Liselerinin Kazanım 4'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo 4.4.2.Genel Liselerin Kazanım 4'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo 4.5.1. Meslek Liselerinin Kazanım 5'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo 4.5.2.Genel Liselerin Kazanım 5'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo 4.6. Öğrencilerin Kazanım 6'ya Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo 4.7.1.Meslek Liselerinin Kazanım 7'ye Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo 4.7.2. Genel Liselerin Kazanım 7'ye Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo 4.7.3. Öğrencilerin Kazanım 6 ve Kazanım 7'ye Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Tablo 4.8.1.Meslek Liselerinin Kazanım 8'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo 4.8.2. Genel Liselerin Kazanım 8'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo 4.9.1.Meslek Liselerinin Kazanım 9'a Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo 4.9.2.Genel Liselerin Kazanım 9'a Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, X ve % Verileri

Tablo 4.10.1. Meslek Liseleri ile Genel Liselerin Kazanımlara Ulaşma Düzeyleri Arasındaki Puanlarının Analizi

- Tablo 4.10.2 Öğrencilerin Vurgu ve Tonlama ile İlgili Kazanımlarına (6 ve 7) Ulaşma Düzeyleri Arasındaki Puanlarının Analizi
- Tablo 4.11.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Cinsiyet” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi Puanlarının Analizi
- Tablo 4.11.2.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Baba Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo: 4.11.2.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Baba Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.11.3.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Baba Meslek Durumu” Değişkenine Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.11.3.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Baba Meslek Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.11.4.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Anne Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.11.4.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Anne Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.11.5.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Anne Meslek Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.11.5.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Anne Meslek Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.11.6.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Kardeş Sayısı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.11.6.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Kardeş Sayısı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.11.7.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Kaçınıcı Çocuk Olduğu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.11.7.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Kaçınıcı Çocuk Olduğu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.11.8. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Oda Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi Puanlarının Analizi
- Tablo 4.11.9.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Aylık Gelir” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.11.9.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Aylık Gelir” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.11.10.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Kaynak Kullanımı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri

- Tablo 4.11.10.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Kaynak Kullanımı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.11.11.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Gelecekle İlgili Plân” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.11.11.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Gelecekle İlgili Plân” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.12.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Cinsiyet” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi Puanlarının Analizi
- Tablo 4.12.2.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Baba Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.12.2.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Baba Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.12.3.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Baba Meslek Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.12.3.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Baba Meslek Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.12.4.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Anne Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.12.4.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Anne Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.12.5.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Anne Meslek Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.12.5.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Anne Meslek Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- 4.12.6.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Kardeş Sayısı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- 4.12.6.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Kardeş Sayısı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.12.7.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Kaçınıcı Çocuk Olduğu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.12.7.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Kaçınıcı Çocuk Olduğu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.12.8. Genel Lise Öğrencilerinin “Oda Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi Puanlarının Analizi
- Tablo 4.12.9.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Aylık Gelir” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri

- Tablo 4.12.9.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Aylık Gelir” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.12.10.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Kaynak Kullanımı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.12.10.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Kaynak Kullanımı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.12.11.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Gelecekle İlgili Plân” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, X ve Ss Değerleri
- Tablo 4.12.11.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Gelecekle İlgili Plân” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi
- Tablo 4.13. Kazanımlara Ulaşma Düzeyinin “Okul Türü” Değişkenine Göre Puanlarının Analizi
- Tablo 4.14. Dil ve anlatım dersine karşı tutumun “Okul Türü” Değişkenine Göre Puanlarının Analizi
- Tablo 4.15. Meslek Liseleri ile Genel Liselerde Kazanımlara Ulaşma Düzeyi ile Dil ve Anlatım Dersine Karşı Tutum İlişkisi
- Tablo 4.16.1. Meslek Liseleri İle Genel Liselerde Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Verileri

GRAFİKLER LİSTESİ

- Grafik 4.16.1. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Birinci İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri
- Grafik 4.16.2. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında İkinci İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri
- Grafik 4.16.3. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Üçüncü İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri
- Grafik 4.16.4. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Dördüncü İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri
- Grafik 4.16.5. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Beşinci İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri
- Grafik 4.16.6. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Altıncı İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri
- Grafik 4.16.7. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Yedinci İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri
- Grafik 4.16.8. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Sekizinci İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri
- Grafik 4.16.9. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Dokuzuncu İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri
- Grafik 4.16.10. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Onuncu İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri
- Grafik 4.16.11. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında On Birinci İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

KISALTMALAR LİSTESİ

BTS: Büyük Türkçe Sözlük

c.: Cilt

F: f değeri

f: Frekans

KO: Kareler Ortalaması

MEB: Millî Eğitim Bakanlığı

N: Denek sayısı

Ort. : Ortalama

p: Anlamlılık Düzeyi

Sd: Serbestlik Derecesi

Ss: Standart Sapma

S. : Sayı

s. : Sayfa

TDK: Türk Dil Kurumu

Yay.: Yayınları

$\bar{X}$: Ortalama

t : t değeri

%: Yüzde

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Bu bölümde araştırmaya konu olan problem durumu, araştırmanın amacı, önemi, varsayımları, sınırlılıkları ve araştırmada kullanılan bazı terimlerin tanımına yer verilmiştir.

1.1. Problem Durumu

Ülkemizde meslek liseleri ile diğer ortaöğretim kurumları arasında öğretim düzeyleri bakımından çok büyük farklılıklar göze çarpmaktadır. Meslek liseleri, ülkenin ara eleman ihtiyacını karşılarken aynı zamanda yükseköğretim kurumlarına öğrenci de göndermektedir. Bu durumda meslek liselerindeki öğretimin güçlendirilmesi gerekmektedir.

Meslek lisesini bitiren öğrencilerin büyük bir çoğunluğu ya yükseköğretim kurumlarını tercih etmemekte ya da bu kurumlara yerleşecek puanı alamamaktadır. Öğrencilerin üniversiteyi tercih etmemelerinin en önemli sebebi kısa zamanda iş hayatına başlamak endişesidir. Yükseköğretim kurumlarına yerleşecek puanı alamamalarının sebepleri ise çok farklıdır. Bunda çevre faktörü, öğrencinin arka plana itilmişliği, ilköğretimden itibaren öğretimde karşılaştığı aksaklıklar etkilidir. Kayseri’de teknik liseler ve meslek liseleri ile genel liseler arasında yapılan bir araştırmaya göre meslek lisesi mezunlarının sadece %18’i bir yükseköğretim kurumuna yerleşmiştir (Demir, 2002). Bu durumda meslek liselerinde yapılan öğretimde bazı problemlerle karşılaşıldığı açıktır. Burada dikkat edilecek husus, bu problemlerin yanında meslek

lisesi öğrencilerinin %82'sinin bir üst öğretime devam etmediği için öğrenim hayatlarının sona erdiği gerçektir. O halde bu öğrenciler için ortaöğretim kurumları daha da büyük bir önem taşımaktadır.

Yalnız meslek liselerinde değil genel liselerde de yükseköğretim programlarına yerleşme oranı düşüktür. Aynı araştırmada genel liselerin üniversiteyi kazanma oranı % 29 olarak verilmiştir (Demir, 2002).

Bu araştırmada meslek liselerindeki öğretim durumu, dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersi için değerlendirilecektir. Aynı değerlendirme genel liseler için de yapıp bu liselerle meslek liseleri mukayese edilecektir.

İnsanın ilk söylediği kelime ile ölmeden önce söylediği son söz ana dilindedir. Kişi, yaşam boyu ana dili ile düşünür, ana dili ile hayâl kurar. Bu kadar önem taşıyan ana dili, ilköğretime kadar aile ve çevre içinde, ilköğretimle beraber de okullarda öğretilir. Yıllarca süren bu öğretim sonunda ana dili kullanımında yeterli düzeye geldiği söylenemez. Yükseköğretim kurumlarında öğrenim gören öğrencilere ana dili eğitimi ile ilgili dersler yine verilir. Meslek lisesi öğrencilerinin büyük çoğunluğunun yükseköğrenim görmediği açıktır. Bu durumda ortaöğretimde alınan dil ve anlatım dersleri, ana dili ile ilgili son öğretim olmaktadır.

Dil ve anlatım dersinin amacı, Millî Eğitim Bakanlığı'nın Tebliğler Dergisi'nde şu şekilde açıklanmıştır. "Bu derste öğrencilerin Türkçenin ifade gücü ve imkânlarını; dinleme, konuşma, okuma, anlama ve yazma becerilerini geliştirerek anlamaları; programda yer alan ünitelerde sıralanan kazanımlar, verilen etkinlikler ve açıklamalar doğrultusunda Türkçeyi kullanma becerilerini olgunlaştırmaları; yine bu dille bireysel ve toplumsal düzeylerde kültür zenginliklerinin bilincine ermeleri amaçlanmıştır."

Dil ve anlatım dersinde ortaöğretim öğrencilerinin, ana dilini daha iyi kullanıp kendilerini en iyi şekilde ifade etmeleri beklenmektedir. İletişimin hızla geliştiği çağımızda dil öğreniminin de önemi artmıştır. Dil, yalnız kelimeler örüntüsü değildir. Aynı zamanda kültür elçisi, iletişim aracı ve düşünce kılıfıdır. Dil için Muharrem Ergin, "İnsanlar arasında anlaşmayı sağlayan tabii bir vasıta, kendisine mahsus kanunları olan ve ancak bu kanunlar çerçevesinde gelişen canlı bir varlık, temeli bilinmeyen zamanlarda atılmış bir gizli antlaşmalar sistemi, seslerden örülmüş içtimaî bir müessesedir."(Ergin, 2003) tanımlamasını yapar.

Zeynep Kerman ise “Dil, kelimelerden ibaret değildir, birer fikir ve duygu ifade eden cümlelerden ve tabirlerden oluşur. Dil, son derece karmaşık sosyal bir varlıktır.” (Kerman, 1988: 6) şeklinde ifadelerle dili anlatır.

Türk Dil Kurumu dili, “İnsanların düşündüklerini ve duyduklarını bildirmek için kelimelerle veya işaretlerle yaptıkları anlaşma, lisan, zeban.” şeklinde tanımlar (TDK, BTS)

Biz, konuştuğumuz dile göre duyar, düşünür ve yaşarız. Bundan dolayı Alman filozof Heidegger, “Dil, insanın evidir” demiştir. Millî kültür, bütünüyle dilin içinde gizlidir. Bu yüzden dilimizin üzerine titrememiz lazımdır (Kerman, 1988: 7). Ana dili, hem ferдин iç dünyasını hem de yaşadığı toplumun kültürünü yansıtmaları bakımından önemlidir. Ayrıca ana dili ile millet olma bilinci kazandırılıp toplum bir arada tutulur.

Meslek lisesini bitiren öğrenciler, elektrik-elektronikten çocuk gelişimine kadar farklı meslek alanlarında çalışmaktadır. Onların aldığı dil öğretimi ülkenin birçok alanına yansımaktadır. “Ortak bir ana dili eğitim ve öğretiminden geçmiş çok farklı meslek gruplarına mensup insanların oluşturduğu kültürel alt yapısı sağlam nesillerin yetiştirilmesi, bir toplumu güçlü kılar. Ana dili dersleri ulusal, demokratik değerlerin benimsendiği bir süreci oluşturur” (Yalçın, 2002: 29).

İnsanların hayatında yalnız dil değil, anlatım da büyük önem taşır. Anlatım, Türk Dil Kurumu tarafından farklı şekillerde tanımlanmaktadır. Güncel Türkçe Sözlük’te 1. Anlatma işi. 2. Bir duyguyu, bir düşünceyi, bir konuyu söz veya yazı ile bildirme, ifade, şeklindedir. Kelime, Dil Bilgisi Terimleri Sözlüğü’nde “Bir düşünce veya duyguyu bildirmek üzere kullanılan yargılı veya yargısız sözcük ya da sözcükler dizisi.”, Eğitim Terimleri Sözlüğü’nde “1. Tasarlanan düşünceleri sözlü ya da yazılı olarak ortaya koyma. 2. İlgili sözcükleri ve sözcük öbeklerini vurgularına önem vererek iletişimi tam sağlayacak biçimde okuma ya da konuşma.” şeklinde yer almaktadır. MEB’in belirlediği dil ve anlatım programının amaçlarına uygun olarak kendini ifade gücüne sahip bireyler yetiştirilmesi için anlatım, çok önemli bir noktadadır. Dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersinin içeriği incelendiğinde müfredatın daha çok dil bilgisi ağırlıklı olduğu görülür. Anlatım ile ilgili konular onuncu sınıfta öğretilmektedir. Ayrıca defalarca öğretiminin yapılmasına rağmen ses bilgisi ile ilgili sıklıkla hata yapılmaktadır. Bu nedenlerden dolayı çalışmada, ses bilgisi ve telaffuz ünitesinin hedeflerine hangi düzeyde ulaşıldığı araştırılmıştır.

1.2. Problem Cümlesi

Meslek liseleri ve genel liselerde dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersinin ses bilgisi ve telaffuz ünitesi kazanımlarına hangi ölçüde ulaşılmaktadır?

1.3. Alt Problemler

1. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 1 (Türkçedeki seslerin özelliklerini açıklar.)e hangi ölçüde ulaşmaktadır?

2. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 2 (Türkçedeki ses uyumlarının oluşumunu kavrar.)ye hangi ölçüde ulaşmaktadır?

3. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 3 (Ses olaylarının oluşumunu kavrar.)e hangi ölçüde ulaşmaktadır?

4. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 4 (Ses ve telaffuz ilişkisini fark eder.)e hangi ölçüde ulaşmaktadır?

5. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 5 (Yazı ile telaffuz ilişkisini gösterir.)e hangi ölçüde ulaşmaktadır?

6. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 6 (Vurguyla ilgili kuralları uygular.)ya hangi ölçüde ulaşmaktadır?

7. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 7 (İfadenin gerektirdiği biçimde tonlama yapar.)ye hangi ölçüde ulaşmaktadır?

8. Alt problem: Öğrenciler, Kazanım 8 (Ses akışını bozan durumları gösterir.)e hangi ölçüde ulaşmaktadır?

9. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 9 (Bir dilin ses terbiyesi ve konuşma biçiminin tarihi zamanın akışı içinde insani ilişkiler çevresinde gerçekleştiğini sezer.)a hangi ölçüde ulaşmaktadır?

10. Alt Problem: Meslek lisesi ve genel lise öğrencileri arasında, kazanımlara ulaşma bakımından farklılık var mıdır? Varsa bu farklılıklar nelerdir?

11. Alt Problem: Meslek liselerinde kazanımlara ulaşma düzeyi ile demografik özellikler arasında fark var mıdır?

12. Alt Problem: Genel liselerde kazanımlara ulaşma düzeyi ile demografik özellikler arasında fark var mıdır?

13. Alt Problem: Kazanımlara ulaşma düzeyi ile okul türü arasında fark var mıdır?

14. Alt Problem: Dil ve anlatım dersine karşı tutum ile okul türü arasında fark var mıdır?

15. Alt Problem: Kazanımlara ulaşma düzeyi ile derse karşı tutum arasında ilişki var mıdır?

16. Alt Problem: Meslek liseleri ile genel liselerde dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersi öğretimi hakkında öğretmenlerin görüşleri ne yöndedir?

1.4. Amaç

Meslek liseleri ve genel liselerde dokuzuncu sınıfta dil ve anlatım derslerinin ilgili hedeflerine hangi ölçüde ulaşıldığını tespit etmek ve kendini ifade gücü yüksek, iletişim becerilerine sahip bireylerin yetiştirilmesinde dil bilgisi öğretiminin önemini vurgulayıp bütün bunlara katkıda bulunmak amaçlanmıştır.

1.5. Önem

Dil ve anlatımla ilgili konular ilköğretimden itibaren öğrencilere kazandırılmak istenen davranışlardır. Ortaöğretime gelindiğinde hâlâ bir problemin yaşandığı açıktır. Meslek lisesi öğrencilerinin profili düşünüldüğünde problemin daha sık yaşandığı görülür. Bu yönde meslek liselerinde dil ve anlatım öğretimi içerisinde ilgili konularda hangi seviyede olduğu, ne gibi problemlerle karşılaşıldığı araştırılmış ve bu durum genel liselerdeki şartlarla karşılaştırılmıştır. Genel liseler ve meslek liseleri arasındaki bu mukayese, durumu tespit bakımından araştırmayı değerli kılacaktır.

Dil bilgisi öğretimi ile ilgili ortaöğretim kurumları düzeyinde yapılan araştırmalar sınırlıdır. Özellikle de meslek liseleri üzerine yapılan çalışma çok azdır. Meslek liselerindeki dil ve anlatım öğretimi konusunda bu boşluğu dolduran bir çalışmaya ihtiyaç vardır. Araştırma, bu yönde bir katkı sağlayacaktır.

Ayrıca dil ve anlatım dersi henüz yeni bir programdır. Bu dersin öğretiminde hedeflere hangi ölçüde ulaşıldığı hakkında yeterli veri yoktur. Araştırma, bu konuda meslek liseleri ve genel liseler aracılığı ile dokuzuncu sınıf düzeyinde gerekli veriyi sağlayacaktır.

1.6. Varsayımlar

Araştırmada kullanılacak örneklemin, evreni temsil eder nitelikte olduğu kabul edilmiştir.

Öğrencilere ve Türk dili ve edebiyatı öğretmenlerine uygulanan veri toplama araçlarının güvenilir ve geçerli olduğu varsayılmıştır.

Uygulamaya katılan öğrenci ve öğretmenlerin, veri toplama araçlarına verdikleri yanıtların gerçeği yansıttığı varsayılmıştır.

1.7. Sınırlılıklar

Araştırma 2011- 2012 öğretim yılı içerisinde Karaman il merkezinde bulunan Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi, Nefise Sultan Kız Meslek Lisesi, Ticaret Meslek Lisesi, Yunuskent Lisesi, Bifa Lisesi, Mehmet Akif Ersoy Lisesi ile sınırlandırılmıştır.

Bu okullardaki dokuzuncu sınıf öğrencileri ve bu kurumlarda çalışan Türk dili ve edebiyatı öğretmenleri ile sınırlandırılmıştır.

1.8. Tanımlar

Dil ve Anlatım: Ortaöğretim kurumlarında Türkçenin özelliklerinin kavratıldığı, dili iyi kullanma becerisinin verildiği, kendini doğru ifade eden bireylerin yetişmesinin amaçladığı öğretim programıdır.

Ses Bilgisi: Bir dilin seslerini; oluşmaları, boğumlanma özellikleri, kelimelerdeki sıralanışları, yüklendikleri görevler ve uğradıkları türlü değişmeler açısından inceleyen gramer dalı (TDK, Gramer Terimleri Sözlüğü).

Meslek liseleri: Türk eğitim sisteminin genel amaçlarına uygun, öğrencileri meslek hayatına, yükseköğretim kurumuna hazırlayan dört yıllık eğitim kurumlarıdır.

Genel liseler: Türk Millî Eğitiminin amaçları doğrultusunda, öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültür veren ve yüksek öğretime öğrenci hazırlayan öğretim kurumlarıdır.

Hedef: Hedef, bir öğrencinin, planlanmış ve tertiplenmiş yaşantılar sayesinde kazanması kararlaştırılan ve davranış değişikliği veya davranış olarak ifade edilmeye elverişli olan bir özelliktir (Ertürk,1972: 26).

Öğrenci: Meslek liseleri ve genel liselerin dokuzuncu sınıflarında okuyan kişilerdir.

Kazanım: Dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersinin ses bilgisi ve telaffuz ünitesinde belirtilen, ulaşılması beklenen hedef davranışlardır.

II. BÖLÜM

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Bu bölümde ses bilgisi ve telaffuz, dil ve anlatım dersi, meslek liseleri ve genel liselerle ilgili bilgilere yer verilmiştir.

2. 1. Ses

Ses, en basit tanımıyla akciğerlerden gelen havanın etkisiyle ses organlarında oluşan ve yayılarak kulak yoluyla duyulan titreşimdir (İnce, Demirayak, Görmüş, Kılıçoğlu, 2003: 55). Sesler, ciğerlerden yükselen hava cereyanı dışarı çıkmak üzere ses geçidinden geçerken, geçidin içindeki organları da harekete geçirerek bu organların açılıp kapanması ve daralıp genişlemesi neticesinde oluşur. Dışarı çıkmak isteyen havanın ses geçidinde çarptığı ve sürtüldüğü yol ve organlar hançere, boğaz, ağız ve burun boşlukları ile ses telleri, küçük dil, damak, dil, dişler ve dudaklardır (Ergin, 2003: 31).

Sesbilim ve Ses Bilgisi

Sesbilim, insan dilinin seslerinin nasıl meydana getirildiğini, ne gibi nitelikleri olduğunu, ses dalgalarıyla nasıl aktarılarak dinleyene nasıl ulaştığını, dinleyenin bu sesleri almasını, kısacası, dilin ve bildirişmenin ses yönünü inceleyen bilimdir. Sesbilim yalnızca belli bir dili ses bakımından incelerse buna da “ses bilgisi” denir (İnce ve arkadaşları, 2003: 55).

Ses bilgisi, bir dilin seslerini, ses değişikliklerini ve bu değişikliklerin tarihsel akışını inceler (Ediskun, 2007: 67).

2.2. Türkçenin Ses Özellikleri

2.2.1. Ünlülerin Özellikleri: Ünlüler, “Ses yolunda herhangi bir boğumlamaya uğramadan, bir çırpıda çıkarılabilen seslerdir (İnce ve arkadaşları, 2003: 57). Alfabe de a, e, ı, i, o, ö, u, ü olmak üzere sekiz harfle gösterilen ünlülerin sayısı, ağızlarda artmaktadır.

Türkçede diftong ve triftong yoktur.

Türkçede iki ünlü yan yana gelmez. Yani Türkçede hiatus yoktur. Konuşma dilinde görülen soğuk- souk örneğindeki iki ünlünün yan yana gelmesi durumu yazıya aktarılmaz.

2.2.2. Ünsüzlerin Özellikleri: Dilde tek başlarına söylenemeyen, ancak bir ünlüyle beraber ortaya çıkabilen seslerdir (İnce ve arkadaşları, 2003: 58).

Bugün Türkiye Türkçesinde alfabede gösterilen yirmi bir ünsüz vardır. Bunlar: b, c, ç, d, f, g, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, s, ş, t, v, y, z’dir. Bu seslerin dışında ağızlarda görülen hırıltılı h (çıhar, yoh gibi), nazal n (babañ, deñiz gibi), ğ (dalga gibi), k (kamus gibi) gibi sesler de vardır. Bu sesler, harf değeri taşımaz.

Türkçe kökenli kelimelerin başında bazı sesler bulunmaz. Örneğin, “Türkçede j ünsüzü yoktur. Jandarma, jale, Japon gibi kelimeler yabancıdır.

Ayrıca “ğ” ve “ñ” sesleri kelime başında bulunmaz.

B, h, m, n, p, v sesleri, aslî ses değiştii için veya ünlem ile yansıma sözcükler olduğundan kelime başında bulunur

C, l, r, z ünsüzleri yalnız yansımalarda bulunur. Cızırtı, cıvcıv, lıkır lıkır, löp löp, rap rap, zıp zıp, zonklamak gibi.

Türkçe kelime başlarında çift ünsüz bulunmaz.

Türkçede kelime ya da hece onunda b, c, d, g ünsüzleri bulunmaz.

Türkçede “ç, ş, y” gibi seslerin inceltici etkiye sahip olduğu da görülür. Yaşıl> yeşil, yana> yine, şış> şiş, bıçmak> biçmek gibi.

2.3. Türkçede Seslerle İlgili Kurallar

2.3.1. Ünlü Uyumları:

Büyük Ünlü Uyumu: Türkçeyi yazılı belgelerden takip edebildiğimiz en eski döneminden beri var olan Türkçenin en temel ses özelliğidir. Bu uyuma göre Türkçe bir kelimenin ilk hecesinde kalın bir ünlü varsa daha sonraki hecelerde de kalın ünlü olmalıdır. İlk hecede ince bir ünlü varsa sonraki hecelerde de ince ünlü olmalıdır (İnce ve arkadaşları, 2003: 60- 61).

Türkçede bu uyumun az da olsa istisnaları vardır. Anne (<ana), elma(<alma), şişman (<şişman), buradaki, meslektaş, akşamleyin, gülüyor...

Ünlü uyumları, ilk heceye eklenen hecelerdeki ünlülerin, kendinden bir öncekine uyum sağlaması şeklinde ortaya çıkar. Bu nedenle tek heceli kelimelerde ünlü uyumu aranmaz. Ayrıca birleşik kelimelerde de ünlü uyumları aranmaz. Çünkü birleşik kelimeler, aslında iki farklı kelimenin bir araya gelerek oluşturduğu yeni bir yapıyı ifade eder.

Küçük Ünlü Uyumu: Küçük ünlü uyumu, bir kelimedeki ünlülerin düzlük yuvarlaklık bakımından birbirine uymasudur. Türkçe bir kelimenin ilk hecesinde düz bir ünlü (a, e, ı, i) varsa sonraki hecelerde bulunan ünlüler de düz olur. “Anlayışlı, dinleriz, aydınlık” örneklerinde olduğu gibi.

Küçük ünlü uyumu sonradan ortaya çıktığı için istisnaları çoktur.

-yor şimdiki zaman eki bütün kelimelerdeki küçük ünlü uyumunu bozar. Türkçede o ve ö sesleri yalnız ilk hecede bulunduğu için doktor, horoz gibi kelimeler küçük ünlü uyumuna uymaz.

2.3.2. Ünsüz Uyumları: Türkçede bazı ünsüzlerin sert- yumuşak ünsüz olarak karşılıkları vardır. Buna göre;

Bir kelimedeki karşılıklı ünsüzlerden yumuşak ünsüzlerle yumuşak, sert ünsüzlerle sertler bir araya gelebilir. Bir araya gelemeyen karşılıklı ünsüzler şunlardır: b-p, c-ç, d-t, g-k, j-ş, z-s, v-f, ğ- h(ı).

l, m, n, ñ, r, y gibi yumuşak ses olup sert karşılığı olmayan ünsüzler, sert ve yumuşak bütün seslerden sonra gelebilir.

2.3.3. Ünlü-Ünsüz Uyumları: Türkçede ünsüzlerin bazıları kalın ve ince ünsüz şeklinde kullanılmaktadır. k(a), g(ı), ğ(ı) ve kalın l ünsüzleri ancak kalın ünlülerle, k(e), g(e), ğ(e) ve ince l ünsüzleri ise ince ünlülerle bir arada bulunabilir.

2.4. Türkçede Başlıca Ses Olayları

2.4.1. Ses Türemesi: Sesler gramer birlikleri içinde yan yana düşerken bazen birbirleriyle doğrudan doğruya birleşemez ve aralarına bağlanmayı sağlayacak ilave bir ses alırlar. Bu hadiseye ses türemesi denir (Ergin, 2003: 51).

Ünlü ve ünsüz türemesi olarak karşımıza çıkar. Dar-a-cık> daracık, his etmek> hissetmek...

2.4.2. Ses Düşmesi: Ünlü ve ünsüz düşmesi şeklinde karşımıza çıkar. Gönül> gönlü, minikcik> minicik gibi.

2.4.3. Orta Hece Ünlüsünün Değişmesi: “başla-> başla-yor> başlıyor, ağla-> ağla-yor> ağlıyor” gibi kelimelerde geniş olan orta hece ünlüsü, “y”nin inceltici etkisiyle daralmaya uğrar. Orta hece ünlüsünün değişmesine “ünlü daralması” adının da verilmesi bundan kaynaklanmaktadır.

2.4.4. Hece Düşmesi (Haploloji): Arka arkaya gelen ve sesleri benzeyen hecelerden birinin düşmesi olayıdır. “pekiyi> peki, söyleyeyim> söyleyim” gibi (İnce ve arkadaşları, 2003: 63- 64).

2.4.5. Benzeşme (Asimilasyon): Bir gramer birliğinde bir kelimedede bazen yan yana gelen veya biraz aralıklı olarak bir aradan bulunan iki sestten birinin diğerine tesir ederek onu kendisine benzettiği, böylece iki sesin birbirine benzeştiği görülür. İşte bu hadiseye benzeşme denir (Ergin, 2003: 52).

Benzeşme; teşekkül noktaları, temas dereceleri, nazallık, düzlük-yuvarlaklık gibi farklı şekillerde olabilmektedir.

2.4.6. Aykırılma (Disimilasyon- Benzeşmeme): “Birbirine benzeyen veya aynı olan iki sestten birinin başkalaşmasıdır. “attar> aktar, muşamma> muşamba, aşçı> ahçı” gibi.” (İnce ve arkadaşları, 2003: 64)

2.4.7. Ünlü Erimesi (Vokal birleşmesi-kontraksiyon): Kahve+ altı> kahvaltı, ne+ için> niçin, ne+ asıl> nasıl örneklerindeki gibi iki ünlünün birleşmesidir.

2.4.8. Yer Değiştirme(Metatez): Daha çok ağızlarda çok görülür. “köprü> körpü gibi.

2.5. Vurgu

Kelimelerde kimi hecelerin, cümlelerde ise kimi kelime veya kelime gruplarının daha kuvvetli, daha baskılı söylenmesine vurgu denir (İnce ve arkadaşları, 2003: 68).

Dil, monoton bir yapıda değildir. Kelimeler ve cümleler inişli çıkışlı bir ses yapısı takip eder. İşte bu iniş ve çıkışlar, bazı hecelerin diğerlerine göre daha kuvvetli, baskılı söylenmesiyle oluşur.

2.5. 1. Kelime Vurgusu: “İki veya daha fazla heceli kelimelerde, hecelerden birinin diğerlerine göre daha kuvvetli, baskılı söylenmesine kelime vurgusu denir.

Türkçe hafif vurgulu bir dildir. Bu yüzden vurgulu heceleri tespit etmek ve doğru kullanmak çok dikkat ister. Türkçe kelimelerin genellikle son heceleri vurguludur. Ancak bazı durumlarda vurgunun yeri değişebilir. Tek heceli kelimeler vurgusuzdur. Tek heceli kelimeler cümle içerisinde taşıdığı anlama göre vurgu alabilir.

Bugün okula **ben** geldim.

Ben bugün **okula** geldim.

2.5. 2. Cümle Vurgusu: “Konuşurken cümlede anlamca belirtilmek istenen kelime veya kelime grupları, daha baskılı, daha kuvvetli söylenerek (vurgu yoluyla) ön plana çıkarılır. Buna cümle vurgusu denir (İnce ve arkadaşları, 2003: 69).

2.6. Tonlama

Konuşma sırasında birbiri ardına gelen sesler hiçbir zaman aynı düzeyde değildir. Ses alçalır, yükselir, yumuşar, sertleşir, inceler, kalınlaşır. Sesteki bu değişmelere tonlama adı verilir.

Konuşmada konuşmacının duygularını hissettiren en önemli faktör tonlamadır. Konuşmanın başarısı tonlamadaki başarıyla eş değerdedir. Aynı düzeyde devam eden bir konuşma monoton ve sıkıcı olur.

2.7. Dil ve Anlatım Dersi

İlköğretimden sonra öğrencilerin Türkçenin özelliklerini öğrenmelerini ve dili daha iyi kullanma becerisi kazandırmayı amaçlayan bir öğretim programıdır. Ortaöğretimin her döneminde okutulan ve öğrencinin geçmek zorunda olduğu derstir.

Dil ve anlatım dersine niçin ihtiyaç duyulduğu şu şekilde açıklanmıştır: “Dil ve edebiyat öğretiminde, XX. yüzyılda iletişim, dil bilim, anlam bilim ve yorum bilim alanlarında ulaşılan düşünce ve gerçekleştirilen çalışmalardan yararlanılarak; Türkçenin kullanımı esnasında kazandığı ve kazanabileceği her türlü değer ve özelliği öğrencilere beceri düzeyinde kazandırmak amacıyla, “Edebiyat Programı” yanında bir de “Dil ve Anlatım Programına” ihtiyaç duyulmuştur.”(MEB, 2005)

Dil ve Anlatım dersinin amaçları aşağıda sıralanmıştır.

Genel Amaçlar

1. Dilin rolünü ve önemini kavratmak
2. Dil-kültür ilişkisini kavratmak
3. İletişim aracı olarak dilin işlevlerini kavratmak
4. Türkçeyi doğru ve güzel kullanma yeteneği kazandırmak
5. Türkçenin dünya dilleri arasındaki yerini kavratmak
6. Kelime, cümle ve metin düzeylerinde dil-anlam ilişkisini kavratmak
7. Günlük hayatın ihtiyaçlarını karşılayacak yazma ve konuşma becerisi kazandırmak
8. Metin ve metin parçalarını, doğru ve güzel okuma, doğru anlama ve yorumlama becerileri kazandırmak

9. Anlatım türlerinin özelliklerini kavratmak
10. Her anlatım türünde yazma becerisi kazandırmak
11. Metin türlerinin özelliklerini kavratmak
12. Dinlediklerini ve okuduklarını doğru inceleme ve anlama becerisi kazandırmak
13. Türkçenin kendine özgü ses, yapı ve anlam özelliklerini metinler çevresinde kavratmak
14. Dil bilgisi kurallarını; ses, kelime, kelime grubu, cümle ve metin düzeylerinde doğru uygulama becerisi kazandırmak
15. Sanat metinlerini anlama, inceleme ve değerlendirme becerisi kazandırmak
16. Tartışma, değerlendirme becerisi kazandırmak
17. Türkçenin köklü bir dil ailesinden geldiği bilincini kazandırmak
18. Türk diliyle edebî zevk ve estetik değerler taşıyan eserler verildiğini kavratmak
19. Türkçenin millî birlik ve bütünlüğümüzün vazgeçilmez unsurlarının başında geldiğini benimsetmek
20. Dinleme, konuşma, okuma ve yazma faaliyetlerinde Türkçenin yazım kurallarına, söyleyiş özelliklerine ve inceliklerine özen göstermelerini sağlamak
21. Dinlediklerini, okuduklarını, anladıklarını, düşündüklerini söz ve yazıyla planlı, etkili, akıcı, anlaşılır biçimde ifade edebilmelerini sağlamak
22. Konuşurken ve yazarken anlatım kurallarına uymalarını sağlamak
23. Edebî metinlerin zamanın getirdiği değişmelerle zenginleştiğini ve geliştiğini kavramaları amaçlanmaktadır (MEB, 2005).

Dil ve anlatım dersleri, bazen yalnız kuralların anlatıldığı ezberci bir yapıya bürünmektedir. Bazı durumlarda dildeki kuralların anlatılması gerekmektedir. Bu durumda öğretmen kuralla ilgili bilgi verip bunu örneklendirir, sonra da öğrencilerin bu örnekleri çoğaltmasını isterse ders daha etkili olacaktır. Örneğin, ses olayları anlatılırken bu durumun hangi sebeplerden kaynaklandığı hakkında bilgi verilir. Öğrenci bu bilgi ışığında kendi ifadeleriyle konuyu örneklendirirse öğretim anlamlı olur. Dilin, bir beceri olduğu ve bunun da uygulamalar, etkinlikler yaparak kazanılacağı düşünülmelidir. Öğrenci, bilgiyi edinip kendine mal etmelidir. ABD’de Texas Üniversitesinde yapılan bir araştırmanın sonuçlarına göre insanlar, okuduklarının % 10'unu, işittiklerinin % 20'sini, gördüklerinin % 30'unu, görüp işittiklerinin % 50'sini, görüp işittikten sonra söylediklerinin % 80'ini, yapıp söylediklerinin % 90'ını hatırlamaktadır (Demirel, 1999: 79). Öyleyse derslerde öğrenci katılımı sağlanmalı, bilgi günlük hayattaki uygulamalarıyla ilişkilendirilmelidir.

Hazır bilgileri ve kuralları öğretme anlayışı izlenmemeli, sezdirme, kavratma ve keşfettirme yoluyla öğrencide var olan bilinçaltı bilgilerin ortaya çıkmasına zemin hazırlamalıdır (Cemiloğlu, 2003: 112).

2006 yılında Türkçe dersindeki başarı ile çoklu zekâ alanları arasında bir bağ olup olmadığına ilişkin yapılan çalışmada Türkçe dersinde sözel zekâsı güçlü öğrencilerin daha başarılı olduğu görülmüştür. Sonra mantıksal-matematiksel zekâsı güçlü öğrenciler, bunlardan sonra ise bedensel-kinetiksel zekâsı güçlü öğrenciler başarılıdır (Avanoğlu, 2006). Ancak öğrencilerin hem zekâ alanları hem de ilgileri birbirinden farklıdır. Dil ve anlatım dersinin etkili olabilmesi için öğrencilerin farklı zekâ alanlarına hitap edecek bir öğretimin planlanması, buna yönelik ders materyallerine yer verilmesi gerekmektedir.

Edgar Dale’nin yaşam konisine göre;

1. Öğrenme işlemine katılan duyu organlarımızın sayısı ne kadar fazla ise o kadar iyi öğrenir ve o kadar geç unuturuz.

2- En iyi öğrendiğimiz şeyler, yaparak öğrendiğimiz şeylerdir.

3- Bilgi ve becerilerin çoğunu gözlerimizin yardımıyla öğreniriz.

4-En iyi öğretim, somuttan soyuta ve basitten karmaşığa doğru giden öğretimdir (Akt. Çilenti, 1984).

Bu açıdan bakıldığında dersin, farklı duyu organlarına hitap edecek şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Örneğin, bir şiirin vurgu ve tonlamaya uygun bir şekilde okunması istendiğinde şiir, uygun bir fon müziği ve slaytlar eşliğinde okunabilir. Bu, öğrencilerin derse ilgisini artıracak ve derse karşı olumlu bir tutum içerisinde olmalarına yardımcı olacaktır.

Yazılı ve sözlü olarak uygulamalar yapmayı gerektiren dil ve anlatım dersinde öğrenciler alışkanlıkları veya sınav kaygısından dolayı testlere yönelmektedirler. Daha ilkokulda başlayan, ortaöğretim sonuna kadar süren test uygulamaları yazılı ve sözlü anlatımda büyük eksiklikler doğmasına yol açmaktadır (Aksan, 1988: 137).

Kelimelerin doğru telaffuz edilmesi, doğru anlaşılma adına önemlidir. Uzun veya ince ünlülerin söylenişinde yanlışlıklar yapılmaktadır. “Bugün kar çok az.” cümlesinde kar kelimesindeki a sesinin kalın veya ince okunması anlam değişikliğine yol açmaktadır. “Yukarıdakilerden hangisi doğrudur?” cümlesinde yukarı kelimesine gelen –da isim hal eki yanlış bir kullanım olarak uzun okunmaktadır. Bu tür problemler, dil ve anlatım derslerinde kullanım sırasında düzeltildiği takdirde yanlışlar azalacaktır.

Doğru ve düzgün konuşma becerisi, konuşma eğitimi yapmak ve iyi konuşanları örnek almakla kazanılır (Aktaş, Gündüz: 2010). Bu durumda öğretmenlere büyük sorumluluk düşmektedir. Bunun için çeşitli yöntemlere başvurulabilir. Herhangi bir konuda tartışma düzenlemek ya da öğrencileri bir metnin/ oyunun üzerine konuşturmak sıklıkla başvurulabilecek etkili ve yararlı bir yöntemdir (Aktaş, Gündüz: 2010).

Görsel araçlarla desteklenen öğretim, anlatıma dayanan öğretime göre daha etkindir (Varış, 1988: 22). Ders kitaplarının, özellikle dinleme becerisinin geliştirilmesi konusunda büyük sıkıntılar doğurduğu bir gerçektir. Ders kitaplarının yanında görsel, işitsel vb. araç-gereçlerin de Türkçe eğitiminde kullanılması gerekmektedir. Bu araçların içinde bilgisayarın büyük yeri vardır. Çünkü bilgisayar diğer araç-gereçlerin gördüğü işlevin neredeyse tamamını görmektedir. (Pekaz, 2007). Derslerde bilgisayar, sunu cihazı ile kullanıldığında görerek ve işiterek öğrenmeye katkı sağlayabilir.

Dil ve anlatım derslerinde genellikle düz anlatım yöntemi kullanılmaktadır. Derslerde düz anlatım, soru- cevap, problem çözme, gösteri (demonstrasyon), rol

oynama, örnek olay incelemesi, grup tartışması, benzetişim gibi öğretim tekniklerinin tamamı kullanılabilir. Dil ve anlatım derslerinde farklı öğretim yöntemleri ve buna bağlı olarak farklı öğretim materyallerinin kullanılması dersten beklenen amaçların gerçekleştirilebilmesinde önemli bir katkı sağlayacaktır (Balun, 2008). Tekdüzeliliğin kırıldığı bir ders diğerlerinden farklı olacağı için öğrencinin ilgi ve algısını üst seviyede tutmaya yardımcı olacaktır.

2.8. Ses Bilgisinin 9. Sınıf Dil ve Anlatım Ders Kitabında Ele Alınışı

Dokuzuncu sınıf Dil ve Anlatım dersinde toplam 73 kazanım vardır. Bunlardan dokuzu ses bilgisi ve telaffuz ünitesiyle ilgilidir.

Ses bilgisi ve telaffuz ünitesi kazanımları ise şunlardır:

1. Türkçedeki seslerin özelliklerini açıklar.
2. Türkçedeki ses uyumlarının oluşumunu kavrar.
3. Ses olaylarının oluşumunu kavrar.
4. Ses ve telaffuz ilişkisini fark eder.
5. Yazı ile telaffuz ilişkisini gösterir.
6. Vurguyla ilgili kuralları uygular.
7. İfadenin gerektirdiği biçimde tonlama yapar.
8. Ses akışını bozan durumları gösterir.
9. Bir dilin ses terbiyesi ve konuşma biçiminin tarihi zamanın akışı içinde insani ilişkiler çevresinde gerçekleştiğini sezer.
9. sınıf Dil ve Anlatım ders kitabında üçüncü ünite Ses Bilgisi ve Telaffuz'dur. Ünite, "Telaffuz (söyleyiş)" ve "Türkçenin Sesleri ve Özellikleri" şeklinde iki bölüme

ayrılmıştır. Birinci bölümde “Ses ve Seslerin Kullanımı” başlığı verilmiş ve bu bölümde ses kusurları, noktalama işaretlerinin metindeki işlevleri, duraklamalar, vurgu ve tonlamalar değerlendirilmiştir.

Hazırlık sorularında tekerlemelerin telaffuzunda güçlük çekilmesi, etkili ve güzel konuşmanın önemine dikkat çekilmiştir.

1. Ses ve Seslerin Kullanımı

Hazırlık

- “Büyük büyük büyüğe, babacan Babaeskili bonboncu Bilal’le Bigalı bingildak Bahir’in bön bün bakışları bomboş büyü, büyük büyük laflarına kızıyordu. Bir berbere, bir bibere bre berber beri gel biber al diyordu.”
Emin ÖZDE.
- Yukandaki tekerlemeyi okurken telaffuzla ilgili nasıl bir durum ortaya çıkmaktadır? Sözlü olarak ifade ediniz.
- Aşağıdaki çizimlerde gösterilen iletişim süreçleri ile ilgili neler söylenebilir?

Sayın misafirler,
Bugün size ünlü şair hakkında
kısa bilgiler vereceğim. Şair, hayatı
boyunca kendini şiire adamıştır.

Evet, haklı!

Sayın müşafürler,
Bogün seze önlü şayir hakkında
kıssa bilgüler verecaam. Şayir heyatı
biyınca kendünü şıra adamıştır...

!!!

- Günlük hayatınızda sesini iyi kullanan, güzel ve etkileyici konuşan insanlarla bir arada bulunmak size ne kazandırır?
- Türkçeyi yeni öğrenen bir turisti Türkiye’de nasıl bir ortama götürürsek konuşulanları anlamayarak çevre ile iletişim kurmakta zorlanır?
- Duyduğunuz ve gördüğünüz kadıyla çevrenizde güzel ve etkileyici konuşanların nasıl bir eğitim aldıkları söyleyiniz.

(9. sınıf dil ve anlatım kitabı, s: 48)

İnceleme metni olarak “Keşanlı Ali Destanı” ve “Kibarlık Budalası”ndan birer bölüm verilmiştir. Birinci metinden hareketle öğrencilerin günlük konuşma dilindeki ses kusurlarına, ifadelerin farklı duygu ile söylendiğinde anlamının değişebileceğine, noktalama işaretlerinin metnin okunması ve duygunun aktarılmasında önemli bir işleve sahip olduğuna değinilmiştir. Metinden örnekler verilerek vurgu ve tonlama üzerinde durulmuştur.

Örnek: Ne diyordum efendicığzıma söyleyim.

Dün sana öğrettiğim dersi ezberledin?

İkinci metinde seslerin çıkış yerleri anlatılmıştır. Buna göre de ünlüler çıkış noktalarına göre sınıflandırılmış, burada ünlü daralmasına da yer verilmiştir. Ünsüzler, söyleniş özelliğine göre sınıflandırılmış ve ünsüzlerin ses değerlerinin aynı olmadığı şu örnekle açıklanmıştır:

“Onaranların evinde küçük bir salon. Bir çocuğu bir de Şamama’yı gezdiriyorum.

İşim o kadar. Madam galiba.

Tilifonu alırım, alo sen kimsin, kimi arıyon diye sorarım.”

Anlama yorumlama bölümünde boğumlama kusuruna yer verilmiştir. “Armut, almut, ağmut...” kelimeleri verilerek boğumlamanın doğru yapılması gerektiği üzerinde durulmuştur. Boğumlamanın tam olduğu durumlarda anlaşılabilirliğin da arttığı grafikte anlatılmıştır. Bunun dışında Attila İlhan’ın “Cazgır” adlı şiiri verilerek tonlama ve duraklamaya uygun okunması istenmiştir.

Ölçme- Değerlendirme bölümünde ünlülerin özellikleri ile ilgili bir çoktan seçmeli soru, ulama, vurgu ve duraklama ile ilgili boşluk doldurma, ünsüzlerin özellikleriyle ilgili eşleştirme soruları sorulmuştur. Dili, etkili ve güzel kullanmanın önemi de açık uçlu soru olarak sorulmuştur.

“Türkçenin Sesleri ve Özellikleri” bölümünde hazırlık bölümünde ses- harf ilişkisi, ünlü uyumu ve ses olaylarına değinilmiştir.

İnceleme metni olarak Sabahattin Ali’nin “Hasan Boğuldu” adlı hikâyesinin bir bölümü verilmiştir. Bu metin üzerinden ünlülerin özellikleri, ünlü uyumları ve ses olayları anlatılmıştır. Ünlülerin özellikleriyle ilgili bütün sınıfın katılabileceği eğitsel bir oyuna yer verilmiştir. Buna göre sınıf iki gruba ayrılır. Birinci gruptan bir öğrenci “Yuvarlak ince ünlü hangi ünlüdür?” sorusunu ikinci gruba yöneltir. Onlar bunu cevapladıktan sonra kendileri birinci gruba soru sorarlar. Bu şekilde ünlülerin özellikleri pekiştirilir.

1. Etkinlik
 Ünlü ve ünsüzlerin özellikleri ile ilgili yapılan araştırmalardan hareketle aşağıdaki etkinlik gerçekleştirilir. Sınıf iki gruba ayrılır.

Birinci grup
 Bu gruptan rastgele seçilen bir öğrenci ikinci gruptan istediği bir öğrenciye özelliklerini söylediği ünlüyü sorar.

İkinci grup
 Doğru cevabı söyleyen bu grubun öğrencisi, birinci gruptan istediği bir öğrenciye özelliklerini söylediği ünsüzü sorar.

Birinci grup
 Öğrenci ikinci grubun sorusuna cevap verir ve aynı şekilde ikinci gruptan istediği öğrenciye özelliklerini söylediği ünlüyü sorar.

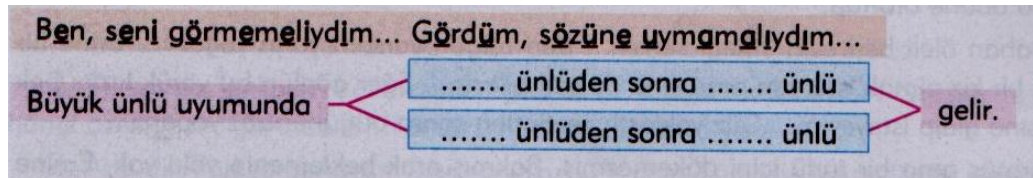
ÖRNEK:
 Soru (Birinci grup öğrencisi): Yuvarlak ince ünlü hangi ünlüdür?
 Cevap (İkinci grup öğrencisi): "Ü" ünlüsüdür.
 Soru (İkinci grup öğrencisi): Sert-dudak ünsüzü hangi ünsüzdür?
 Cevap (Birinci grup öğrencisi): "F" ünsüzüdür.

Bu şekilde ünlü ve ünsüzlerin özellikleri belirlenir. Her grup bir yazman belirler. Yazmanlar öğrencilerin verdikleri cevaplar doğrultusunda özellikleri belirlenen ünlü ve ünsüzleri sınıflandırarak tahtaya yazar.

KURALLAR:
 1. Her öğrenci birer soru sorma ve cevap verme hakkına sahiptir.
 2. Öğrenciler ünlü ve ünsüzlerin özelliklerinden ve yaptıkları araştırmalardan cevap verme sırasında yararlanabilirler.

(9. sınıf dil ve anlatım kitabı, s: 57)

Ünlü uyumlarıyla ilgili örnek bir cümle verilmiş ve hangi ünlüden sonra hangilerinin gelebileceği tablolastırılmıştır.

(9. sınıf dil ve anlatım kitabı, s: 58)

Etkinlikte bununla ilgili bir uygulamaya yer verilmiştir. Büyük ünlü uyumundaki uygulama küçük ünlü uyumu için de yapılmıştır.

Ses olaylarından ünlü omuz-u> omzu örneğiyle (hece) düşmesi, az-cık> azıcık örneğiyle ünlü türemesi, söyle-yor> söylüyor örneğiyle ünlü daralması, düş-de> düşte örneğiyle ünsüz benzeşmesi, yok-um> yoğum örneğiyle ünsüz yumuşaması, ufak-cık> ufacık örneğiyle ünsüz düşmesi, zan etmek> zannetmek örneğiyle de ünsüz türemesi açıklanmıştır.

Anlama yorumlama bölümünde Ahmet Rasim ve Bekir Sıtkı Kunt'tan birer örnek alınarak öğrencilerin altı çizili kelimelerde hangi ses olayının olduğunu bulmaları istenmiştir.

Ölçme- değerlendirme bölümünde ünsüz benzeşmesi ve küçük ünlü uyumu ile ilgili birer çoktan seçmeli, küçük ünlü uyumu, ünsüz yumuşaması ve büyük ünlü uyumunu bozan eklerle ilgili boşluk doldurma, ünlü türemesi, ünsüz yumuşaması, ünsüz düşmesi ve ünlü düşmesi ile ilgili eşleştirme sorusu sorulmuştur. Dudak sesleri, kalın ünlü ve küçük ünlü uyumunu bozan eklerle ilgili toplam üç doğru yanlış sorusu sorulmuştur.

Çıkış noktasına göre ünsüzlerin nasıl gruplandırılacağı ise açık uçlu soru olarak yöneltilmiştir.

2.9. Meslek Liseleri ve Genel Liseler

2.9.1. Meslek Liseleri: Türk eğitim sisteminin genel amaçlarına uygun, öğrencileri meslek hayatına, yükseköğretim kurumuna hazırlayan dört yıllık eğitim kurumlarıdır. Bu kurumlara ilköğretimi bitiren öğrenciler SBS (Seviye Belirleme Sınavı) ile alınmaktadır. Kontenjanın doldurulamaması durumunda öğrenciler, diploma notuna göre bu okullara yerleştirilmektedir.

Meslek liselerinin amaçları şunlardır:

Uygulanan programlarda öngörülen meslekî bilgi ve becerileri kazanmalarını ve iş hayatına hazırlanmalarını,

İlgi, yetenek ve başarılarına göre yüksek öğretim programlarına hazırlanmalarını,

Yabancı dili, dünyadaki bilimsel ve teknolojik gelişmeleri izleyebilecek düzeyde öğrenmelerini sağlamaktır.

İlköğretimden sonraki ilk yıl, diğer liselerle aynı öğretim programı uygulanmaktadır. Bu yılın sonunda öğrenciler, ilgi ve yetenekleri doğrultusunda meslek

alanlarını seçerler. İkinci yılda, seçtikleri alanla ilgili temel bilgi ve becerileri içeren bir öğretim programı uygulanır. Bu yılın sonunda öğrenciler, kendi alanlarında istedikleri ve yetenekli oldukları dallara yönlendirilir. Üçüncü yılda alanda uzmanlaşma için öğrencilerin seçtikleri dallarda meslekî eğitim verilir. Son yıl ise öğrencinin öğrendiklerini uygulayabilme nitelikleri kazandırılır. Öğrenciler, alan ve dallarına uygun olan işletmelerde beceri eğitimine tabî tutulur.

Dört yılını tamamlayarak okulu bitiren öğrencilere diploma ile birlikte iş yeri açma belgesi (okul türüne göre) düzenlenir. Öğrenciler, bu şekilde mesleklerini yapabilecek konuma gelir. Ayrıca öğrencilerin üniversite sınavlarına girerek yükseköğretime devam etme seçeneği de bulunur.

2.9.2. Genel Liseler: Genel liseler; Türk Millî Eğitiminin amaçları doğrultusunda, öğrencilere ortaöğretim seviyesinde asgari genel kültür veren ve yüksek öğretime öğrenci hazırlayan öğretim kurumlarıdır. Bu okulların öğretim süresi ilköğretim üzerine dört yıl olup, sınavsız öğrenci alınmaktadır.

Genel liseleri bitiren öğrencilere diploma verilir. Öğrenci, isterse yükseköğretim programlarına ilgili sınavlara girerek devam edebilir.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın yönteminin anlatıldığı bu bölümde; araştırmanın modeli, evren ve örnekleme, verilerin toplanması ve toplanan verilerin analizi hakkında bilgi verilmiştir.

3.1. Araştırmanın Modeli

Dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersi kazanımlarına ulaşma düzeyinin meslek liseleri ve genel liseler için belirlendiği bu araştırma, betimsel niteliktedir. Araştırmada “tarama modeli” kullanılmıştır. Tarama modeli, bir durumu var olduğu şekliyle betimlemeyi amaçlar. Araştırmaya konu olan olay, birey ya da nesne, kendi koşulları içinde ve olduğu gibi tanımlanmaya çalışılır (Karasar, 2009; 77).

3.2. Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Karaman il merkezinde bulunan meslek liseleri ile genel liselerdir. Karaman il merkezinde üç genel lise bulunduğu için tamamı, meslek liseleri arasından da farklı sosyo-kültürel çevreden üç okul çalışma evrenine alınmıştır. Bunlar:

Teknik Lise ve Endüstri Meslek Lisesi

Kız Meslek Lisesi

Ticaret Meslek Lisesi

Yunuskent Lisesi

Bifa Lisesi

Mehmet Akif Ersoy Lisesi

Araştırmanın örneklemini ise bu kurumlarda 2011- 2012 eğitim- öğretim yılında öğrenim gören dokuzuncu sınıf öğrencileridir. Her okuldan 40 dokuzuncu sınıf öğrencisi olmak üzere meslek liselerinden 120, genel liselerden 120 öğrenci örneklem olarak alınmıştır. Araştırmaya toplamda 240 öğrenci dahil edilmiştir. Araştırmaya katılan öğrencilerin 123’ü kız, 117’si erkek olup örneklem, tesadüfî örnekleme yoluyla seçilmiştir.

Ayrıca bu okullarda çalışan 33 Türk Dili ve Edebiyatı öğretmeni de araştırmaya katılmışlardır.

3.3. Verilerin Toplanması

Araştırmada, öğrencilerin bazı demografik özelliklerini belirlemek amacıyla araştırmacı tarafından hazırlanan “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. Bu form, öğrencilerin ilgili hedeflere ulaşma ile demografik özellikleri arasında bir fark olup olmadığı değerlendirmek amacıyla kullanılmıştır. Formda, cinsiyet, baba öğrenim durumu, baba meslek durumu, anne öğrenim durumu, anne meslek durumu, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, oda durumu, aylık gelir durumu, kaynak kullanımı ve gelecekle ilgili plan gibi değişkenlere yer verilmiştir.

Dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersi ses bilgisi ve telaffuz ünitesinin toplam dokuz kazanımı bulunmaktadır. Bu kazanımların bilişsel, duyuşsal ve psikomotor alanlarda olduğu görülür. Bilişsel alandaki davranışların ölçülmesinde kırk sorudan oluşan bir test kullanılmıştır. Duyuşsal alandaki davranışların ölçülmesinde dokuz sorudan oluşan Likert tipi bir tutum ölçeği kullanılmıştır. Ayrıca duyuşsal hedeflerle ilgili hazırlanan ölçeğe dil ve anlatım dersine karşı tutumu belirlemek amacıyla sorular

eklenmiştir. Bunlar, derse karşı tutumu ve tutum ile başarı arasında ilişki olup olmadığını tespit etmek amacıyla kullanılmıştır. Bu alanlardaki hedefler dokuzuncu sınıf öğrencilerinden meslek lisesi 120 ve genel liseler 120 olmak üzere toplam 240 öğrenciye uygulanmıştır. Psikomotor alan davranışlarını ölçmek için meslek liseleri dokuzuncu sınıf öğrencilerinden 30 ve genel liseler dokuzuncu sınıf öğrencilerinden 30 olmak üzere toplam 60 öğrenciye metin okutturularak bunların ses kayıtları alınmıştır. Öğrencilere okutulan metin, dokuzuncu sınıflarda dil ve anlatım ders kitabı olarak kullanılmış kaynaktan alınmıştır. Bu yönüyle, metnin öğrencilerin seviyelerine uygun olması sağlanmıştır.

Verilerin toplanması için ses bilgisi ve telaffuz ünitesinin işlenmesi beklenmiştir. Ekim ayının son haftasından Aralık ayının ilk haftası sonuna kadar olan sürede bu ünite okullarda işlenmiştir. Planın aksayabileceği düşünülerek iki hafta daha süre eklenmiştir. Aralık ayının son haftasından Ocak ayının ikinci haftası sonuna kadar testler uygulanmıştır.

Veri toplama aracı olarak dil ve anlatım dersinin öğretimi hakkındaki öğretmen görüşlerinin yer aldığı bir anket kullanılmıştır.

3.4. Verilerin Analizi

Verilerin analizi için her bir öğrenciden alınan formlar, bilgisayar ortamına taşınarak işlenmiştir. Formların uygulanması sırasında öğrenciler takip edilmiş, eksik bir verinin kalmamasına özen gösterilmiştir. Bu nedenle eksik bir veri girişi olmamıştır. Verilerin çözülmesinde istatistik programlarından yararlanılmıştır. Araştırmaya katılan öğrencilerin ilgili hedeflere ulaşma düzeyi ile cinsiyet ve oda durumu değişkenleri arasındaki fark “t” testi ile; baba öğrenim durumu, baba meslek durumu, anne öğrenim durumu, anne meslek durumu, kardeş sayısı, kaçınıcı çocuk olduğu, aylık gelir durumu, kaynak kullanımı ve gelecekle ilgili plan ile ilgili hedeflere ulaşma düzeyi arasındaki fark ise “Tek Yönlü Varyans Analizi (ANOVA)” tekniği ile analiz edilmiştir. Analiz sonuçlarına göre tespit edilen farklılığın hangi gruplar arasında olduğunu belirlemek amacıyla ileri test tekniği olarak ise “Tukey” testinden faydalanılmıştır.

Dil ve anlatım dersine karşı tutum ile ilgili hedeflere ulaşma düzeyi arasında ilişki olup olmadığını belirlemek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı tekniği kullanılmıştır.

Verilerin istatistiksel anlamlılık düzeyi $p<0.05$ olarak kabul edilmiştir. Korelasyonla ilgili işlemde anlamlılık düzeyi $p<0.01$ olarak belirlenmiştir.

Kazanımlar, her bir değişken için ayrı ayrı değerlendirilmiş ve sonuçlar tablolar halinde gösterilmiştir. Ayrıca meslek liseleri ve genel liselerin kazanım bazında hedeflere ulaşp ulaşmama durumu her bir kazanımın sonunda tablolar şeklinde verilmiştir.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Araştırmanın bu bölümünde, incelenen değişkenler ile ilgili toplanan verilerin istatistiksel analizleri yapılmış ve elde edilen bulgular alt problem sırasına göre ifade edilmiştir.

4.1. Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

1. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 1 (Türkçedeki seslerin özelliklerini açıklar.)e hangi ölçüde ulaşmaktadır?

Öğrencilere, kazanımlara ulaşma düzeyini belirlemek amacıyla yirmi iki sorudan oluşan bir test uygulanmıştır. Kazanım 1'e ilişkin test verileri Tablo 4.1.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.1. Öğrencilerin, Kazanım 1'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

Türkçedeki seslerin özellikleri		Meslek liseleri			Genel liseler		
		N	$\bar{X}$	%	N	$\bar{X}$	%
Ünlülerin Özellikleri	Kalın- ince ünlüler	120	65	54.17	120	60	50.00
	düz- yuvarlak	120	45	37.50	120	57	47.50
	ünlüler	120	39	32.50	120	61	50.83
	dar- geniş ünlüler						
Ünsüzlerin Özellikleri	sert-yumuşak	120	39.5	32.92	120	44.5	37.08
	ünsüzler	120	34	28.33	120	38	31.67
	sürekli-sürekli-ünsüzler	120	51	42.50	120	64	53.33
	çıkış noktalarına göre ünsüzler						
Türkçedeki Seslerle İlgili Kurallar	iki ünlünün yan yana olmaması	120	28	23.33	120	51	42.50
	ikiz sesin olmaması	120	42	35.00	120	84	70.00
	o-ö seslerinin yalnız ilk hecede olması	120	43	35.83	120	84	70.00
	uzun ünlü olmaması	120	19	15.83	120	13	10.83
	ince ünlü olmaması	120	27	22.50	120	50	41.67
	kelimelerin b, c, d, g ile bitmemesi	120	62	51.67	120	85	70.83
	kelimelerin c, f, ğ, h, j, k, l, m, n, p, r, v, z ile başlamaması	120	36.5	30.42	120	59.87	49.90
	kelime başında iki ünsüzün olmaması	120	38	31.67	120	60	50.00
	n-m değişmesi	120	56	46.67	120	63	52.50

Ortaöğretimde geçme notunun 100 üzerinden 45 olduğu düşünüldüğünde iki okul türü için “uzun ünlünün olmaması”, “ince ünlünün olmaması”, “iki ünlünün yan yana gelmemesi”, “sürekli- sürekli-ünsüzler” ve “sert- yumuşak ünsüzler” bakımından hedeflere istenen düzeyde ulaşamadığı görülür. Ortalaması % 45’in üzerinde olanlar ise “kelimelerin b, c, d ve g ile bitmemesi”, “kalın- ince ünlüler” ve “n- m değişmesi”dir.

Kazanım 1 ile ilgili meslek liseleri ve genel liselerin toplam verileri Tablo 4.1.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.2. Öğrencilerin, Kazanım 1'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin Toplam N, $\bar{X}$ ve % Verileri

Alt Boyut	Meslek liseleri				Genel liseler			
	N	Soru sayısı	$\bar{X}$	%	N	Soru sayısı	$\bar{X}$	%
Kazanım 1	120	22	41.67	32.57	120	22	58.29	49.07

Meslek liselerinin ortalama puanı 41.67 olup % 32.57 oranında başarı sağlanmıştır. Genel liselerin ortalama puanı 58.29 olup % 49.07 oranında başarı sağlanmıştır. Genel lise öğrencilerinin meslek liselerinde okuyan öğrencilerden daha başarılı oldukları tespit edilmiştir.

4.2. İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

2. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 2 (Türkçedeki ses uyumlarının oluşumunu kavrar.)ye hangi ölçüde ulaşmaktadır?

Türkçede ünlü, ünsüz ve ünlü-ünsüz uyumları vardır. Ünsüz uyumları Kazanım 3'te değerlendirilmiştir. Ünlü-ünsüz uyumlarına, ders kitabında ve öğretim programında yer verilmediği için değerlendirilmemiştir. Ünlü uyumları da “büyük ünlü uyumu” ve “küçük ünlü uyumu” şeklinde incelenip buna yönelik, öğrencilere dört soru yöneltilmiştir. Kazanım 2'ye ilişkin veriler Tablo 4.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.2. Öğrencilerin, Kazanım 2'ye Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

Ünlü uyumları	Meslek liseleri			Genel liseler		
	N	$\bar{X}$	%	N	$\bar{X}$	%
Büyük ünlü uyumu	120	38	31.67	120	41	34.17
Küçük ünlü uyumu	120	29	24.17	120	35	29.17
Ortalama	120	33.5	27.92	120	38	31.67

Öğrencilerin, büyük ünlü uyumu konusunda daha başarılı olduğu, ayrıca genel lise öğrencilerinin ortalamasının (% 31.67) meslek lisesi öğrencilerinden (% 27.92)

daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ancak, ortalamaların % 45'in altında kalması dikkat çekicidir.

4.3. Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

3. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 3 (Ses olaylarının oluşumunu kavrar.)e hangi ölçüde ulaşmaktadır?

Öğrencilere Türkçede en sık karşılaşılan ses olaylarından sekizi sorulmuştur. Bunlar: ünlü düşmesi, ünlü türemesi, ünlü daralması, ünlü değişmesi, ünsüz düşmesi, ünsüz türemesi, ünsüz yumuşaması ve ünsüz sertleşmesidir. Kazanım 3'e ilişkin sekiz soru sorulup veriler Tablo 4.3.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.3.1. Öğrencilerin, Kazanım 3'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

Ses olayları	Meslek liseleri			Genel liseler		
	N	$\bar{X}$	%	N	$\bar{X}$	%
ünlü düşmesi	120	50	41.67	120	81	67.50
ünlü türemesi	120	23	19.17	120	39	32.50
ünlü daralması	120	15	12.50	120	38	31.67
ünlü değişmesi	120	13	10.83	120	5	4.17
ünsüz düşmesi	120	31	25.83	120	37	30.83
ünsüz türemesi	120	37	30.83	120	46	38.33
ünsüz yumuşaması	120	20	15.83	120	39	27.50
ünsüz sertleşmesi	120	19	16.67	120	33	32.50
Ort.	120	26	21.67	120	39.75	33.13

Üçüncü kazanımla ilgili yapılan uygulamada genel lise öğrencilerinin daha başarılı olduğu gözlenmiştir. Ünlü değişmesinin dışında, bütün ses olaylarında meslek lisesi öğrencilerinin önüne geçtikleri görülmüştür. Ancak orana bakıldığında başarının % 33.13 olduğu tespit edilmiştir. Bu oranın % 45'e göre düşük olduğu gözlenmiştir.

İki okul türünün en başarılı olduğu ses olayı ünlü düşmesi, en başarısız olduğu ses olayı ise ünlü değişmesidir.

4.4. Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

4. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 4 (Ses ve telaffuz ilişkisini fark eder.)e hangi ölçüde ulaşmaktadır?

Öğrencilerin, duyuşsal alandaki kazanımlarına ulaşma düzeylerini belirlemek için Likert tipi ölçek kullanılmıştır. “Tamamen katılıyorum” seçeneğine 5, “katılıyorum” seçeneğine 4, “kararsızım” seçeneğine 3, “katılmıyorum” seçeneğine 2, “kesinlikle katılmıyorum” seçeneğine 1 puan verilerek ortalama oluşturulmuştur.

Kazanım 4’e ilişkin “Kelimeleri doğru telaffuz etmeye (söylemeye) dikkat ederim.” ve “Kullandığım seslerin özelliklerini bilirsem bu sesleri daha doğru telaffuz ederim.” ifadeleri verilip öğrencilerden, kendilerine uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir.

Kazanım 4’e ilişkin meslek liseleri ile ilgili veriler Tablo 4.4.1.de gösterilmiştir.

Tablo: 4.4.1. Meslek Liselerinin Kazanım 4’e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

İfadeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Ort.	
	N	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$
İfade 1	120	58	48.33	51	42.50	9	7.50	2	1.67	0	0	4.37
İfade 2	120	55	45.83	41	34.17	22	18.33	2	1.67	0	0	4.24
Ort.	120	56.5	47.08	46	38.33	15.50	12.92	2	1.67	0	0	4.30

Kazanımla ilgili ortalamaya bakıldığında meslek lisesi öğrencilerinden 56.5’i (%47.08) “tamamen katılıyorum”, 46’sı (% 38.33) “katılıyorum”, 15.5’i (% 12.92) “kararsızım”, 2’si (% 1.67) “katılmıyorum” seçeneklerini işaretlemişlerdir. “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği hiçbir meslek lisesi öğrencisi tarafından işaretlenmemiştir. Kazanımın ortalaması 4.29 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin, bu kazanıma ilişkin tutumlarının iyi ve istenen düzeyde olduğu söylenebilir.

Kazanım 4’e ilişkin genel liseler ile ilgili veriler Tablo 4.4.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.4.2. Genel Liselerin Kazanım 4’e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

İfadeler	Tamamen katılıyorum			Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Ort.
N	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	$\bar{X}$	
İfade 1	120	50	41.67	61	50.83	7	5.83	2	1.67	0	0	4.32
İfade 2	120	54	45.00	50	41.67	13	10.83	3	2.50	0	0	4.29
Ort.	120	52	43.33	55.5	46.25	10	8.33	2.5	2.09	0	0	4.31

120 genel lise öğrencisinden 52’si (%43.33) “tamamen katılıyorum”, 55.5’i (% 46.25) “katılıyorum”, 10’u (% 8.33) “kararsızım”, 2.5’i (% 2.09) “katılmıyorum” seçeneklerini işaretlemiştir. “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği hiçbir genel lise öğrencisi tarafından işaretlenmemiştir. Kazanımın ortalaması 4.31 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin, bu kazanıma ilişkin tutumlarının iyi ve istenen düzeyde olduğu söylenebilir.

4.5. Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

5. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 5 (Yazı ile telaffuz ilişkisini gösterir.)e hangi ölçüde ulaşmaktadır?

Kazanım 5’e ilişkin “Bazı sözcükleri, konuşurken, yazı dilinde kullandığımdan farklı ifade ederim.” ve “Bir metindeki noktalama işaretlerinin, konuşma sırasında aldığımız nefesle aynı işlevde olduğunu düşünürüm.” ifadeleri verilip öğrencilerden, kendilerine uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir.

Kazanım 5’e ilişkin meslek liseleri ile ilgili veriler Tablo 4.5.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.5.1. Meslek Liselerinin Kazanım 5'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

İfadeler	Tamamen katılıyorum			Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Ort. $\bar{X}$
	N	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
İfade 3	120	30	25.00	52	43.33	26	21.67	10	8.33	2	1.67	3.81
İfade 4	120	35	29.17	42	35.00	35	29.17	6	5.00	2	1.67	3.85
Ort.	120	32.5	27.08	47	39.17	30.5	25.42	8	6.66	2	1.67	3.83

Kazanımla ilgili ortalamaya bakıldığında meslek lisesi öğrencilerinden 32.5'i (%27.08) "tamamen katılıyorum", 47'si (% 39.17) "katılıyorum", 30.5'i (% 25.42) "kararsızım", 8'i (% 6.66) "katılmıyorum", 2'si (% 1.67) "kesinlikle katılmıyorum" seçeneklerini işaretlemişlerdir. Kazanımın ortalaması 3.83 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin, bu kazanıma ilişkin tutumlarının iyi düzeyde olduğu söylenebilir.

Kazanım 5'e ilişkin genel liseler ile ilgili veriler Tablo 4.5.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.5.2. Genel Liselerin Kazanım 5'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

İfadeler	Tamamen katılıyorum		Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Ort.	
	N	f	%	f	%	f	%	f	%	f		%
İfade 3	120	33	27.50	50	41.67	29	24.17	7	5.83	1	0.83	3.89
İfade 4	120	38	31.67	47	39.67	28	23.33	6	5.00	1	0.83	3.98
Ort.	120	35.5	29.58	48.5	40.42	28.5	23.75	6.5	5.42	1	0.83	3.93

Ortalamalar değerlendirildiğinde, genel lise öğrencilerinden 35.5'inin (% 29.58) "tamamen katılıyorum", 48.5'inin (% 40.42) "katılıyorum", 28.5'inin (% 23.75) "kararsızım", 6.5'inin (% 5. 42) "katılmıyorum", 1'inin (% 0.83) "kesinlikle katılmıyorum" seçeneğini işaretledikleri görülür. Kazanımın ortalaması 3.93 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin, bu kazanıma ilişkin tutumlarının iyi ve istenen düzeyde olduğu söylenebilir.

4.6. Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

6. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 6 (Vurguyla ilgili kuralları uygular.)ya hangi ölçüde ulaşmaktadır?

Kazanım 6, “cümle vurgusu” ve “kelime vurgusu” olarak değerlendirilmiş, buna ilişkin veriler Tablo 4.6.da gösterilmiştir.

Tablo 4.6. Öğrencilerin, Kazanım 6’ya Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

Vurgu	Meslek liseleri			Genel liseler		
	N	$\bar{X}$	%	N	$\bar{X}$	%
cümle vurgusu	120	36	30.00	120	22.5	18.75
kelime vurgusu	120	34.5	28.75	120	22	18.33
Ort.	120	35.25	29.38	120	18.75	15.63

Kazanım 6 ile ilgili genel ortalamalara bakıldığında meslek liselerinin ortalamasının 35.25 olup % 29.38 oranında başarı sağlandığı; genel liselerin ortalamasının 18.75 olup % 15.63 oranında başarı sağlandığı görülür. Ortalamaların % 45’in altında olduğu saptanmıştır.

4.7. Yedinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

7. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 7 (İfadenin gerektirdiği biçimde tonlama yapar.)ye hangi ölçüde ulaşmaktadır?

Kazanım 7’ye ilişkin “Söylediklerimin doğru anlaşılması için gerekli yerlerde vurgu ve tonlama kullanırım.” ifadesi verilip öğrencilerden, kendilerine uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir.

Kazanım 7'ye ilişkin meslek liseleri ile ilgili veriler Tablo 4.7.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.7.1. Meslek Liselerinin Kazanım 7'ye Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

İfade	Tamamen katılıyorum			Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Ort. $\bar{X}$
	N	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
İfade 5	120	50	41.67	41	34.17	21	17.50	4	3.33	4	3.33	4.07

Tablo 4.7.1. incelendiğinde ifade 5 için; meslek lisesi öğrencilerinden 50'si (% 41.67) “tamamen katılıyorum”, 41'i (% 34.17) “katılıyorum”, 21'i (% 17.50) “kararsızım”, 4'ü (% 3.33) “katılmıyorum”, 4'ü (% 3.33) “kesinlikle katılmıyorum” seçeneklerini işaretlemiştir. Bu ifadenin ortalaması 4.07 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin, bu kazanıma ilişkin tutumlarının iyi ve istenen düzeyde olduğu söylenebilir.

Kazanım 7'ye ilişkin genel liseler ile ilgili veriler Tablo 4.7.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.7.2. Genel Liselerin Ses Bilgisi ve Telaffuz Ünitesindeki Kazanım 7'ye Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

İfade	Tamamen katılıyorum			Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Ort. $\bar{X}$
	N	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
İfade 5	120	50	41.67	45	37.50	19	15.83	6	5.00	0	0	4.15

Genel lise öğrencilerinden 50'si (% 41.67) “tamamen katılıyorum”, 45'i (% 37.50) “katılıyorum”, 19'u (% 15.83) “kararsızım”, 6'sı (% 5.00) “katılmıyorum” seçeneklerini işaretlemiştir. “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği hiçbir genel lise öğrencisi tarafından işaretlenmemiştir. Bu ifadenin ortalaması 4.15 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin, bu kazanıma ilişkin tutumlarının iyi ve istenen düzeyde olduğu söylenebilir.

Kazanım 6 (Vurguyla ilgili kuralları uygular.) ve kazanım 7 (İfadenin gerektirdiği biçimde tonlama yapar.)ye ulaşma düzeylerini belirlemek için yapılan, öğrencilerin ses kayıtlarına dayalı veriler aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “pekiştirme”, “noktalama kurallarına uygunluk”, “cümle içi unsurların okunuşu”, “heyecan bildirme ve ünlem” ve “telaffuz” değişkenlerine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “t” testi ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.7.3.te gösterilmiştir.

Tablo 4.7.3. Öğrencilerin, Kazanım 6 ve Kazanım 7’ye Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Alt boyutlar	Okul	N	X	Ss	t	p
Pekiştirme	Meslek liseleri	30	1.47	0.77	3.251	0.002*
	Genel liseler	30	2.03	0.55		
Noktalama kurallarına uygunluk	Meslek liseleri	30	1.40	0.67	2.252	0.028*
	Genel liseler	30	1.73	0.45		
Cümle içi unsurların okunuşu	Meslek liseleri	30	2.43	1.00	1.711	0.092
	Genel liseler	30	2.83	0.79		
Heyecan bildirme-ünlem	Meslek liseleri	30	2.60	1.03	1.682	0.098
	Genel liseler	30	3.00	0.78		
Telaffuz	Meslek liseleri	30	3.70	2.23	1.114	0.270
	Genel liseler	30	4.40	2.62		
Toplam	Meslek liseleri	30	11.60	3.60	2.583	0.012*
	Genel liseler	30	14.00	3.59		

(*) $p < 0.05$

“Pekiştirme” değişkeni için, meslek lisesi öğrencilerin puanlarının aritmetik ortalaması 1.47, genel lise öğrencilerin puanlarının aritmetik ortalaması 2.03’tür. Gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t = 3.251$). Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında genel lise öğrencilerinin meslek lisesi öğrencilerine göre tekrar grubu ve pekiştirmeleri doğru tonlama ve vurgu kullanarak söylemede daha başarılı oldukları saptanmıştır.

“Noktalama kurallarına uygunluk” değişkenine göre, meslek lisesi öğrencilerin puanlarının aritmetik ortalaması 1.40, genel lise öğrencilerin puanlarının aritmetik ortalaması 1.73’tür. Gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t = 2.252$). Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında genel lise öğrencilerinin meslek lisesi öğrencilerine göre metinleri noktalama işaretlerine uygun olarak okumada daha başarılı oldukları belirlenmiştir.

“Cümle içi unsurların okunuşu”, “heyecan bildirme ve ünlem” ve “telaffuz” değişkenleri için yapılan bağımsız grup “t” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamadığı görülür.

Vurgu ve tonlama için yapılan testin toplam puanları için, meslek lisesi öğrencilerin puanlarının aritmetik ortalaması 11.60, genel lise öğrencilerin puanlarının aritmetik ortalaması 14.00'dır. Gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t = 2.583$). Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında genel lise öğrencilerinin meslek lisesi öğrencilerine göre vurgu ve tonlamaları daha iyi kullandıkları saptanmıştır.

4.8. Sekizinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

8. Alt problem: Öğrenciler, Kazanım 8 (Ses akışını bozan durumları gösterir.)e hangi ölçüde ulaşmaktadır?

Kazanım 8'e ilişkin "Çürütücülerden, Şemsi Paşa Pasajı'nda çenesi büzülesiceler gibi ifadeleri söylerken zorlanırım." ifadesi verilip öğrencilerden, kendilerine uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir.

Kazanım 8'e ilişkin meslek liseleri ile ilgili veriler Tablo 4.8.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.8.1. Meslek Liselerinin Kazanım 8'e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

İfade	Tamamen katılıyorum			Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Ort. $\bar{X}$
	N	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
İfade 6	120	24	20	37	30.83	26	21.67	22	18.33	11	9.17	3.34

Meslek lisesi öğrencilerinden 24'ü (% 20) "tamamen katılıyorum", 37'si (% 30.83) "katılıyorum", 26'sı (% 21.67) "kararsızım", 22'si (% 18.33) "katılmıyorum", 11'i (% 9.17) "kesinlikle katılmıyorum" seçeneklerini işaretlemiştir. Bu ifadenin ortalaması 3.34 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin, bu kazanıma ilişkin tutumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

Kazanım 8'e ilişkin genel liseler ile ilgili veriler Tablo 4.8.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.8.2. Genel Liselerin Kazanım 8’e Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

İfade	Tamamen katılıyorum			Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Ort. $\bar{X}$
	N	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
İfade 6	120	22	18.33	39	32.50	22	18.33	28	23.34	9	7.50	3.30

Genel lise öğrencilerinden 22’si (% 18.33) “tamamen katılıyorum”, 39’u (% 32.5) “katılıyorum”, 22’si (% 18.33) “kararsızım”, 28’i (% 23.34) “katılmıyorum”, 9’u (% 7.50) “kesinlikle katılmıyorum” seçeneklerini işaretlemiştir. Bu ifadenin ortalaması 3.30 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin, bu kazanıma ilişkin tutumlarının orta düzeyde olduğu söylenebilir.

4.9. Dokuzuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

9. Alt Problem: Öğrenciler, Kazanım 9 (Bir dilin ses terbiyesi ve konuşma biçiminin tarihi zamanın akışı içinde insani ilişkiler çevresinde gerçekleştiğini sezer.)a hangi ölçüde ulaşmaktadır?

Kazanım 9’a ilişkin “Dilimizdeki seslerin ve konuşma şekillerinin zaman içerisinde gerçekleştiğini düşünürüm.” ifadesi verilip öğrencilerden, kendilerine uygun olanı işaretlemeleri istenmiştir.

Kazanım 9’a ilişkin meslek liseleri ile ilgili veriler Tablo 4.9.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.9.1. Meslek Liselerinin Kazanım 9’a Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

İfade	Tamamen katılıyorum			Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Ort. $\bar{X}$
	N	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
İfade 7	120	38	31.67	53	44.17	28	23.33	1	0.83	0	0	4.07

Meslek lisesi öğrencilerinden 38'i (% 31.67) “tamamen katılıyorum”, 53'ü (% 44.17) “katılıyorum”, 28'i (% 23.33) “kararsızım”, 1'i (% 0.83) “katılmıyorum” seçeneklerini işaretlemiştir. “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği hiçbir meslek lisesi öğrencisi tarafından işaretlenmemiştir. Bu ifadenin ortalaması 4.07 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin, bu kazanıma ilişkin tutumlarının iyi ve istenen düzeyde olduğu söylenebilir.

Kazanım 9'a ilişkin genel liseler ile ilgili veriler Tablo 4.9.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.9.2. Genel Liselerin Kazanım 9'a Ulaşma Düzeylerine İlişkin N, $\bar{X}$ ve % Verileri

İfade	Tamamen katılıyorum			Katılıyorum		Kararsızım		Katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		Ort. $\bar{X}$
	N	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	
İfade 7	120	36	30.00	52	43.33	24	20.00	5	4.17	3	2.50	3.94

Genel lise öğrencilerinden 36'sı (% 30.00) “tamamen katılıyorum”, 52'si (% 43.33) “katılıyorum”, 24'ü (% 20.00) “kararsızım”, 5'i (% 4.17) “katılmıyorum”, 3'ü (% 2.50) “kesinlikle katılmıyorum” seçeneklerini işaretlemiştir. Bu ifadenin ortalaması 3.94 olarak tespit edilmiştir. Öğrencilerin, bu kazanıma ilişkin tutumlarının iyi ve istenen düzeyde olduğu söylenebilir.

4.10. Onuncu Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

10. Alt Problem: Meslek lisesi ve genel lise öğrencileri arasında, kazanımlara ulaşma bakımından farklılık var mıdır? Varsa bu farklılıklar nelerdir?

Bu alt problemde, öğrencilerin kazanımlara ulaşmalarının anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “t” testi ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.10.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.10.1. Meslek Liseleri ile Genel Liselerin Kazanımlara Ulaşma Düzeyleri Arasındaki Puanlarının Analizi

Kazanım	Okul	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kazanım 1	Meslek Liseleri	120	7.67	5.80	-4.508	0.000*
	Genel Liseler	120	10.77	4.80		
Kazanım 2	Meslek Liseleri	120	1.43	1.10	-.941	0.348
	Genel Liseler	120	1.57	1.09		
Kazanım 3	Meslek Liseleri	120	1.73	2.04	-8.074	0.000*
	Genel Liseler	120	6.85	6.63		
Kazanım 4	Meslek Liseleri	120	8.58	1.20	1.356	0.177
	Genel Liseler	120	8.24	2.48		
Kazanım 5	Meslek Liseleri	120	7.40	1.60	-3.303	0.001*
	Genel Liseler	120	8.16	1.93		
Kazanım 6	Meslek Liseleri	120	1.18	0.93	2.341	0.020*
	Genel Liseler	120	0.91	0.83		
Kazanım 7	Meslek Liseleri	120	4.02	1.06	1.731	0.085
	Genel Liseler	120	3.71	1.69		
Kazanım 8	Meslek Liseleri	120	3.17	1.29	1.435	0.153
	Genel Liseler	120	2.87	1.89		
Kazanım 9	Meslek Liseleri	120	4.02	0.83	0.622	0.535
	Genel Liseler	120	3.92	1.38		

(*) $p < 0.05$

Kazanım 1, 3,5 ve 6 için, gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında genel lise öğrencilerinin “Türkçedeki seslerin özelliklerini açıklar.”, “Ses olaylarının oluşumunu kavrar.” ve “Yazı ile telaffuz ilişkisini gösterir.” kazanımına ulaşmada meslek lisesi öğrencilerine göre daha başarılı olduğu belirlenmiştir. “Vurguyla ilgili kuralları uygular.” kazanımına ulaşmada ise meslek lisesi öğrencilerinin, genel lise öğrencilerine göre daha başarılı olduğu gözlenmiştir.

Kazanım 6 için gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında meslek lisesi öğrencilerinin Kazanım 2, 4, 7, 8 ve 9 için gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Altıncı kazanım (Vurguyla ilgili kuralları uygular.) ve yedinci kazanımı (İfadenin gerektirdiği biçimde tonlama yapar.) hedeflerine ulaşma düzeylerini

belirlemek için öğrencilere bir metin okutulmuştur. Metni okurken vurgu ve tonlamalara dikkat etmeleri gerektiği hatırlatılmıştır.

Tablo 4.10.2. Öğrencilerin, Vurgu ve Tonlama ile İlgili Kazanımlara (6 ve 7) Ulaşma Düzeyleri Puanlarının Analizi

Kazanım	Okul	N	$\bar{X}$	Ss	T	p
Vurgu ve tonlama	Meslek liseler	30	11.60	3.607	-2.583	0.012*
	Genel liseler	30	14.00	3.591		

(*) $p < 0.05$

Meslek lisesi öğrencilerinin puanlarının aritmetik ortalaması 11.60, genel lise öğrencilerinin puanlarının aritmetik ortalaması 14.00'dır. Gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t = -2.583$). Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında genel lise öğrencilerinin “Yazı ile telaffuz ilişkisini gösterir.” kazanımına ulaşmada meslek lisesi öğrencilerine göre daha başarılı olduğu belirlenmiştir.

4.11.On Birinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

11. Alt Problem: Meslek liselerinde kazanımlara ulaşma düzeyi ile demografik özellikler arasında fark var mıdır?

4.11.1. Meslek lisesi öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi “cinsiyet” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “cinsiyet” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “t” testi ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.11.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.1.Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Cinsiyet” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi Puanlarının Analizi

	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kazanım 1	Kız	53	8.92	5.88	1.631	0.106
	Erkek	67	7.20	5.58		
Kazanım 2	Kız	53	1.67	1.22	2.144	0.035*
	Erkek	67	1.23	0.97		
Kazanım 3	Kız	53	2.56	2.38	4.012	0.000*
	Erkek	67	1.07	1.42		
Kazanım 4	Kız	53	8.66	1.15	0.621	0.536
	Erkek	67	8.52	1.24		
Kazanım 5	Kız	53	7.39	1.62	-0.023	0.982
	Erkek	67	7.40	1.60		
Kazanım 6	Kız	53	1.37	0.92	2.148	0.034*
	Erkek	67	1.01	0.91		
Kazanım 7	Kız	53	4.18	0.94	1.506	0.135
	Erkek	67	3.89	1.14		
Kazanım 8	Kız	53	3.24	1.35	0.591	0.556
	Erkek	67	3.10	1.24		
Kazanım9	Kız	53	4.54	0.93	1.174	0.243
	Erkek	67	4.38	0.82		

(*) p< 0.05

Kazanım 1, 4, 5, 7, 8 ve 9 için yapılan bağımsız grup “t” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Kazanım 2, 3 ve 6 için aritmetik ortalamalar dikkate alındığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre Türkçedeki ses uyumları ve ses olaylarının oluşumunu daha iyi kavradıkları, vurguyla ilgili kuralları daha iyi uyguladıkları söylenebilir.

4.11.2. Meslek lisesi öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “baba öğrenim durumu” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “baba öğrenim durumu” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.11.2.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.2.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Baba Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Öğrenim durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	İlköğretim	99	8.01	5.62
	Lise	14	8.00	7.09
	Üniversite	7	7.28	5.58
Kazanım 2	İlköğretim	99	1.44	1.06
	Lise	14	1.42	1.60
	Üniversite	7	1.28	0.48
Kazanım 3	İlköğretim	99	1.77	2.05
	Lise	14	1.71	2.05
	Üniversite	7	1.14	2.03
Kazanım4	İlköğretim	99	8.53	1.23
	Lise	14	8.71	1.13
	Üniversite	7	8.85	0.89
Kazanım 5	İlköğretim	99	7.32	1.57
	Lise	14	7.50	1.87
	Üniversite	7	7.85	1.46
Kazanım 6	İlköğretim	99	1.22	0.96
	Lise	14	0.92	0.73
	Üniversite	7	1.00	0.81
Kazanım 7	İlköğretim	99	4.06	1.04
	Lise	14	3.85	0.94
	Üniversite	7	3.71	1.60
Kazanım 8	İlköğretim	99	3.27	1.28
	Lise	14	2.42	1.22
	Üniversite	7	2.85	1.06
Kazanım 9	İlköğretim	99	4.01	0.81
	Lise	14	3.92	0.91
	Üniversite	7	4.14	0.89

“Baba öğrenim durumu” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.11.2.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.2.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Baba Öğrenim Durumu” Değişkenine Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p
Kazanım 1	Gruplar arasında	3.448	3	0.051	0.950
	Gruplar içinde	3946.418	116		
Kazanım 2	Gruplar arasında	0.165	3	0.066	0.936
	Gruplar içinde	145.302	116		
Kazanım 3	Gruplar arasında	2.641	3	0.302	0.732
	Gruplar içinde	494.825	116		
Kazanım 4	Gruplar arasında	3.044	3	0.692	0.559
	Gruplar içinde	170.122	116		
Kazanım 5	Gruplar arasında	8.892	3	1.154	0.330
	Gruplar içinde	297.908	116		
Kazanım 6	Gruplar arasında	1.285	3	0.737	0.481
	Gruplar içinde	102.040	116		
Kazanım 7	Gruplar arasında	2.149	3	0.626	0.600
	Gruplar içinde	132.776	116		
Kazanım 8	Gruplar arasında	12.820	3	2.667	0.051
	Gruplar içinde	185.847	116		
Kazanım 9	Gruplar arasında	1.191	3	0.570	0.636
	Gruplar içinde	80.776	116		

Meslek lisesi öğrencilerinin Kazanım 1-2-3-4-5-6-7-8-9 puanlarının “baba öğrenim durumu” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

4.11.3. Meslek lisesi öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “baba meslek durumu” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “baba meslek durumu” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.11.3.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.3.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Baba Meslek Durumu” Değişkenine Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Meslek durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	Memur	14	8.85	6.29
	İşçi	52	7.88	5.83
	Serbest meslek	47	7.61	5.66
	Çalışmıyor	7	9.14	5.69
Kazanım 2	Memur	14	1.85	1.35
	İşçi	52	1.48	1.07
	Serbest meslek	47	1.19	1.06
	Çalışmıyor	7	1.23	0.97
Kazanım 3	Memur	14	1.57	2.06
	İşçi	52	1.67	2.11
	Serbest meslek	47	1.78	2.07
	Çalışmıyor	7	2.42	1.39
Kazanım 4	Memur	14	8.64	1.15
	İşçi	52	8.63	1.20
	Serbest meslek	47	8.53	1.19
	Çalışmıyor	7	8.57	1.61
Kazanım 5	Memur	14	7.78	1.31
	İşçi	52	7.38	1.61
	Serbest meslek	47	7.48	1.51
	Çalışmıyor	7	6.14	2.34
Kazanım 6	Memur	14	1.14	0.86
	İşçi	52	1.46	0.91
	Serbest meslek	47	0.93	0.91
	Çalışmıyor	7	0.71	0.75
Kazanım 7	Memur	14	4.14	0.94
	İşçi	52	4.03	1.06
	Serbest meslek	47	3.97	1.07
	Çalışmıyor	7	4.00	1.41
Kazanım 8	Memur	14	2.50	1.28
	İşçi	52	3.19	1.23
	Serbest meslek	47	3.25	1.35
	Çalışmıyor	7	3.71	0.95
Kazanım 9	Memur	14	3.92	0.91
	İşçi	52	4.07	0.78
	Serbest meslek	47	3.95	0.85
	Çalışmıyor	7	4.14	0.89

“Baba meslek durumu” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.11.3.2.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.3.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Baba Meslek Durumu” Değişkenine Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p	Tukey
Kazanım 1	Gruplar arasında	26.881	3	0.265	0.851	
	Gruplar içinde	3922.986	116			
Kazanım 2	Gruplar arasında	4.632	3	1.272	0.287	
	Gruplar içinde	140.835	116			
Kazanım 3	Gruplar arasında	5.009	3	0.393	0.758	
	Gruplar içinde	492.458	116			
Kazanım 4	Gruplar arasında	0.436	3	0.098	0.961	
	Gruplar içinde	172.731	116			
Kazanım 5	Gruplar arasında	13.533	3	1.784	0.154	
	Gruplar içinde	293.267	116			
Kazanım 6	Gruplar arasında	8.451	3	3.444	0.019*	İşçi>serbest meslek
	Gruplar içinde	94.874	116			
Kazanım 7	Gruplar arasında	0.309	3	0.089	0.966	
	Gruplar içinde	134.616	116			
Kazanım 8	Gruplar arasında	8.725	3	1.776	0.156	
	Gruplar içinde	189.942	116			
Kazanım 9	Gruplar arasında	0.574	3	0.273	0.845	
	Gruplar içinde	81.393	116			

(*) $p < 0.05$

Meslek lisesi öğrencilerinin Kazanım 1-2-3-4-5-7-8-9 puanlarının “baba meslek durumu” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Kazanım 6 puanının “baba meslek durumu” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilmiştir ($F= 3.444$). Bu farklılığın hangi grupların arasında olduğunu belirlemek amacıyla “Tukey” testi uygulanmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre babası işçi olan öğrenciler, babası serbest meslek sahibi olan öğrencilerden vurguyla ilgili kuralları uygulama konusunda daha başarılıdır.

4.11.4. Meslek lisesi ğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “anne öğrenim durumu” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “anne öğrenim durumu” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.11.4.1.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.4.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Anne Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlarına Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Öğrenim durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	Okul mezunu değil	2	4.00	4.24
	İlköğretim	111	8.15	5.75
	Lise	7	6.14	6.17
Kazanım 2	Okul mezunu değil	2	0.00	0.00
	İlköğretim	111	1.46	1.10
	Lise	7	1.28	1.11
Kazanım 3	Okul mezunu değil	2	1.00	1.41
	İlköğretim	111	1.74	2.05
	Lise	7	1.71	2.21
Kazanım 4	Okul mezunu değil	2	9.50	0.70
	İlköğretim	111	8.58	1.21
	Lise	7	8.16	1.16
Kazanım 5	Okul mezunu değil	2	7.00	2.82
	İlköğretim	111	7.37	1.61
	Lise	7	8.00	1.26
Kazanım 6	Okul mezunu değil	2	1.00	1.41
	İlköğretim	111	1.21	0.92
	Lise	7	0.57	0.78
Kazanım 7	Okul mezunu değil	2	5.00	0.00
	İlköğretim	111	4.02	1.07
	Lise	7	3.50	0.83
Kazanım 8	Okul mezunu değil	2	2.50	2.12
	İlköğretim	111	3.19	1.29
	Lise	7	3.00	1.26
Kazanım 9	Okul mezunu değil	2	3.50	0.70
	İlköğretim	111	4.06	0.83
	Lise	7	3.33	0.51

“Anne öğrenim durumu” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.11.4.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.4.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Anne Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p
Kazanım 1	Gruplar arasında	58.613	3	0.881	0.417
	Gruplar içinde	3891.254	116		
Kazanım 2	Gruplar arasında	4.398	3	1.824	0.166
	Gruplar içinde	141.068	116		
Kazanım 3	Gruplar arasında	1.101	3	0.130	0.878
	Gruplar içinde	496.366	116		
Kazanım 4	Gruplar arasında	2.896	3	0.658	0.580
	Gruplar içinde	170.270	116		
Kazanım 5	Gruplar arasında	2.692	3	0.342	0.795
	Gruplar içinde	304.108	116		
Kazanım 6	Gruplar arasında	2.800	3	1.629	0.200
	Gruplar içinde	100.525	116		
Kazanım 7	Gruplar arasında	4.506	3	1.336	0.266
	Gruplar içinde	130.419	116		
Kazanım 8	Gruplar arasında	2.527	3	0.498	0.684
	Gruplar içinde	196.140	116		
Kazanım 9	Gruplar arasında	3.575	3	1.763	0.158
	Gruplar içinde	78.392	116		

Meslek lisesi öğrencilerinin Kazanım 1-2-3-4-5-6-7-8-9 puanlarının “anne öğrenim durumu” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

4.11.5. Meslek lisesi öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi “anne meslek durumu” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “anne meslek durumu” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.11.5.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.5.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Anne Meslek Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Meslek durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	İşçi	14	8.28	4.68
	Serbest meslek	2	4.00	4.24
	Ev hanımı	104	8.00	5.92
Kazanım 2	İşçi	14	1.35	0.84
	Serbest meslek	2	1.00	1.41
	Ev hanımı	104	1.45	1.13
Kazanım 3	İşçi	14	1.78	1.36
	Serbest meslek	2	0.00	0.00
	Ev hanımı	104	1.75	2.12
Kazanım 4	İşçi	14	8.53	1.33
	Serbest meslek	2	8.50	0.70
	Ev hanımı	104	8.58	1.21
Kazanım 5	İşçi	14	6.61	1.50
	Serbest meslek	2	7.00	0.00
	Ev hanımı	104	7.50	1.61
Kazanım 6	İşçi	14	0.92	0.73
	Serbest meslek	2	1.00	1.41
	Ev hanımı	104	1.21	0.95
Kazanım 7	İşçi	14	3.84	1.06
	Serbest meslek	2	3.00	1.41
	Ev hanımı	104	4.05	1.05
Kazanım 8	İşçi	14	3.30	1.31
	Serbest meslek	2	1.50	0.70
	Ev hanımı	104	3.19	1.28
Kazanım 9	İşçi	14	3.84	0.80
	Serbest meslek	2	4.50	0.70
	Ev hanımı	104	4.02	0.84

“Anne meslek durumu” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi 4.11.5.2.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.5.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Anne Meslek Durumu” Değişkenine Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p
Kazanım 1	Gruplar arasında	33.010	3	0.463	0.612
	Gruplar içinde	3916.857	116		
Kazanım 2	Gruplar arasında	0.493	3	0.199	0.820
	Gruplar içinde	144.974	116		
Kazanım 3	Gruplar arasında	6.119	3	0.729	0.485
	Gruplar içinde	491.348	116		
Kazanım 4	Gruplar arasında	0.215	3	0.048	0.986
	Gruplar içinde	172.952	116		
Kazanım 5	Gruplar arasında	9.733	3	1.267	0.289
	Gruplar içinde	297.067	116		
Kazanım 6	Gruplar arasında	1.050	3	0.601	0.550
	Gruplar içinde	102.275	116		
Kazanım 7	Gruplar arasında	3.579	3	1.054	0.372
	Gruplar içinde	131.346	116		
Kazanım 8	Gruplar arasında	7.244	3	1.463	0.228
	Gruplar içinde	191.423	116		
Kazanım 9	Gruplar arasında	0.861	3	0.410	0.746
	Gruplar içinde	81.106	116		

Meslek lisesi öğrencilerinin Kazanım 1-2-3-4-5-6-7-8-9 puanlarının “anne meslek durumu” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

4.11.6. Meslek lisesi öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “kardeş sayısı” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “kardeş sayısı” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.11.6.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.6.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Kardeş Sayısı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Sayı	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	1	5	4.40	4.97
	2	35	6.08	4.77
	3	47	8.61	6.08
	4 ve üzeri	33	9.57	5.80
Kazanım 2	1	5	0.40	0.54
	2	35	1.40	1.26
	3	47	1.57	1.05
	4 ve üzeri	33	1.42	1.00
Kazanım 3	1	5	1.20	1.30
	2	35	1.28	1.97
	3	47	1.65	1.89
	4 ve üzeri	33	2.39	2.30
Kazanım 4	1	5	8.40	1.34
	2	35	8.65	1.21
	3	47	8.34	1.27
	4 ve üzeri	33	8.87	1.03
Kazanım 5	1	5	7.60	1.51
	2	35	7.65	1.86
	3	47	7.25	1.58
	4 ve üzeri	33	7.30	1.38
Kazanım 6	1	5	0.80	0.83
	2	35	1.08	0.81
	3	47	1.29	1.04
	4 ve üzeri	33	1.15	0.90
Kazanım 7	1	5	4.00	0.70
	2	35	3.82	1.29
	3	47	4.08	1.01
	4 ve üzeri	33	4.15	0.90
Kazanım 8	1	5	1.80	0.83
	2	35	3.31	1.23
	3	47	3.27	1.26
	4 ve üzeri	33	3.06	1.36
Kazanım 9	1	5	3.40	0.54
	2	35	4.20	0.67
	3	47	3.89	0.75
	4 ve üzeri	33	4.09	1.04

“Kardeş sayısı” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.11.6.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.6.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Kardeş Sayısı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p	Tukey
Kazanım 1	Gruplar arasında	292.757	3	3.095	0.30*	Dört kardeş> tek çocuk
	Gruplar içinde	3657.110	116			
Kazanım 2	Gruplar arasında	6.317	3	1.755	0.160	
	Gruplar içinde	139.150	116			
Kazanım 3	Gruplar arasında	23.092	3	1.882	0.136	
	Gruplar içinde	474.375	116			
Kazanım 4	Gruplar arasında	6.013	3	1.391	0.249	
	Gruplar içinde	167.154	116			
Kazanım 5	Gruplar arasında	3.808	3	0.486	0.693	
	Gruplar içinde	302.992	116			
Kazanım 6	Gruplar arasında	1.710	3	0.651	0.584	
	Gruplar içinde	101.615	116			
Kazanım 7	Gruplar arasında	2.052	3	0.597	0.618	
	Gruplar içinde	131.346	116			
Kazanım 8	Gruplar arasında	11.041	3	2.275	0.084	
	Gruplar içinde	187.626	116			
Kazanım 9	Gruplar arasında	3.971	3	1.969	0.123	
	Gruplar içinde	77.995	116			

(*) p< 0.05

Meslek lisesi öğrencilerinin Kazanım 2-3-4-5-6-7-8-9 kazanımları puanlarının “kardeş sayısı” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını

belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Kazanım 1 puanının “kardeş sayısı” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmıştır ($F= 3.095$). Bu farklılığın hangi grupların arasında olduğunu belirlemek amacıyla “Tukey” testi uygulanmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre dört ve dörtten fazla kardeş sahibi olan öğrenciler, tek çocuk olan öğrencilerden Türkçenin ses özelliklerini kavrama yönünden daha başarılıdır. Bu öğrencilerin başarılı olması geçmiş kritik yaşantıları, diğer kardeşlerinin deneyimleri, ödüllendirmeleri, örnek aldıkları kişiler gibi birçok farklı sebebe bağlanabilir.

4.11.7. Meslek lisesi öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “kaçıncı çocuk olduğu” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “kaçıncı çocuk olduğu” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.11.7.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.7.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Kaçınıcı Çocuk Olduğu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Sıra	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	1	44	7.25	5.46
	2	38	6.73	5.11
	3	24	9.70	6.33
	4 ve üzeri	14	10.57	6.36
Kazanım 2	1	44	1.34	1.07
	2	38	1.34	1.14
	3	24	1.66	1.23
	4 ve üzeri	14	1.57	0.85
Kazanım 3	1	44	1.56	2.17
	2	38	1.34	1.79
	3	24	2.58	1.95
	4 ve üzeri	14	1.85	2.21
Kazanım 4	1	44	8.52	1.21
	2	38	8.65	1.19
	3	24	8.45	1.38
	4 ve üzeri	14	8.78	0.97
Kazanım 5	1	44	7.56	1.74
	2	38	7.26	1.36
	3	24	7.29	1.87
	4 ve üzeri	14	7.42	1.34
Kazanım 6	1	44	1.15	0.83
	2	38	1.02	0.99
	3	24	1.25	0.94
	4 ve üzeri	14	1.50	1.01
Kazanım 7	1	44	4.18	0.86
	2	38	3.63	1.30
	3	24	4.12	1.03
	4 ve üzeri	14	4.42	0.64
Kazanım 8	1	44	3.31	1.32
	2	38	3.23	1.19
	3	24	3.04	1.36
	4 ve üzeri	14	2.71	1.32
Kazanım 9	1	44	4.09	0.74
	2	38	4.05	0.83
	3	24	3.83	0.96
	4 ve üzeri	14	4.00	0.87

“Kaçınıcı Çocuk Olduğu” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.11.7.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.7.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Kaçınıcı Çocuk Olduğu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p	Tukey
Kazanım 1	Gruplar arasında	247.861	3	2.589	0.056	
	Gruplar içinde	3702.005	116			
Kazanım 2	Gruplar arasında	2.266	3	0.612	0.609	
	Gruplar içinde	143.201	116			
Kazanım 3	Gruplar arasında	24.571	3	2.009	0.117	
	Gruplar içinde	472.896	116			
Kazanım 4	Gruplar arasında	1.321	3	0.297	0.827	
	Gruplar içinde	171.845	116			
Kazanım 5	Gruplar arasında	2.249	3	0.286	0.836	
	Gruplar içinde	304.551	116			
Kazanım 6	Gruplar arasında	2.465	3	0.945	0.421	
	Gruplar içinde	100.860	116			
Kazanım 7	Gruplar arasında	9.484	3	2.923	0.037*	Dördüncü çocuk> ikinci çocuk
	Gruplar içinde	125.441	116			
Kazanım 8	Gruplar arasında	4.437	3	0.883	0.452	
	Gruplar içinde	194.229	116			
Kazanım 9	Gruplar arasında	1.102	3	0.527	0.665	
	Gruplar içinde	80.864	116			

(*) $p < 0.05$

Meslek lisesi öğrencilerinin Kazanım 1-2-3-4-5-6-8-9puanlarının “kaçınıcı çocuk olduğu” durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Kazanım 7 puanlarının “kaçıncı çocuk olduğu” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan ANOVA testi sonucunda ise gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F = 2.923$). Bu farklılığın hangi grupların arasında olduğunu belirlemek amacıyla “Tukey” testi uygulanmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre ailedeki dördüncü veya fazla sıradaki öğrenciler, ikinci çocuk olanlardan ifadeye uygun tonlama kullanma bakımından daha başarılıdır. Bu öğrencilerin başarılı olması, kendilerinden önce bu deneyimleri yaşamış model kişilerin olmasına, anne ve babanın daha tecrübeli ve bilinçli yaklaşmasına bağlanabilir.

4.11.8. Meslek lisesi öğrencilerinin, kazanımlara ulaşma düzeyi “oda durumu” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “oda durumu” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.11.8.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.8. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Oda Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Durum	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kazanım 1	Var	84	7.96	5.58	-0.007	0.995
	Yok	36	7.97	6.23		
Kazanım 2	Var	84	1.39	1.05	-0.611	0.542
	Yok	36	1.52	1.23		
Kazanım 3	Var	84	1.71	2.04	-0.155	0.877
	Yok	36	1.77	2.07		
Kazanım 4	Var	84	8.51	1.26	-0.991	0.324
	Yok	36	8.75	1.05		
Kazanım 5	Var	84	7.48	1.56	0.917	0.361
	Yok	36	7.19	1.70		
Kazanım 6	Var	84	1.17	0.92	0.064	0.949
	Yok	36	1.16	0.97		
Kazanım 7	Var	84	4.01	1.06	-0.205	0.838
	Yok	36	4.05	1.06		
Kazanım 8	Var	84	3.15	1.26	-0.154	0.878
	Yok	36	3.19	1.36		
Kazanım 9	Var	84	4.39	0.94	-1.050	0.297
	Yok	36	4.55	0.69		

Kazanım 1-2-3-4-5-6-7-8-9 için yapılan bağımsız grup “t” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.11.9. Meslek lisesi öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “aylık gelir” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “aylık gelir” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.11.9.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.9.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Aylık Gelir” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Gelir	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	500 TL ve altı	28	7.67	5.74
	500-1000 TL	42	8.40	5.42
	1000-1500 TL	34	7.73	6.20
	1500 TL ve üzeri	16	8.81	6.16
Kazanım 2	500 TL ve altı	28	1.64	1.22
	500-1000 TL	42	1.35	1.00
	1000-1500 TL	34	1.41	1.04
	1500 TL ve üzeri	16	1.31	1.30
Kazanım 3	500 TL ve altı	28	1.71	2.05
	500-1000 TL	42	1.90	2.08
	1000-1500 TL	34	1.70	1.99
	1500 TL ve üzeri	16	1.37	2.18
Kazanım 4	500 TL ve altı	28	8.53	1.31
	500-1000 TL	42	8.64	1.18
	1000-1500 TL	34	8.64	1.06
	1500 TL ve üzeri	16	8.37	1.40
Kazanım 5	500 TL ve altı	28	7.53	1.87
	500-1000 TL	42	7.00	1.41
	1000-1500 TL	34	7.64	1.66
	1500 TL ve üzeri	16	7.68	1.35
Kazanım 6	500 TL ve altı	28	1.10	0.78
	500-1000 TL	42	1.28	1.01
	1000-1500 TL	34	1.32	0.97
	1500 TL ve üzeri	16	0.68	0.70
Kazanım 7	500 TL ve altı	28	4.03	1.03
	500-1000 TL	42	3.95	1.14
	1000-1500 TL	34	4.26	0.79
	1500 TL ve üzeri	16	3.68	1.35
Kazanım 8	500 TL ve altı	28	3.42	1.34
	500-1000 TL	42	3.07	1.33
	1000-1500 TL	34	3.20	1.24
	1500 TL ve üzeri	16	2.87	1.20
Kazanım 9	500 TL ve altı	28	4.25	0.70
	500-1000 TL	42	3.92	0.89
	1000-1500 TL	34	4.00	0.88
	1500 TL ve üzeri	16	3.87	0.71

“Aylık gelir” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.11.9.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.9.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Aylık Gelir” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p
Kazanım 1	Gruplar arasında	12.585	3	0.124	0.946
	Gruplar içinde	3937.281	116		
Kazanım 2	Gruplar arasında	1.722	3	0.463	0.708
	Gruplar içinde	143.744	116		
Kazanım 3	Gruplar arasında	3.325	3	0.260	0.854
	Gruplar içinde	494.142	116		
Kazanım 4	Gruplar arasında	1.045	3	0.235	0.872
	Gruplar içinde	172.122	116		
Kazanım 5	Gruplar arasında	10.634	3	1.388	0.250
	Gruplar içinde	296.166	116		
Kazanım 6	Gruplar arasında	5.196	3	2.048	0.111
	Gruplar içinde	98.129	116		
Kazanım 7	Gruplar arasında	4.001	3	1.182	0.320
	Gruplar içinde	130.924	116		
Kazanım 8	Gruplar arasında	3.715	3	0.737	0.532
	Gruplar içinde	194.952	116		
Kazanım 9	Gruplar arasında	2.181	3	1.057	0.370
	Gruplar içinde	79.786	116		

Meslek lisesi öğrencilerinin Kazanım 1-2-3-4-5-6-7-8-9 puanlarının “aylık gelir” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

4.11.10. Meslek lisesi öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “kaynak kullanımı” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “kaynak kullanımı” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.11.10.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.10.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Kaynak Kullanımı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Kaynak	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	Ders kitabı	78	7.71	5.54
	Yardımcı kaynaklar	22	9.86	6.74
	İnternet siteleri	13	6.53	5.39
	Diğer	4	8.50	6.80
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	4.50	0.70
Kazanım 2	Ders kitabı	78	1.41	1.07
	Yardımcı kaynaklar	22	1.45	1.33
	İnternet siteleri	13	1.38	1.04
	Diğer	4	1.25	0.50
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	2.00	1.41
Kazanım 3	Ders kitabı	78	1.37	1.77
	Yardımcı kaynaklar	22	2.68	2.37
	İnternet siteleri	13	1.30	1.65
	Diğer	4	4.00	3.26
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	2.00	2.82
Kazanım 4	Ders kitabı	78	8.70	1.15
	Yardımcı kaynaklar	22	8.40	1.33
	İnternet siteleri	13	8.15	1.34
	Diğer	4	9.00	1.41
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	8.00	0.00
Kazanım 5	Ders kitabı	78	7.41	1.56
	Yardımcı kaynaklar	22	7.18	1.59
	İnternet siteleri	13	7.61	1.60
	Diğer	4	8.50	1.91
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	5.00	1.41
Kazanım 6	Ders kitabı	78	1.23	0.92
	Yardımcı kaynaklar	22	1.00	0.81
	İnternet siteleri	13	1.15	1.21
	Diğer	4	1.25	0.95
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	0.50	0.70
Kazanım 7	Ders kitabı	78	4.06	1.03
	Yardımcı kaynaklar	22	4.00	1.15
	İnternet siteleri	13	3.69	1.25
	Diğer	4	4.50	0.57
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	4.00	1.41

Kazanım 8	Ders kitabı	78	3.17	1.33
	Yardımcı kaynaklar	22	3.04	1.25
	İnternet siteleri	13	2.76	1.16
	Diğer	4	4.25	0.95
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	4.00	0.00
Kazanım 9	Ders kitabı	78	4.02	0.83
	Yardımcı kaynaklar	22	4.00	0.87
	İnternet siteleri	13	3.92	0.75
	Diğer	4	4.25	0.95
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	3.50	0.70

“Kaynak kullanımı” değişkenine kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.11.10.2.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.10.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Kaynak Kullanımı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p	Tukey
Kazanım 1	Gruplar arasında	135.673	4	1.014	0.403	
	Gruplar içinde	3813.117	114			
Kazanım 2	Gruplar arasında	0.838	4	0.168	0.954	
	Gruplar içinde	142.153	114			
Kazanım 3	Gruplar arasında	52.946	4	3.479	0.10*	Yardımcı kaynak>Ders kitabı
	Gruplar içinde	433.760	114			
Kazanım 4	Gruplar arasında	5.595	4	0.954	0.436	
	Gruplar içinde	167.228	114			
Kazanım 5	Gruplar arasında	17.997	4	1.792	0.135	
	Gruplar içinde	286.221	114			
Kazanım 6	Gruplar arasında	1.850	4	0.523	0.719	
	Gruplar içinde	100.788	114			
Kazanım 7	Gruplar arasında	2.476	4	0.533	0.712	
	Gruplar içinde	132.449	114			
Kazanım 8	Gruplar arasında	8.467	4	1.273	0.285	
	Gruplar içinde	189.499	114			
Kazanım 9	Gruplar arasında	0.870	4	0.309	0.871	
	Gruplar içinde	80.122	114			

(*) p< 0.05

Meslek lisesi öğrencilerinin Kazanım 1-2-4-5-6-7-8-9 puanlarının “kaynak kullanımı” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek

için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Kazanım 3 (Ses olaylarının oluşumunu kavrar.) puanlarının kaynak kullanımı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan ANOVA testi sonucunda ise gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F = 3.479$). Bu farklılığın hangi grupların arasında olduğunu belirlemek amacıyla “Tukey” testi uygulanmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre yardımcı kaynak kullanan öğrenciler, kaynak olarak ders kitabını kullananlardan daha başarılıdır. Bu öğrencilerin başarılı olmasında, derste öğrendiklerini farklı örneklerle yardımcı kaynaklardan pekiştirmelerinin etkisi olabilir. Çünkü dil ve anlatım gibi sözel derslerde, okullarda genellikle ders kitabı takip edilmektedir. Yalnız ders kitabına bağlı kalan öğrenciler, yardımcı kaynaklarla bilgilerini destekleyenlere göre başarısız olmuşlardır.

4.11.11. Meslek lisesi öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “gelecekle ilgili plan” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “gelecekle ilgili plân” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.11.11.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.11.1. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Gelecekle İlgili Plân” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Plan	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	Üniversiteye gitmek	77	9.11	6.33
	İşe girmek	13	4.69	2.35
	Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek	26	7.19	4.03
	Hiçbir planım yok.	4	1.50	1.29
Kazanım 2	Üniversiteye gitmek	77	1.44	1.18
	İşe girmek	13	1.61	0.86
	Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek	26	1.42	1.02
	Hiçbir planım yok.	4	0.75	0.50
Kazanım 3	Üniversiteye gitmek	77	2.09	2.21
	İşe girmek	13	0.23	0.59
	Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek	26	1.65	1.67
	Hiçbir planım yok.	4	0.25	0.50
Kazanım 4	Üniversiteye gitmek	77	8.67	1.20
	İşe girmek	13	7.92	1.38
	Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek	26	8.69	1.01
	Hiçbir planım yok.	4	8.25	1.50
Kazanım 5	Üniversiteye gitmek	77	7.53	1.75
	İşe girmek	13	7.07	1.38
	Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek	26	7.23	1.21
	Hiçbir planım yok.	4	7.00	1.63
Kazanım 6	Üniversiteye gitmek	77	1.18	0.91
	İşe girmek	13	0.84	0.80
	Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek	26	1.30	1.04
	Hiçbir planım yok.	4	1.25	0.95
Kazanım 7	Üniversiteye gitmek	77	4.06	1.11
	İşe girmek	13	3.84	1.28
	Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek	26	4.07	0.79
	Hiçbir planım yok.	4	3.50	1.00
Kazanım 8	Üniversiteye gitmek	77	3.23	1.33
	İşe girmek	13	2.92	1.11
	Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek	26	3.19	1.29

	Hiçbir planım yok.	4	2.50	1.00
Kazanım 9	Üniversiteye gitmek	77	4.10	0.82
	İşe girmek	13	3.76	0.72
	Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek	26	3.92	0.93
	Hiçbir planım yok.	4	3.75	0.50

“Gelecekle ilgili plân” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.11.11.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.11.11.2. Meslek Lisesi Öğrencilerinin “Gelecekle İlgili Plân” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p	Tukey
Kazanım 1	Gruplar arasında	424.111	3	4.651	0.004*	Üniversiteye gitmek> işe girmek
	Gruplar içinde	3525.756	116			
Kazanım 2	Gruplar arasında	2.307	3	0.623	0.602	
	Gruplar içinde	143.160	116			
Kazanım 3	Gruplar arasında	48.161	3	4.145	0.008*	İşe girmek> üniversiteye gitmek
	Gruplar içinde	449.306	116			
Kazanım 4	Gruplar arasında	7.072	3	1.646	0.183	
	Gruplar içinde	166.095	116			
Kazanım 5	Gruplar arasında	4.093	3	0.523	0.667	
	Gruplar içinde	302.707	116			
Kazanım 6	Gruplar arasında	1.890	3	0.720	0.542	
	Gruplar içinde	101.435	116			
Kazanım 7	Gruplar arasında	1.711	3	0.497	0.685	
	Gruplar içinde	133.214	116			
Kazanım 8	Gruplar arasında	2.913	3	0.575	0.632	
	Gruplar içinde	195.754	116			
Kazanım 9	Gruplar arasında	1.894	3	0.915	0.436	
	Gruplar içinde	80.073	116			

(*) p< 0.05

Meslek lisesi öğrencilerinin Kazanım 2-4-5-6-7-8-9 puanlarının “gelecekle ilgili plan” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Kazanım 1 ve 3 puanlarının gelecekle ilgili plan değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan ANOVA testi sonucunda ise gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Bu farklılığın hangi grupların arasında olduğunu belirlemek amacıyla “Tukey” testi uygulanmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre Kazanım 1 için ortaöğretimi bitirdikten sonra üniversiteye gitmek isteyen öğrenciler, işe girmek isteyenlerden Türkçenin ses özelliklerini kavrama konusunda daha başarılıdır. Bu kazanıma ulaşma düzeyi ile öğrencilerin hedefleri arasında tutarlılık vardır. Kazanım 3 için ortaöğretimi bitirdikten sonra işe girmek isteyen öğrenciler, üniversiteye gitmek isteyenlerden ses olaylarının oluşumunu kavrama konusunda daha başarılıdır. Her iki kazanım da bilişsel alanda olup öğrencilerin üniversiteye giriş sınavlarında karşılaşacakları konuları kapsamaktadır. Ortaöğretimden sonra öğrenim hayatını sonlandırmayı düşünen öğrencilerin, üniversite okumayı düşünenlerden daha başarılı olması, dokuzuncu sınıf öğrencilerinin hedefleriyle elde ettiklerinin paralel olmadığını gösterir. Bu sınıf düzeyinde öğrencilerin üniversiteye gitmeyi istedikleri halde bunun gereklerini yerine getirme konusunda sıkıntı yaşadıkları düşünülebilir.

4.12. On İkinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

12. Alt Problem: Genel liselerde kazanımlara ulaşma düzeyi ile demografik özellikler arasında fark var mıdır?

4.12.1. Genel lise öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “cinsiyet” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “cinsiyet” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “t” testi ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.12.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Cinsiyet” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Cinsiyet	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kazanım 1	Kız	70	12.31	3.73	4.252	0.000*
	Erkek	50	8.60	5.31		
Kazanım 2	Kız	70	1.77	1.77	2.487	0.014*
	Erkek	50	1.28	1.28		
Kazanım 3	Kız	70	8.41	6.45	0.537	0.592
	Erkek	50	4.66	6.31		
Kazanım 4	Kız	70	7.97	2.87	-1.531	0.129
	Erkek	50	8.62	1.74		
Kazanım 5	Kız	70	8.27	1.97	0.756	0.451
	Erkek	50	8.00	1.89		
Kazanım 6	Kız	70	0.94	0.88	0.327	0.744
	Erkek	50	0.86	0.75		
Kazanım 7	Kız	70	3.38	1.92	-2.711	0.008*
	Erkek	50	4.16	1.20		
Kazanım 8	Kız	70	2.52	2.03	-2.463	0.015*
	Erkek	50	3.34	1.57		
Kazanım9	Kız	70	3.95	1.38	0.300	0.765
	Erkek	50	3.88	1.39		

(*) $p < 0.05$

Kazanım 1 ve 2 için kız öğrencilerin puanlarının aritmetik ortalaması, erkek öğrencilerin puanlarının aritmetik ortalamasından daha yüksektir. Gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir. Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre Türkçenin ses özelliklerini ve Türkçede ses uyumlarının oluşumunu daha iyi kavradıkları söylenebilir.

Kazanım 7 ve 8 için aritmetik ortalamalar dikkate alındığında erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre, konuşurken uygun tonlamaların yapılması gerektiğine daha fazla katıldıkları ve ses akışını bozan durumları fark etmede daha başarılı oldukları görülmüştür.

Kazanım 3-4-5-6 ve 9 için yapılan bağımsız grup “t” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.12.2. Genel lise öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “baba öğrenim durumu” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “baba öğrenim durumu” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.12.2.1.’de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.2.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Baba Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Öğrenim durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	İlköğretim	97	10.59	5.01
	Lise	20	11.55	2.91
	Üniversite	3	11.00	8.71
Kazanım 2	İlköğretim	97	1.58	1.10
	Lise	20	1.50	1.10
	Üniversite	3	1.33	0.57
Kazanım 3	İlköğretim	97	6.49	6.40
	Lise	20	8.55	7.52
	Üniversite	3	7.00	8.88
Kazanım 4	İlköğretim	97	8.17	2.54
	Lise	20	8.30	2.31
	Üniversite	3	10.00	0.00
Kazanım 5	İlköğretim	97	8.12	1.99
	Lise	20	8.50	1.63
	Üniversite	3	7.00	2.00
Kazanım 6	İlköğretim	97	0.86	0.82
	Lise	20	1.10	0.85
	Üniversite	3	1.00	1.00
Kazanım 7	İlköğretim	97	3.62	1.73
	Lise	20	4.05	1.53
	Üniversite	3	4.00	1.73
Kazanım 8	İlköğretim	97	2.80	1.92
	Lise	20	3.05	1.82
	Üniversite	3	3.66	1.52
Kazanım 9	İlköğretim	97	3.90	1.37
	Lise	20	4.05	1.35
	Üniversite	3	3.66	2.30

“Baba öğrenim durumu” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.12.2.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.2.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Baba Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K,O,	Sd	F	p
Kazanım 1	Gruplar arasında	15.197	2	0.326	0.723
	Gruplar içinde	2730.270	117		
Kazanım 2	Gruplar arasında	0.295	2	0.122	0.885
	Gruplar içinde	141.172	117		
Kazanım 3	Gruplar arasında	70.103	2	0.794	0.455
	Gruplar içinde	5167.197	117		
Kazanım 4	Gruplar arasında	9.771	2	0.789	0.457
	Gruplar içinde	724.221	117		
Kazanım 5	Gruplar arasında	6.476	2	0.862	0.425
	Gruplar içinde	439.515	117		
Kazanım 6	Gruplar arasında	0.934	2	0.674	0.512
	Gruplar içinde	81.058	117		
Kazanım 7	Gruplar arasında	3.202	2	0.552	0.557
	Gruplar içinde	339.589	117		
Kazanım 8	Gruplar arasında	2.972	2	0.411	0.664
	Gruplar içinde	422.895	117		
Kazanım 9	Gruplar arasında	0.543	2	0.140	0.870
	Gruplar içinde	227.782	117		

Genel lise öğrencilerinin Kazanım 1-2-3-4-5-6-7-8-9 puanlarının “baba öğrenim durumu” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

4.12.3. Genel lise öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “baba meslek durumu” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “baba genel durumu” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.12.3.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.3.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Baba Meslek Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Meslek durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	Memur	9	11.00	5.33
	İşçi	49	10.79	4.77
	Serbest meslek	55	10.63	4.77
	Çalışmıyor	7	11.28	5.61
Kazanım 2	Memur	9	0.88	0.78
	İşçi	49	1.46	1.04
	Serbest meslek	55	1.72	1.12
	Çalışmıyor	7	1.85	1.21
Kazanım 3	Memur	9	4.33	5.19
	İşçi	49	7.26	6.90
	Serbest meslek	55	7.23	6.72
	Çalışmıyor	7	4.14	5.27
Kazanım 4	Memur	9	8.77	1.09
	İşçi	49	8.12	2.78
	Serbest meslek	55	8.36	2.24
	Çalışmıyor	7	7.42	3.40
Kazanım 5	Memur	9	7.33	1.65
	İşçi	49	8.57	1.55
	Serbest meslek	55	8.03	2.01
	Çalışmıyor	7	7.28	3.35
Kazanım 6	Memur	9	1.11	0.92
	İşçi	49	0.77	0.62
	Serbest meslek	55	1.00	0.98
	Çalışmıyor	7	0.85	0.69
Kazanım 7	Memur	9	4.44	0.72
	İşçi	49	3.67	1.70
	Serbest meslek	55	3.61	1.81
	Çalışmıyor	7	3.71	1.70
Kazanım 8	Memur	9	2.88	1.16
	İşçi	49	2.89	1.94
	Serbest meslek	55	2.78	1.95
	Çalışmıyor	7	3.28	1.97
Kazanım 9	Memur	9	3.88	1.26
	İşçi	49	3.93	1.39
	Serbest meslek	55	4.01	1.39
	Çalışmıyor	7	3.14	1.46

“Baba meslek durumu” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.12.3.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.3.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Baba Meslek Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p
Kazanım 1	Gruplar arasında	3.352	3	0.047	0.986
	Gruplar içinde	2742.115	116		
Kazanım 2	Gruplar arasında	6.607	3	1.894	0.134
	Gruplar içinde	134.859	116		
Kazanım 3	Gruplar arasında	124.965	3	0.945	0.421
	Gruplar içinde	5112.335	116		
Kazanım 4	Gruplar arasında	8.729	3	0.465	0.707
	Gruplar içinde	725.262	116		
Kazanım 5	Gruplar arasında	20.636	3	1.876	0.138
	Gruplar içinde	425.356	116		
Kazanım 6	Gruplar arasında	1.715	3	0.826	0.482
	Gruplar içinde	80.277	116		
Kazanım 7	Gruplar arasında	5.384	3	0.617	0.605
	Gruplar içinde	337.408	116		
Kazanım 8	Gruplar arasında	1.678	3	0.153	0.928
	Gruplar içinde	424.189	116		
Kazanım 9	Gruplar arasında	4.781	3	0.827	0.482
	Gruplar içinde	223.544	116		

Genel lise öğrencilerinin Kazanım 1-2-3-4-5-6-7-8-9 puanlarının “baba meslek durumu” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek

için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

4.12.4. Genel lise öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “anne öğrenim durumu” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “anne öğrenim durumu” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.12.4.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.4.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Anne Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Öğrenim durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	İlköğretim	108	10.95	4.63
	Lise	9	8.88	5.92
	Üniversite	3	9.66	8.08
Kazanım 2	İlköğretim	108	1.62	1.08
	Lise	9	1.11	1.16
	Üniversite	3	1.00	1.00
Kazanım 3	İlköğretim	108	7.26	6.69
	Lise	9	2.00	2.12
	Üniversite	3	6.33	9.29
Kazanım 4	İlköğretim	108	8.16	2.78
	Lise	9	8.33	2.24
	Üniversite	3	10.00	3.40
Kazanım 5	İlköğretim	108	8.15	1.97
	Lise	9	8.33	1.41
	Üniversite	3	7.00	2.00
Kazanım 6	İlköğretim	108	0.92	0.81
	Lise	9	0.66	1.00
	Üniversite	3	1.00	1.00
Kazanım 7	İlköğretim	108	3.65	1.76
	Lise	9	4.22	0.66
	Üniversite	3	3.66	1.52
Kazanım 8	İlköğretim	108	2.73	1.92
	Lise	9	3.77	1.09
	Üniversite	3	4.00	1.73
Kazanım 9	İlköğretim	108	3.92	1.37
	Lise	9	3.88	1.36
	Üniversite	3	3.66	2.30

“Anne öğrenim durumu” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.12.4.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.4.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Anne Öğrenim Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p
Kazanım 1	Gruplar arasında	39.143	3	0.846	0.432
	Gruplar içinde	2704.324	116		
Kazanım 2	Gruplar arasında	3.143	3	1.329	0.269
	Gruplar içinde	138.324	116		
Kazanım 3	Gruplar arasında	232.420	3	2.704	0.071
	Gruplar içinde	5005.880	116		
Kazanım 4	Gruplar arasında	13.020	3	0.698	0.555
	Gruplar içinde	720.972	116		
Kazanım 5	Gruplar arasında	7.693	3	0.679	0.567
	Gruplar içinde	438.299	116		
Kazanım 6	Gruplar arasında	0.584	3	0.420	0.658
	Gruplar içinde	81.407	116		
Kazanım 7	Gruplar arasında	4.364	3	0.499	0.684
	Gruplar içinde	338.428	116		
Kazanım 8	Gruplar arasında	17.638	3	1.671	0.177
	Gruplar içinde	408.228	116		
Kazanım 9	Gruplar arasında	1.368	3	0.233	0.873
	Gruplar içinde	226.957	116		

Genel lise öğrencilerinin Kazanım 1-2-3-4-5-6-7-8-9 puanlarının “anne öğrenim durumu” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek

için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

4.12.5. Genel lise öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi “anne meslek durumu” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “anne meslek durumu” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.12.5.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.5.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Anne Meslek Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Meslek durumu	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	İşçi	21	10.47	4.54
	Serbest meslek	4	12.50	2.38
	Ev hanımı	95	10.75	4.94
Kazanım 2	İşçi	21	1.23	0.94
	Serbest meslek	4	1.00	0.81
	Ev hanımı	95	1.66	1.11
Kazanım 3	İşçi	21	7.66	7.34
	Serbest meslek	4	9.00	8.12
	Ev hanımı	95	6.57	6.45
Kazanım 4	İşçi	21	8.35	2.13
	Serbest meslek	4	8.75	1.50
	Ev hanımı	95	8.17	2.60
Kazanım 5	İşçi	21	8.80	1.79
	Serbest meslek	4	9.00	1.15
	Ev hanımı	95	7.97	1.97
Kazanım 6	İşçi	21	0.95	0.80
	Serbest meslek	4	1.00	0.81
	Ev hanımı	95	0.89	0.84
Kazanım 7	İşçi	21	2.43	2.13
	Serbest meslek	4	3.00	2.16
	Ev hanımı	95	4.02	1.42
Kazanım 8	İşçi	21	2.65	2.18
	Serbest meslek	4	2.75	2.62
	Ev hanımı	95	2.89	1.81
Kazanım 9	İşçi	21	4.40	1.27
	Serbest meslek	4	4.50	0.57
	Ev hanımı	95	3.78	1.41

“Anne meslek durumu” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.12.5.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.5.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Anne Meslek Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p	Tukey
Kazanım 1	Gruplar arasında	33.010	3	0.463	0.612	
	Gruplar içinde	3916.857	116			
Kazanım 2	Gruplar arasında	0.493	3	0.199	0.820	
	Gruplar içinde	144.974	116			
Kazanım 3	Gruplar arasında	6.119	3	0.729	0.485	
	Gruplar içinde	491.348	116			
Kazanım 4	Gruplar arasında	4.734	3	0.251	0.860	
	Gruplar içinde	729.258	116			
Kazanım 5	Gruplar arasında	14.834	3	1.330	0.268	
	Gruplar içinde	431.158	116			
Kazanım 6	Gruplar arasında	1.050	3	0.601	0.550	
	Gruplar içinde	102.275	116			
Kazanım 7	Gruplar arasında	45.691	3	8.997	0.000	Ev hanımı> işçi
	Gruplar içinde	297.101	116			
Kazanım 8	Gruplar arasında	5.619	3	0.517	0.671	
	Gruplar içinde	420.247	116			
Kazanım 9	Gruplar arasında	8.736	3	1.538	0.208	
	Gruplar içinde	219.589	116			

Genel lise öğrencilerinin Kazanım 1-2-3-4-5-6-8-9 puanlarının “anne meslek durumu” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek

için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir.

Kazanım 7 puanlarının anne meslek durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan ANOVA testi sonucunda ise gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F = 8.997$). Bu farklılığın hangi grupların arasında olduğunu belirlemek amacıyla “Tukey” testi uygulanmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre annesi ev hanımı olan öğrenciler, annesi işçi olan öğrencilerden göre ifadeye uygun tonlama yapma konusunda daha başarılıdır. Bu öğrencilerin başarılı olmasında ev hanımı olan annelerin, çocuklarına daha fazla zaman ayırmaları ve onlarla ilgilenmeleri etkili olmuş olabilir.

4.12.6. Genel lise öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “kardeş sayısı” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “kardeş sayısı” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.12.6.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.6.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Kardeş Sayısı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Sayı	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	1	3	12.00	2.00
	2	36	10.11	4.50
	3	49	10.40	4.87
	4 ve üzeri	32	11.93	5.12
Kazanım 2	1	3	1.33	0.57
	2	36	1.36	1.12
	3	49	1.79	1.09
	4 ve üzeri	32	1.46	1.04
Kazanım 3	1	3	15.66	3.51
	2	36	5.41	6.32
	3	49	6.67	6.40
	4 ve üzeri	32	7.90	6.95
Kazanım 4	1	3	8.33	2.88
	2	36	8.22	2.46
	3	49	7.97	2.77
	4 ve üzeri	32	8.65	2.02
Kazanım 5	1	3	10.00	0.00
	2	36	8.08	2.08
	3	49	7.85	2.01
	4 ve üzeri	32	8.53	1.60
Kazanım 6	1	3	1.66	1.15
	2	36	0.94	0.82
	3	49	0.89	0.82
	4 ve üzeri	32	0.81	0.81
Kazanım 7	1	3	3.33	2.88
	2	36	3.69	1.70
	3	49	3.42	1.74
	4 ve üzeri	32	4.18	1.46
Kazanım 8	1	3	3.33	2.88
	2	36	3.33	1.85
	3	49	2.40	1.79
	4 ve üzeri	32	3.00	1.93
Kazanım 9	1	3	5.00	0.00
	2	36	3.86	1.58
	3	49	3.81	1.36
	4 ve üzeri	32	4.06	1.21

“Kardeş sayısı” değişkenine kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi 4.12.6.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.6.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Kardeş Sayısı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p	Tukey
Kazanım 1	Gruplar arasında	70.199	3	1.015	0.389	
	Gruplar içinde	2675.267	116			
Kazanım 2	Gruplar arasında	4.567	3	1.290	0.281	
	Gruplar içinde	136.900	116			
Kazanım 3	Gruplar arasında	344.389	3	2.722	0.048*	Bir>iki
	Gruplar içinde	4892.911	116			
Kazanım 4	Gruplar arasında	8.904	3	0.475	0.700	
	Gruplar içinde	725.087	116			
Kazanım 5	Gruplar arasında	19.273	3	1.746	0.161	
	Gruplar içinde	426.719	116			
Kazanım 6	Gruplar arasında	2.071	3	1.290	0.281	
	Gruplar içinde	79.920	116			
Kazanım 7	Gruplar arasında	11.611	3	1.356	0.260	
	Gruplar içinde	331.181	116			
Kazanım 8	Gruplar arasında	19.363	3	1.842	0.143	
	Gruplar içinde	406.503	116			
Kazanım 9	Gruplar arasında	4.798	3	0.830	0.480	
	Gruplar içinde	223.527	116			

(*) $p < 0.05$

Genel lise öğrencilerinin Kazanım 1-2-4-5-6-7-8-9 puanlarının “kardeş sayısı” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Kazanım 3 (Ses olaylarının oluşumunu kavrar.) puanlarının kardeş sayısı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için

uygulanan ANOVA testi sonucunda ise gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F = 2.722$). Bu farklılığın hangi grupların arasında olduğunu belirlemek amacıyla “Tukey” testi uygulanmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre tek çocuk olan öğrenciler, iki kardeş olanlardan daha başarılıdır. Bu öğrencilerin başarılı olmasında ekonomik faktörler, ailenin ilgisinin bölünmemesi etkili olabilir.

4.12.7. Genel lise öğrencilerinin, kazanımlara ulaşma düzeyi “kaçıncı çocuk olduğu” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “kaçıncı çocuk olduğu” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.12.7.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.7.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Kaçınıcı Çocuk Olduğu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Sıra	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	1	41	10.87	3.78
	2	35	10.57	5.09
	3	29	10.72	5.49
	4 ve üzeri	15	11.00	5.61
Kazanım 2	1	41	1.51	1.14
	2	35	1.48	1.01
	3	29	1.79	1.11
	4 ve üzeri	15	1.46	1.12
Kazanım 3	1	41	7.75	6.86
	2	35	6.05	6.90
	3	29	6.51	6.05
	4 ve üzeri	15	6.86	6.78
Kazanım 4	1	41	7.92	3.01
	2	35	7.97	2.44
	3	29	8.86	2.03
	4 ve üzeri	15	8.53	1.55
Kazanım 5	1	41	8.63	1.57
	2	35	7.68	2.45
	3	29	8.03	1.63
	4 ve üzeri	15	8.20	1.85
Kazanım 6	1	41	0.92	0.84
	2	35	0.94	0.76
	3	29	0.96	0.94
	4 ve üzeri	15	0.66	0.72
Kazanım 7	1	41	3.56	1.91
	2	35	3.45	1.66
	3	29	3.72	1.68
	4 ve üzeri	15	4.66	0.61
Kazanım 8	1	41	3.07	1.88
	2	35	2.77	1.91
	3	29	2.48	1.93
	4 ve üzeri	15	3.26	1.79
Kazanım 9	1	41	4.17	1.26
	2	35	3.85	1.21
	3	29	3.68	1.49
	4 ve üzeri	15	3.86	1.45

“Kaçınıcı Çocuk Olduğu” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.12.7.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.7.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Kaçınıcı Çocuk Olduğu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p
Kazanım 1	Gruplar arasında	2.712	3	0.038	0.990
	Gruplar içinde	2742.755	116		
Kazanım 2	Gruplar arasında	1.988	3	0.551	0.648
	Gruplar içinde	139.479	116		
Kazanım 3	Gruplar arasında	58.879	3	0.440	0.725
	Gruplar içinde	5178.421	116		
Kazanım 4	Gruplar arasında	13.058	3	1.031	0.382
	Gruplar içinde	714.934	116		
Kazanım 5	Gruplar arasında	17.571	3	1.586	0.197
	Gruplar içinde	428.421	116		
Kazanım 6	Gruplar arasında	1.027	3	0.490	0.690
	Gruplar içinde	80.965	116		
Kazanım 7	Gruplar arasında	16.882	3	2.003	0.117
	Gruplar içinde	325.910	116		
Kazanım 8	Gruplar arasında	8.740	3	0.810	0.491
	Gruplar içinde	417.127	116		
Kazanım 9	Gruplar arasında	4.294	3	0.741	0.530
	Gruplar içinde	224.031	116		

Genel lise öğrencilerinin Kazanım 1-2-3-4-5-6-7-8-9 puanlarının “kaçınıcı çocuk olduğu” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.12.8. Genel lise öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “oda durumu” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “oda durumu” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “t” testi ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.12.8.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.8. Genel Lise Öğrencilerinin “Oda Durumu” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyi Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Durum	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kazanım 1	Var	89	10.62	4.76	-0.530	0.597
	Yok	31	11.16	4.96		
Kazanım 2	Var	89	1.52	1.09	-0.655	0.514
	Yok	31	1.67	1.07		
Kazanım 3	Var	89	6.60	6.37	-0.679	0.498
	Yok	31	7.54	7.39		
Kazanım 4	Var	89	8.47	2.25	1.513	0.138
	Yok	31	7.58	2.99		
Kazanım 5	Var	89	8.20	1.81	0.420	0.676
	Yok	31	8.03	2.27		
Kazanım 6	Var	89	0.88	0.83	-0.461	0.646
	Yok	31	0.96	0.83		
Kazanım 7	Var	89	3.78	1.61	0.854	0.395
	Yok	31	3.48	1.91		
Kazanım 8	Var	89	2.96	1.84	0.977	0.330
	Yok	31	2.58	2.01		
Kazanım 9	Var	89	3.95	1.35	0.401	0.689
	Yok	31	3.83	1.48		

Kazanım 1-2-3-4-5-6-7-8-9 için yapılan bağımsız grup “t” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir fark bulunamamıştır.

4.12.9. Genel lise öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi “aylık gelir” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “aylık gelir” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.12.9.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.9.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Aylık Gelir” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Gelir	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	500 TL ve altı	25	10.88	4.63
	500-1000 TL	52	11.76	4.43
	1000-1500 TL	29	9.75	5.44
	1500 TL ve üzeri	14	8.92	4.51
Kazanım 2	500 TL ve altı	25	1.28	0.93
	500-1000 TL	52	1.73	1.08
	1000-1500 TL	29	1.65	1.17
	1500 TL ve üzeri	14	1.28	1.13
Kazanım 3	500 TL ve altı	25	5.40	6.29
	500-1000 TL	52	8.84	6.96
	1000-1500 TL	29	5.06	5.29
	1500 TL ve üzeri	14	5.71	7.12
Kazanım 4	500 TL ve altı	25	8.04	2.26
	500-1000 TL	52	8.34	2.76
	1000-1500 TL	29	7.82	2.61
	1500 TL ve üzeri	14	9.07	0.99
Kazanım 5	500 TL ve altı	25	8.00	1.58
	500-1000 TL	52	8.30	2.36
	1000-1500 TL	29	8.34	1.34
	1500 TL ve üzeri	14	7.50	1.78
Kazanım 6	500 TL ve altı	25	0.92	0.86
	500-1000 TL	52	0.90	0.69
	1000-1500 TL	29	0.68	0.66
	1500 TL ve üzeri	14	1.35	1.33
Kazanım 7	500 TL ve altı	25	3.76	1.66
	500-1000 TL	52	3.69	1.82
	1000-1500 TL	29	3.51	1.80
	1500 TL ve üzeri	14	4.07	0.99
Kazanım 8	500 TL ve altı	25	2.84	1.81
	500-1000 TL	52	2.88	2.03
	1000-1500 TL	29	2.95	1.88
	1500 TL ve üzeri	14	2.64	1.64
Kazanım 9	500 TL ve altı	25	3.72	1.30
	500-1000 TL	52	3.86	1.60
	1000-1500 TL	29	4.34	0.81
	1500 TL ve üzeri	14	3.64	1.49

“Aylık gelir” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.12.9.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.9.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Aylık Gelir” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p	Tukey
Kazanım 1	Gruplar arasında	129.357	3	1.912	0.131	
	Gruplar içinde	2616.110	116			
Kazanım 2	Gruplar arasında	4.787	3	1.354	0.260	
	Gruplar içinde	136.680	116			
Kazanım 3	Gruplar arasında	369.812	3	2.938	0.036*	500-1000 TL>1000-1500 TL
	Gruplar içinde	4867.488	116			
Kazanım 4	Gruplar arasında	16.196	3	0.872	0.458	
	Gruplar içinde	717.796	116			
Kazanım 5	Gruplar arasında	8.863	3	0.784	0.505	
	Gruplar içinde	437.129	116			
Kazanım 6	Gruplar arasında	4.211	3	2.094	0.105	
	Gruplar içinde	77.780	116			
Kazanım 7	Gruplar arasında	2.985	3	0.340	0.797	
	Gruplar içinde	339.807	116			
Kazanım 8	Gruplar arasında	1.019	3	0.093	0.964	
	Gruplar içinde	424.847	116			
Kazanım 9	Gruplar arasında	7.461	3	1.306	0.276	
	Gruplar içinde	220.864	116			

(*) $p < 0.05$

Genel lise öğrencilerinin Kazanım 1-2-4-5-6-7-8-9 puanlarının “aylık gelir” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık saptanmamıştır.

Genel lise öğrencilerinin Kazanım 3 puanlarının aylık gelir değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA”

testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F = 2.722$). Bu farklılığın hangi grupların arasında olduğunu belirlemek amacıyla “Tukey” testi uygulanmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre aylık gelirleri 500-1000 TL olan öğrenciler, 1000-1500 TL olan öğrencilerden ses olaylarının oluşumunu kavrama yönünde daha başarılıdır. Bu durumda hedeflere ulaşma düzeyi ile aylık gelir arasında doğrusal bir ilişki olmadığı söylenebilir.

4.12.10. Genel lise öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi, “kaynak kullanımı” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “kaynak kullanımı” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.12.10.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.10.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Kaynak Kullanımı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Kaynak	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	Ders kitabı	69	10.02	4.82
	Yardımcı kaynaklar	41	12.02	4.92
	İnternet siteleri	6	10.83	2.92
	Diğer	2	13.00	4.24
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	8.00	1.41
Kazanım 2	Ders kitabı	69	1.50	1.07
	Yardımcı kaynaklar	41	1.58	1.07
	İnternet siteleri	6	1.50	1.37
	Diğer	2	3.00	0.00
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	2.00	1.41
Kazanım 3	Ders kitabı	69	6.95	6.67
	Yardımcı kaynaklar	41	6.97	6.46
	İnternet siteleri	6	7.33	9.68
	Diğer	2	3.50	2.12
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	2.50	0.70

Kazanım 4	Ders kitabı	69	8.40	2.34
	Yardımcı kaynaklar	41	8.17	2.66
	İnternet siteleri	6	6.83	3.48
	Diğer	2	8.50	0.70
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	8.00	1.41
Kazanım 5	Ders kitabı	69	8.60	1.47
	Yardımcı kaynaklar	41	7.87	2.15
	İnternet siteleri	6	5.83	3.37
	Diğer	2	7.00	1.41
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	7.50	0.70
Kazanım 6	Ders kitabı	69	1.04	0.91
	Yardımcı kaynaklar	41	0.73	0.67
	İnternet siteleri	6	1.00	0.63
	Diğer	2	1.00	0.70
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	0.00	0.00
Kazanım 7	Ders kitabı	69	3.82	1.62
	Yardımcı kaynaklar	41	3.53	1.91
	İnternet siteleri	6	3.33	1.75
	Diğer	2	3.50	0.70
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	4.50	0.70
Kazanım 8	Ders kitabı	69	2.78	1.93
	Yardımcı kaynaklar	41	3.19	1.87
	İnternet siteleri	6	1.83	1.60
	Diğer	2	3.00	1.41
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	2.00	1.41
Kazanım 9	Ders kitabı	69	3.95	1.39
	Yardımcı kaynaklar	41	3.97	1.36
	İnternet siteleri	6	3.00	1.67
	Diğer	2	4.00	0.00
	Derse hiç çalışmıyorum.	2	4.50	0.70

“Kaynak kullanımı” değişkenine kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.12.10.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.10.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Kaynak Kullanımı” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p	Tukey
Kazanım 1	Gruplar arasında	127.716	4	1.403	0.238	
	Gruplar içinde	2617.751	115			
Kazanım 2	Gruplar arasında	4.769	4	1.003	0.409	
	Gruplar içinde	136.698	115			
Kazanım 3	Gruplar arasında	63.121	4	0.351	0.838	
	Gruplar içinde	5174.179	115			
Kazanım 4	Gruplar arasında	14.216	4	0.568	0.686	
	Gruplar içinde	719.776	115			
Kazanım 5	Gruplar arasında	52.636	4	3.827	0.006*	Ders kitabı> internet
	Gruplar içinde	392.003	115			
Kazanım 6	Gruplar arasında	4.573	4	1.698	0.155	
	Gruplar içinde	77.418	115			
Kazanım 7	Gruplar arasında	4.295	4	0.362	0.865	
	Gruplar içinde	338.411	115			
Kazanım 8	Gruplar arasında	12.855	4	0.895	0.470	
	Gruplar içinde	413.011	115			
Kazanım 9	Gruplar arasında	5.980	4	0.773	0.545	
	Gruplar içinde	222.345	115			

(*) $p < 0.05$

Genel lise öğrencilerinin Kazanım 1-2-3-4-6-7-8-9 puanlarının “kaynak kullanımı” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

Kazanım 5 puanlarının kaynak kullanımı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan ANOVA testi sonucunda ise gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($F = 3.827$). Bu farklılığın hangi grupların arasında olduğunu belirlemek amacıyla “Tukey” testi uygulanmıştır. Tukey testi sonuçlarına göre kaynak olarak ders kitabını kullanan öğrenciler, internet sitelerini kullananlardan daha başarılıdır. Öğrenciler, internet sitelerindeki bilgilerin doğruluğunu tespit etmekte zorlandıkları için kaynak olarak ders kitabını kullananların daha başarılı olduğu söylenebilir.

4.12.11. Genel lise öğrencilerinin kazanımlara ulaşma düzeyi “gelecekle ilgili plan” değişkenine göre farklılık göstermekte midir?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “gelecekle ilgili plân” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “ANOVA” ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.12.11.1.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.11.1. Genel Lise Öğrencilerinin “Gelecekle İlgili Plân” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin N, $\bar{X}$ ve Ss Değerleri

Kazanımlar	Plan	N	$\bar{X}$	Ss
Kazanım 1	Üniversiteye gitmek	93	11.27	4.63
	İşe girmek	8	9.62	4.50
	Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek	19	8.73	5.33
Kazanım 2	Üniversiteye gitmek	93	1.66	1.11
	İşe girmek	8	1.50	1.19
	Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek	19	1.10	0.80
Kazanım 3	Üniversiteye gitmek	93	7.21	6.58
	İşe girmek	8	8.12	7.82
	Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek	19	4.52	6.17
Kazanım 4	Üniversiteye gitmek	93	8.25	2.54
	İşe girmek	8	7.50	3.50
	Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek	19	8.50	1.65

girmek				
Kazanım 5	Üniversiteye gitmek	93	8.10	2.01
	İşe girmek	8	8.75	1.38
	Üniversiteyi	19	8.22	1.76
	kazanamazsam işe girmek			
Kazanım 6	Üniversiteye gitmek	93	0.95	0.87
	İşe girmek	8	0.62	0.74
	Üniversiteyi	19	0.78	0.63
	kazanamazsam işe girmek			
Kazanım 7	Üniversiteye gitmek	93	3.58	1.75
	İşe girmek	8	4.25	1.75
	Üniversiteyi	19	4.05	1.30
	kazanamazsam işe girmek			
Kazanım 8	Üniversiteye gitmek	93	2.81	1.91
	İşe girmek	8	1.75	2.05
	Üniversiteyi	19	3.55	1.50
	kazanamazsam işe girmek			
Kazanım 9	Üniversiteye gitmek	93	3.95	1.39
	İşe girmek	8	4.00	1.69
	Üniversiteyi	19	3.72	1.27
	kazanamazsam işe girmek			

“Gelecekle ilgili plân” değişkenine göre kazanımlara ulaşma bakımından bir ilişki olup olmadığına yönelik varyans analizi Tablo 4.12.11.2.de gösterilmiştir.

Tablo 4.12.11.2. Genel Lise Öğrencilerinin “Gelecekle İlgili Plân” Değişkenine Göre Kazanımlara Ulaşma Düzeyine İlişkin Puanlarının Analizi

Kazanımlar	Varyans kaynağı	K.O.	Sd	F	p
Kazanım 1	Gruplar arasında	113.176	3	2.515	0.085
	Gruplar içinde	2632.290	116		
Kazanım 2	Gruplar arasında	5.011	3	2.515	0.085
	Gruplar içinde	136.456	116		
Kazanım 3	Gruplar arasında	127.989	3	1.465	0.235
	Gruplar içinde	5109.311	116		
Kazanım 4	Gruplar arasında	5.685	3	0.302	0.824
	Gruplar içinde	728.306	116		
Kazanım 5	Gruplar arasında	4.456	3	0.390	0.760
	Gruplar içinde	441.536	116		
Kazanım 6	Gruplar arasında	1.131	3	0.818	0.444
	Gruplar içinde	80.861	116		
Kazanım 7	Gruplar arasında	7.702	3	0.889	0.449
	Gruplar içinde	335.090	116		
Kazanım 8	Gruplar arasında	20.030	3	1.908	0.132
	Gruplar içinde	405.837	116		
Kazanım 9	Gruplar arasında	0.886	3	0.151	0.929
	Gruplar içinde	227.439	116		

Genel lise öğrencilerinin Kazanım 1-2-3-4-5-6-7-8-9 puanlarının “gelecekle ilgili plan” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan “ANOVA” testi sonucunda gruplar arasında istatistiksel açıdan anlamlı bir farklılık bulunamamıştır.

4.13. On Üçüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

13. Alt Problem: Kazanımlara ulaşma düzeyi ile okul türü arasında fark var mıdır?

Bu alt problemde hedeflere ulaşma düzeyinin “okul türü” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “t” testi ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.13.te gösterilmiştir.

Tablo 4.13. Kazanımlara Ulaşma Düzeyinin “Okul Türü” Değişkenine Göre Puanlarının Analizi

Alt boyut	Okul türü	N	$\bar{X}$	Ss	t	p
Kazanımlar	Meslek liseleri	120	39.20	9.11	-5.920	0.000*
	Genel liseler	120	46.99	11.16		

(*) $p < 0.05$

Kazanımlara ulaşma düzeyi puanlarının “okul türü” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan bağımsız grup “t” testi sonucunda meslek lisesi öğrencilerinin ortalaması 39.20, genel lise öğrencilerinin ortalaması 46.99 olarak tespit edilmiştir. Gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t = -5.920$). Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında ses bilgisi ve telaffuz ünitesi için genel liselerin meslek liselerinden daha başarılı olduğu görülür.

4.14. On Dördüncü Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

14. Alt Problem: Dil ve anlatım dersine karşı tutum ile okul türü arasında fark var mıdır?

Bu alt problemde dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersine karşı tutumun “okul türü” değişkenine göre anlamlı düzeyde farklılaşıp farklılaşmadığı “t” testi ile kontrol edilmiş ve elde edilen bulgular Tablo 4.14.te gösterilmiştir.

Tablo 4.14. Dil ve Anlatım Dersine Karşı Tutumun “Okul Türü” Değişkenine Göre Puanlarının Analizi

Alt boyut	Okul türü	N	$\bar{X}$	Ss	t	P
Derse karşı tutum	Meslek liseleri	120	9.32	3.57	6.295	0.000*
	Genel liseler	120	6.26	3.96		

(*) $p < 0.05$

Dil ve anlatım dersine karşı tutumun “okul türü” değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını belirlemek için uygulanan bağımsız grup “t” testi sonucunda meslek lisesi öğrencilerinin ortalaması 9.32, genel lise öğrencilerinin ortalaması 6.26 olarak tespit edilmiştir. Gruplar arasında istatistiksel açıdan $p < 0.05$ düzeyinde anlamlı farklılık tespit edilmiştir ($t = 6.295$). Aritmetik ortalamalar dikkate alındığında dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersine karşı tutumun meslek liselerinde genel liselerden daha yüksek olduğu görülür.

4.15. On Beşinci Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

15. Alt Problem: Kazanımlara ulaşma düzeyi ile derse karşı tutum arasında ilişki var mıdır?

Kazanımlara ulaşma düzeyi ile dil ve anlatım dersine karşı tutum arasında ilişki olup olmadığını çözümlmek için Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısına ilişkin istatistik tekniğinden yararlanılmıştır. Elde edilen bulgular Tablo 4.15.te gösterilmiştir.

Tablo 4.15. Meslek Liseleri ile Genel Liselerde Kazanımlara Ulaşma Düzeyi ile Dil ve Anlatım Dersine Karşı Tutum İlişkisi

	Tutum	Başarı
Tutum	1.000	-0.341(**)
N	240	
P		0.000
Başarı	-0.341(**)	1.000
N	240	
P	0.000	

(**) $p < 0.01$

Öğrencilerin dil ve anlatım dersine yönelik tutum puanları ile başarı puanları arasında negatif yönde orta düzeyde ($R = -0.341$) ve anlamlı bir ilişki olduğu görülür ($p = 0.000$). Determinasyon katsayısı ($R^2 = 0.11$) değerlendirildiğinde derse karşı tutum ve başarı arasındaki ilişkinin % 11'inin tutum, % 89'unun başarıdan kaynakladığı söylenebilir. Bu durumda derse yönelik olumlu tutumun mutlak başarıyı getirmediği söylenebilir.

4.16. On Altıncı Alt Probleme İlişkin Bulgular ve Yorum

16. Alt Problem: Meslek liseleri ile genel liselerde dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersi öğretimi hakkında öğretmenlerin görüşleri ne yöndedir?

Tablo 4.16.1. Meslek Liseleri İle Genel Liselerde Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Öğretmenlerin Görüşlerine İlişkin Frekans ve Yüzde Verileri

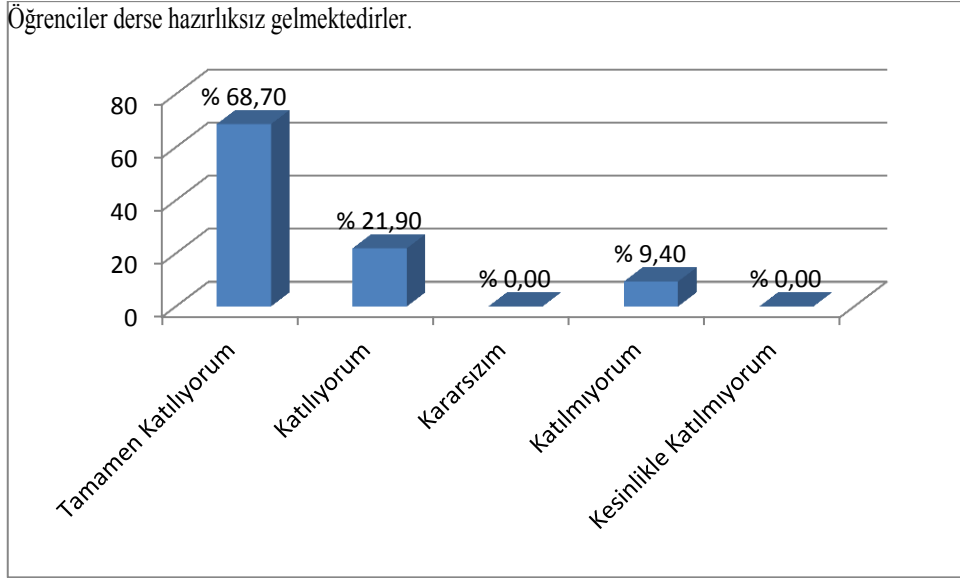
İfadeler	Tamamen katılıyorum		katılıyorum		kararsızım		katılmıyorum		Kesinlikle katılmıyorum		toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%	F	%
1 Öğrenciler derse hazırlıksız gelmektedirler.	22	68.70	7	21.90	0	0.00	3	9.40	0	0.00	32	100
2 Öğrenciler konuları ilgi çekici bulmamaktadırlar.	4	12.50	18	56.30	2	6.20	7	21.90	1	3.10	32	100
3 Öğrenciler derse dikkatlerini vermekte zorlanmaktadırlar.	7	21.90	13	40.60	7	21.90	5	15.60	0	0.00	32	100
4 Öğrenciler konuları gereksiz/önemsiz bulmaktadırlar.	5	15.10	10	30.30	8	24.30	7	21.20	3	9.10	33	100
5 Öğrenciler dersten sonra gerekli tekrar ve uygulamaları yapmamaktadırlar.	21	65.60	9	28.20	1	3.10	1	3.10	0	0.00	32	100

6	Öğrenciler ilköğretimden bilgi eksikliği ile gelmişlerdir.	21	67.70	6	19.40	3	9.70	1	3.20	0	0.00	31	100
7	Öğrenciler günlük hayatlarında ve girecekleri sınavlarda bu konularla karşılaşacaklarının yeterince farkında değillerdir.	16	48.50	15	45.50	1	3.00	1	3.00	0	0.00	33	100
8	Okulda dersi görselleştirecek teknolojik imkânlar (bilgisayar, sunu cihazı...) yetersizdir.	11	33.30	9	27.30	3	9.10	7	21.20	3	9.10	33	100
9	Sınıflarda öğrenci sayısı fazladır.	4	13.80	9	31.00	3	10.40	11	37.90	2	6.90	29	100
10	Ders kitabı öğrenciler için yeterli değildir (etkinlikler, metinler...).	12	36.40	10	30.30	3	9.10	7	21.20	1	3.00	33	100
11	Öğretim programı (müfredat) öğrenciler için çok yoğundur.	15	45.50	12	36.40	1	3.00	5	15.10	0	0.00	33	100

“Öğrenciler, derse hazırlıksız gelmektedirler.” ifadesine 33 öğretmenden 22’si (% 68.70) “tamamen katılıyorum”, 7’si (% 21.90) “katılıyorum”, 3’ü “katılmıyorum” cevabı vermiştir. “Kararsızım” ve “kesinlikle katılmıyorum” seçenekleri hiçbir öğretmen tarafından işaretlenmezken bir öğretmen bu soruya cevap vermemiştir.

Grafik 4.16.1.de, araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar yüzde olarak verilmiştir.

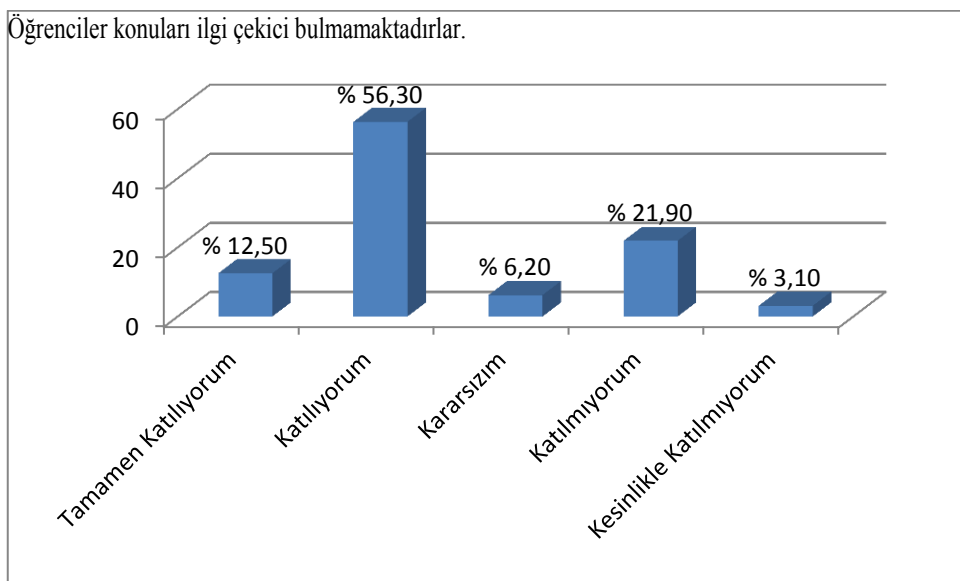
Grafik 4.16.1. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Birinci İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

“Öğrenciler, konuları ilgi çekici bulmamaktadırlar.” ifadesine 33 öğretmenden 4’ü (% 12.50) “tamamen katılıyorum”, 18’i (% 56.30) “katılıyorum”, 2’si (% 6.20) “kararsızım”, 7’si (% 21.90) “katılmıyorum”, 1’i (% 3.10) “kesinlikle katılmıyorum” cevabı vermiştir. Bir öğretmen bu soruya cevap vermemiştir.

Grafik 4.16.2.de araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar yüzde olarak verilmiştir.

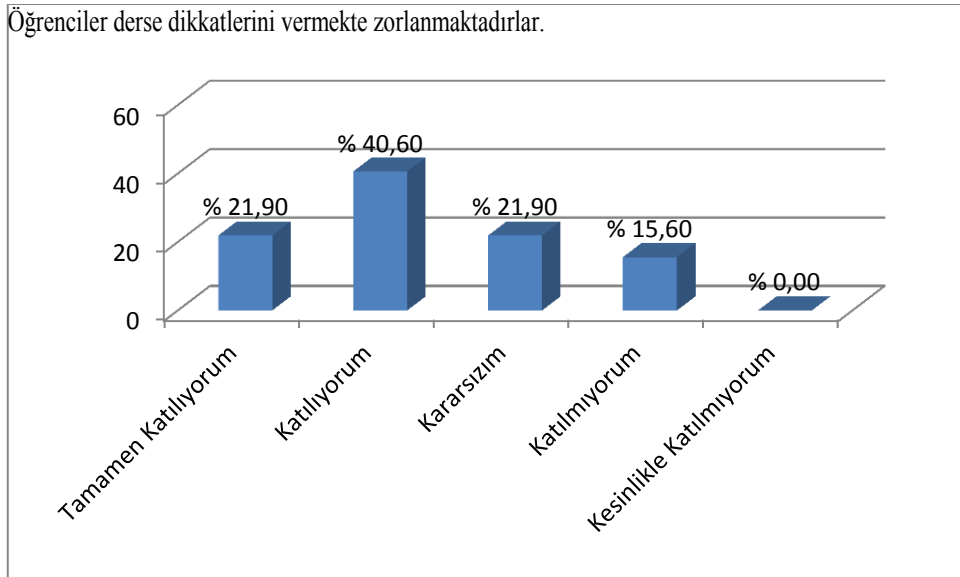
Grafik 4.16.2. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında İkinci İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

“Öğrenciler, derse dikkatlerini vermekte zorlanmaktadırlar.” ifadesine 33 öğretmenden 7’si (% 21.90) “tamamen katılıyorum”, 13’ü (% 40.60) “katılıyorum”, 7’si (% 21.90) “kararsızım”, 5’i (% 15.60) “katılmıyorum” cevabı vermiştir. “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği hiçbir öğretmen tarafından işaretlenmezken bir öğretmen bu soruya cevap vermemiştir.

Grafik 4.16.3.te araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar yüzde olarak verilmiştir.

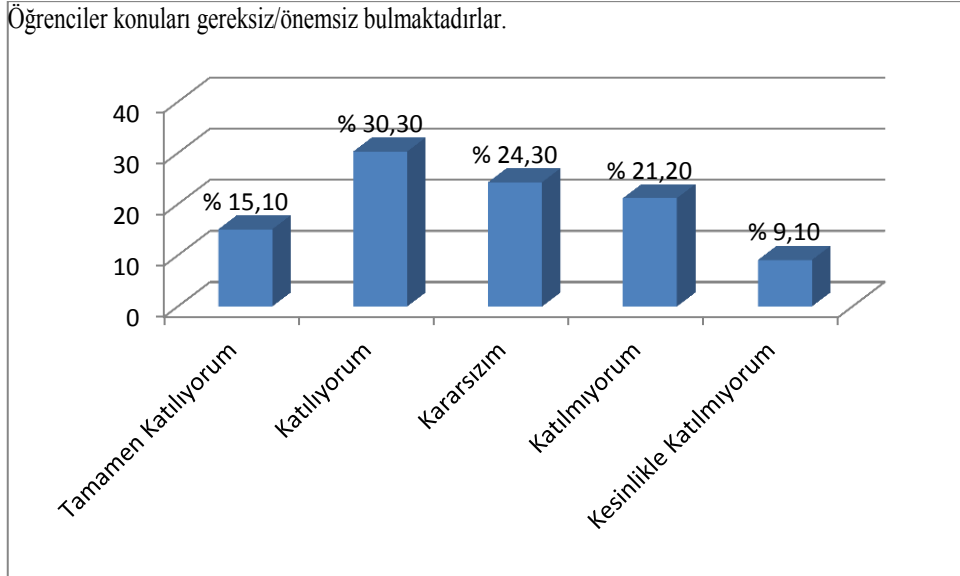
Grafik 4.16.3. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Üçüncü İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

“Öğrenciler, konuları gereksiz/önemsiz bulmaktadırlar.” ifadesine 33 öğretmenden 5’i (% 15.10) “tamamen katılıyorum”, 10’u (% 30.30) “katılıyorum”, 8’i (% 24.30) “kararsızım”, 7’si (% 21.20) “katılmıyorum”, 3’ü (% 9.10) “kesinlikle katılmıyorum” cevabı vermiştir.

Grafik 4.16.4.te araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar yüzde olarak verilmiştir.

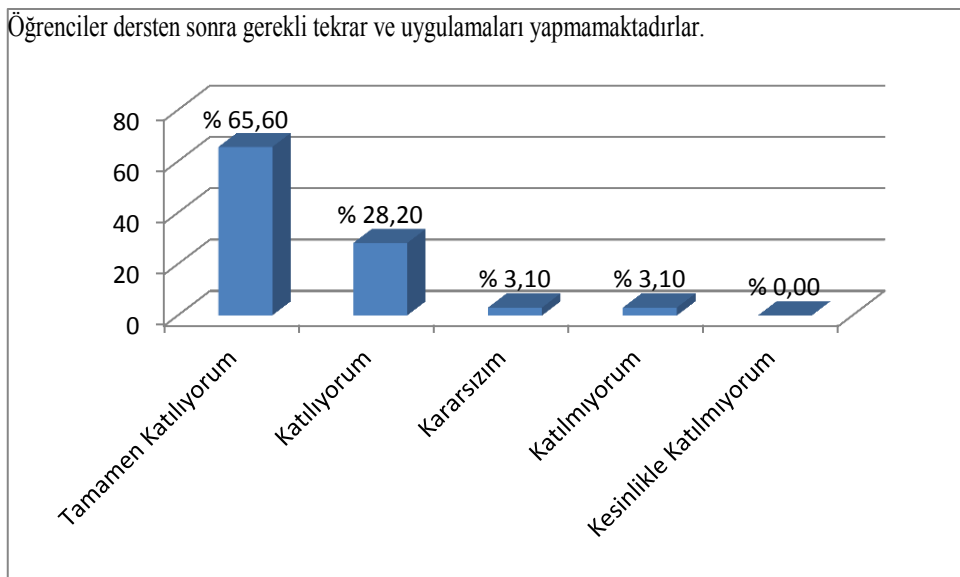
Grafik 4.16.4. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Dördüncü İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

“Öğrenciler, dersten sonra gerekli tekrar ve uygulamaları yapmamaktadırlar.” ifadesine 33 öğretmenden 21’i (% 65.60) “tamamen katılıyorum”, 9’u (% 28.20) “katılıyorum”, 1’i (% 3.10) “kararsızım”, 1’i (% 3.10) “katılmıyorum” cevabı vermiştir. “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği hiçbir öğretmen tarafından işaretlenmezken bir öğretmen bu soruya cevap vermemiştir.

Grafik 4.16.5.te araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar yüzde olarak verilmiştir.

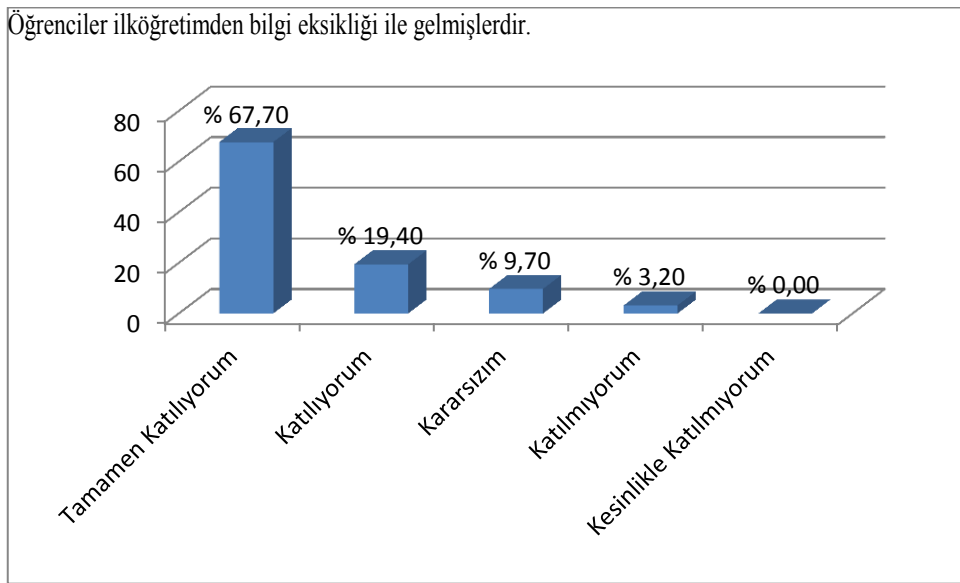
Grafik 4.16.5. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Beşinci İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

“Öğrenciler, ilköğretimden bilgi eksikliği ile gelmişlerdir.” ifadesine 33 öğretmenden 21’i (% 67.70) “tamamen katılıyorum”, 6’sı (% 19.40) “katılıyorum”, 3’ü (% 9.70) “kararsızım”, 1’i (% 3.20) “katılmıyorum” cevabı vermiştir. “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği hiçbir öğretmen tarafından işaretlenmezken iki öğretmen bu soruya cevap vermemiştir. Bu ifadenin ortalaması 4.56 olup öğretmenlerin büyük bir kısmı, öğrencilerin bir önceki öğretim kurumu olan ilköğretimden bilgi eksikliği ile geldikleri görüşünde birleşmiştir.

Grafik 4.16.6.da araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar yüzde olarak verilmiştir.

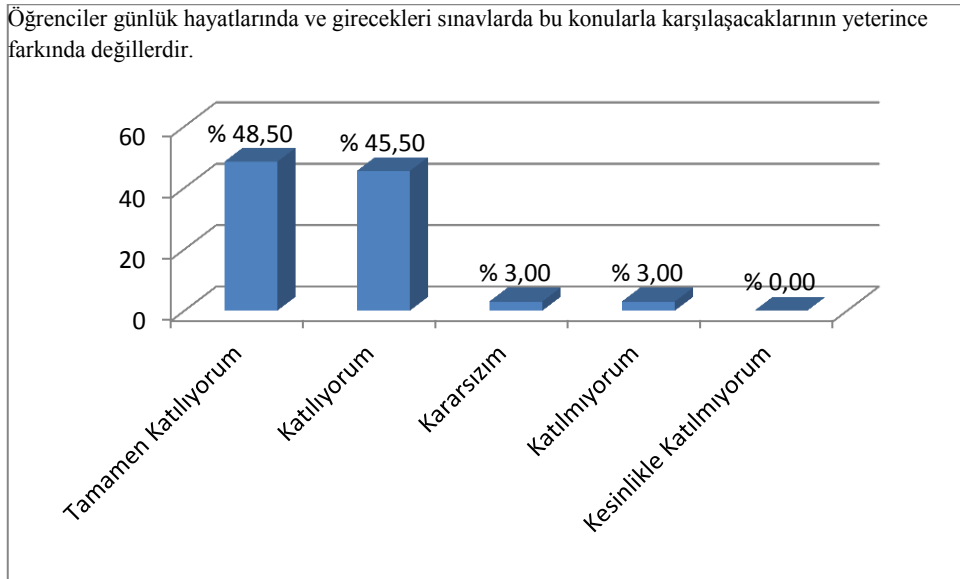
Grafik 4.16.6. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Altıncı İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

“Öğrenciler, günlük hayatlarında ve girecekleri sınavlarda bu konularla karşılaşacaklarının yeterince farkında değillerdir.” ifadesine 33 öğretmenden 16’sı (% 48.50) “tamamen katılıyorum”, 15’i (% 45.50) “katılıyorum”, 1’i (% 3.00) “kararsızım”, 1’i (% 3.00) “katılmıyorum” cevabı vermiştir. Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği hiçbir öğretmen tarafından işaretlenmemiştir.

Grafik 4.16.7.de araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar yüzde olarak verilmiştir.

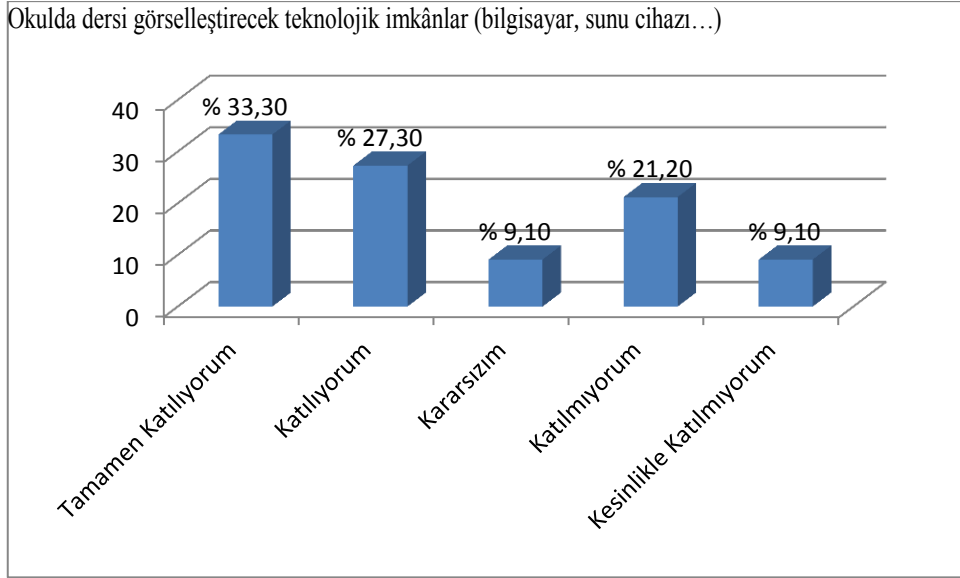
Grafik 4.16.7. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Yedinci İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

“Okulda dersi görselleştirecek teknolojik imkânlar (bilgisayar, sunu cihazı...) yetersizdir.” ifadesine 33 öğretmenden 11’i (% 33.30) “tamamen katılıyorum”, 9’u (% 27.30) “katılıyorum”, 3’ü (% 9.10) “kararsızım”, 7’si (% 21.20) “katılmıyorum”, 3’ü (% 9.10) “kesinlikle katılmıyorum” cevabı vermiştir.

Grafik 4.16.8.de araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar yüzde olarak verilmiştir.

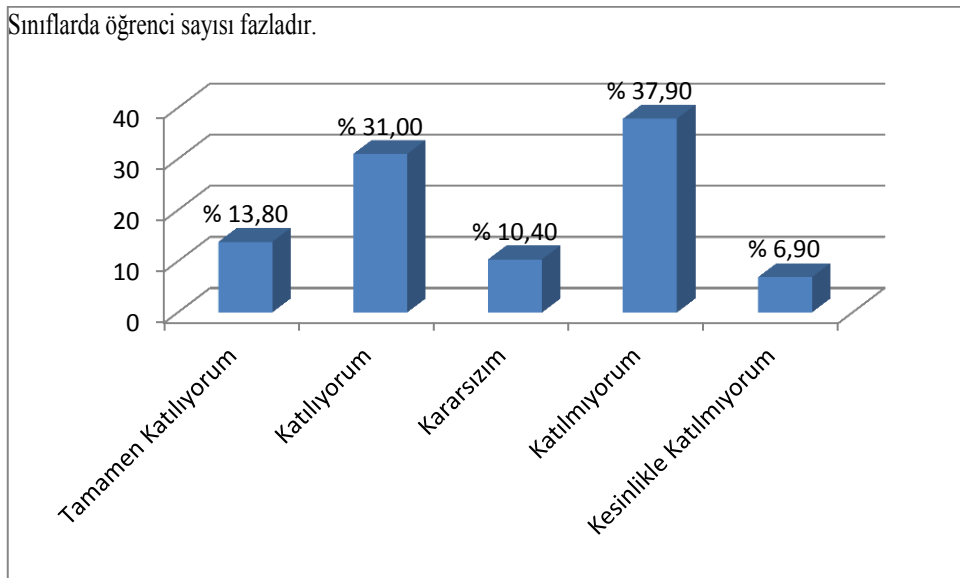
Grafik 4.16.8. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Sekizinci İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

“Sınıflarda öğrenci sayısı fazladır.” ifadesine 33 öğretmenden 4’ü (% 13.80) “tamamen katılıyorum”, 9’u (% 31.00) “katılıyorum”, 3’ü (% 10.40) “kararsızım”, 11’i (% 37.90) “katılmıyorum”, 2’si (% 6.90) “kesinlikle katılmıyorum” cevabı vermiştir. Dört öğretmen bu soruya cevap vermemiştir.

Grafik 4.16.9.da araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar yüzde olarak verilmiştir.

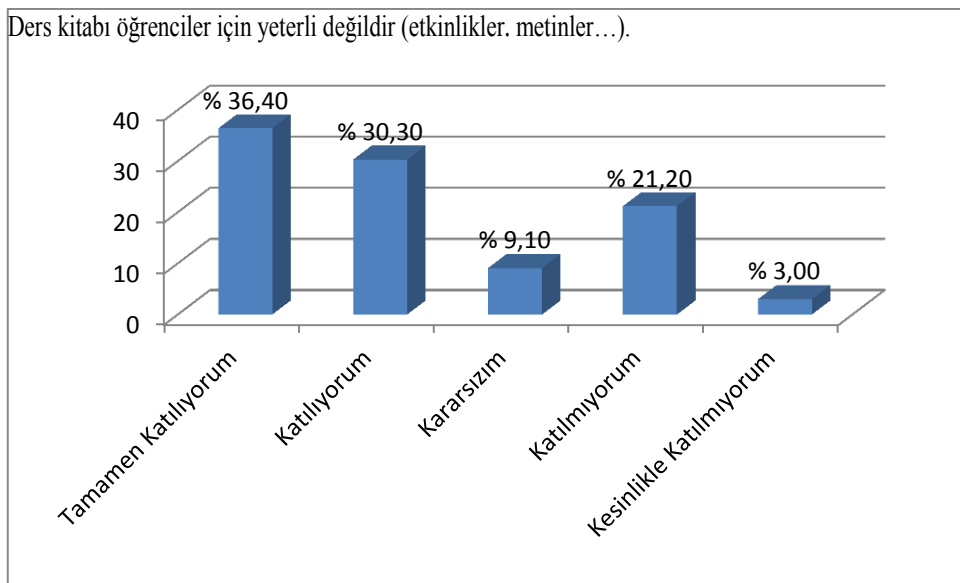
Grafik 4.16.9. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Dokuzuncu İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

“Ders kitabı öğrenciler için yeterli değildir (etkinlikler, metinler...)” ifadesine 33 öğretmenden 12’si (% 36.40) “tamamen katılıyorum”, 10’u (% 30.30) “katılıyorum”, 3’ü (% 9.10) “kararsızım”, 7’si (% 21.20) “katılmıyorum”, 1’i (% 3.00) “kesinlikle katılmıyorum” cevabı vermiştir.

Grafik 4.16.10.da araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar yüzde olarak verilmiştir.

Grafik 4.16.10. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında Onuncu İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

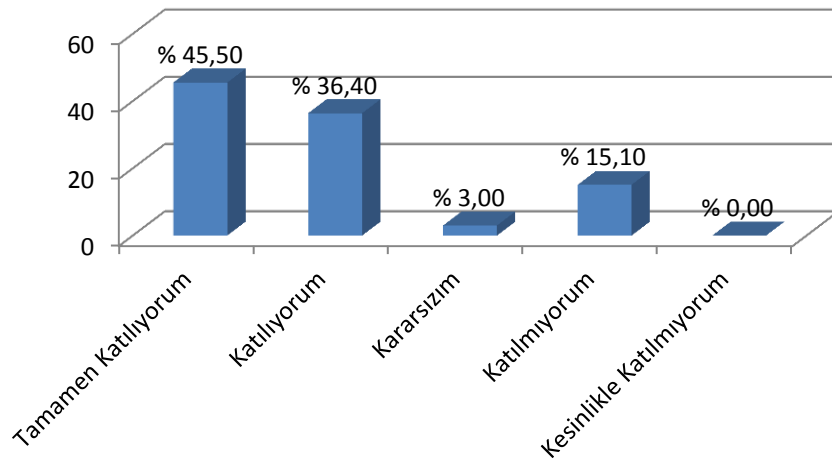

“Öğretim programı (müfredat) öğrenciler için çok yoğundur.” ifadesine 33 öğretmenden 15’i (% 45.50) “tamamen katılıyorum”, 12’si (% 36.40) “katılıyorum”, 1’i (% 3.00) “kararsızım”, 5’i (% 15.10) “katılmıyorum” cevabı vermiştir. “Kesinlikle katılmıyorum” seçeneği hiçbir öğretmen tarafından işaretlenmemiştir.

Grafik 4.16.11.de araştırmaya katılan öğretmenlerin verdiği cevaplar yüzde olarak verilmiştir.

Grafik 4.16.11. Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Öğretimi Hakkında On Birinci İfadeye İlişkin Öğretmen Görüşleri

Öğretim programı (müfredat) öğrenciler için çok yoğundur.

V. BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde araştırmada ulaşılan sonuçlar ve bu sonuçlara yönelik yapılan öneriler yer almaktadır.

5.1. Sonuçlar

Meslek liseleri ve genel liselerin dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersi ses bilgisi ve telaffuz ünitesine ulaşma düzeyleri hakkında yapılan araştırmaya göre şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Kazanım 1 (Türkçedeki seslerin özelliklerini açıklar.) için yapılan test sonucunda genel lise öğrencilerinin (% 49.07) meslek lisesi öğrencilerinden (% 32.57) daha başarılı oldukları görülmüştür. Bu kazanıma ulaşma düzeyi ile ilgili genel liseler lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($t = -4.508$). Bu kazanım ile ilgili, “uzun ünlü”, “ince ünlü”, “iki ünlünün yan yana gelmemesi”, “sürekli- süreksiz ünsüzler”, “sert- yumuşak ünsüzler” gibi başlıklarda her iki okul türü, ortaöğretimde ölçme ve değerlendirmede kullanılan 100’lük sistemde, 45’in altında kalarak başarısız olmuştur. “Kelimelerin b, c, d ve g ile bitmemesi”, “kalın- ince ünlüler” ve “n- m değişmesi” başlıklarında ise her iki okul türünde ortalama % 45’in üzerindedir.

Kazanım 2 (Türkçedeki ses uyumlarının oluşumunu kavrar.) için yapılan test sonucunda ünlü uyumları konusunda meslek liseleri (% 27.92) ve genel liselerde (% 31.67) ortalamanın % 45’in altında olduğu görülmüştür. Bu kazanıma ulaşma düzeyi ile ilgili meslek liseleri ve genel liseler arasında anlamlı bir fark saptanmamıştır.

Kazanım 3 (Ses olaylarının oluşumunu açıklar.) için yapılan test sonucunda meslek liseleri (% 21.67) ve genel liselerde (% 33.13) ortalamanın % 45'in altında olduğu saptanmıştır. Bu kazanıma ulaşma düzeyi ile ilgili genel liseler lehine anlamlı bir fark olduğu tespit edilmiştir ($t = -8.074$). Öğrencilerin en başarılı olduğu ses olayı “ünlü düşmesi”, başarısız oldukları ise “ünlü değişmesi”dir.

Kazanım 4 (Ses ve telaffuz ilişkisini fark eder.) için uygulanan ölçek sonucunda ses ve telaffuzla ilgili ortalamaların meslek liseleri (4.30) ve genel liselerde (4.31) iyi ve istenen düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu kazanıma ulaşma düzeyi ile ilgili meslek liseleri ve genel liseler arasında anlamlı bir fark yoktur.

Kazanım 5 (Yazı ile telaffuz ilişkisini gösterir.) için uygulanan ölçek sonucunda yazı ile telaffuzla ilgili ortalamaların meslek liseleri (3.83) ve genel liselerde (3.93) iyi düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu kazanıma ulaşma düzeyi ile ilgili genel liseler lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t = -3.303$).

Kazanım 6 (Vurgu ile ilgili kuralları uygular.) için yapılan yazılı test sonucunda meslek liseleri (% 29.38) ve genel liselerde (% 15.63) ortalamanın % 45'in altında olduğu görülmüştür. Bu kazanıma ulaşma düzeyi ile ilgili meslek liseleri lehine anlamlı bir fark saptanmıştır ($t = 2.341$).

Kazanım 7 (İfadenin gerektirdiği biçimde tonlama yapar.) için uygulanan ölçek sonucunda vurgu ve tonlama ile ilgili ortalamaların meslek liseleri (4.07) ve genel liselerde (4.15) iyi ve istenen düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Bu kazanıma ulaşma düzeyi ile ilgili okul türleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Kazanım 6 ve 7 için öğrencilere metin okutularak yapılan uygulamalı çalışmada meslek liselerinde % 46.40, genel liselerde % 56.00 olmak üzere her iki okul türünde başarının % 45'in üzerinde olduğu tespit edilmiştir. Bununla ilgili olarak yapılan “t testi” sonucunda genel liseler lehine anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($t = -2.583$). Yazılı testte meslek liseleri, uygulamalı çalışmada genel liseler başarılı olmuştur. Buna göre genel lise öğrencilerin konu ile ilgili teorik bilgilerinin yeterli olmadığı, ancak uygulamada geçerli düzeyde gerekli vurgu ve tonlamaları yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca her iki okul türünde de öğrencilerin ağız özelliklerini yansıtan k seslerinin baskın söyleniş ve ince a seslerinin kalın okunuşu gibi söyleyiş kusurları tespit edilmiştir.

Kazanım 8 (Ses akışını bozan durumları gösterir.) için uygulanan ölçek sonucunda ses akışını bozan durumlarla ilgili ortalamaların meslek liselerinde (3.34) ve genel liselerde (3.30) orta düzeyde olduğu tespit edilmiştir. Kazanım 9 (Bir dilin ses terbiyesi ve konuşma biçiminin tarihi zamanın akışı içinde insani ilişkiler çevresinde gerçekleştiğini sezer.) için uygulanan ölçek sonucunda ortalamaların meslek liseleri (4.07) ve genel liselerde (3.94) iyi ve istenen düzeyde görülmüştür. Bu kazanımlara ulaşma düzeyi ile ilgili okul türleri arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

İlgili hedeflere ulaşma düzeyi ile demografik özellikler arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır ve şu sonuçlara ulaşılmıştır:

Meslek liselerinde “cinsiyet”, “baba meslek durumu”, “kardeş sayısı”, “kaçıncı çocuk olduğu”, “kaynak kullanımı” ve “gelecekle ilgili plân” değişkenleri açısından hedeflere ulaşmada fark saptanmıştır. Kız öğrenciler erkeklerden; babası işçi olan öğrenciler, serbest meslek sahibi olanlardan; dört ve dörtten fazla kardeşe sahip öğrenciler, tek çocuk olanlardan; dördüncü çocuklar ikincilerden; yardımcı kaynak kullanan öğrenciler, yalnız ders kitabını kullananlardan daha başarılıdır. Gelecekle ilgili plan için çelişkili bir durum olduğu gözlenmiştir. Bilişsel alana ait kazanımların birinde (Kazanım 1) ortaöğretimden sonra üniversiteye gitmek isteyen öğrenciler işe girmek isteyenlerden daha başarılı iken, diğerinde (Kazanım 3) bu durumun tam tersi olduğu tespit edilmiştir. Bu durum, meslek liselerindeki dokuzuncu sınıf öğrencilerinin hedefleri ile başarıları arasında bir tutarsızlığın olduğunu göstermiştir.

Genel liselerde “cinsiyet”, “kardeş sayısı”, “aylık gelir” ve “kaynak kullanımı” değişkenleri açısından hedeflere ulaşmada fark saptanmıştır. Bilişsel alanla ilgili kazanımlarda kız öğrenciler, duyuşsal alanla ilgili kazanımlarda ise erkek öğrencilerin daha başarılı olduğu saptanmıştır. Tek çocuk olan öğrenciler, iki kardeş olanlardan; ailesinin aylık geliri 500 TL ve altında olan öğrenciler, 1000- 1500 TL olanlardan; kaynak olarak ders kitabını kullanan öğrenciler, internet sitelerini kullananlardan daha başarılıdır.

Ses bilgisi ve telaffuz ünitesiyle ilgili hedeflere ulaşma düzeyi ile okul türü arasında fark olup olmadığı araştırılmıştır. Meslek liselerinin ortalama puanının (39.20) genel liselerinkinden (46.99) düşük olup okul türü bakımından genel liseler lehine anlamlı bir farkın olduğu tespit edilmiştir ($t = -5.920$). Ayrıca 100'lük sisteme göre toplam puan ortalamaları değerlendirildiğinde meslek liselerinin 45'in altında, genel

liselerin ise üzerinde olduğu saptanmıştır. Bu durumda genel liseler hedeflere ulaşma bakımından meslek liselerinden daha başarılıdır.

Dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersinde kullanılan ders kitabı değerlendirilmiştir. Kitaptaki metinlerin, kültürel öğeleri taşıyıcı olması, hazırlık sorularının konuya yönelik hazırlanması, konunun farklı zekâ alanlarına hitap eden etkinliklerde zenginleştirilmesi, eğitsel oyunlara yer verilmesi ve gerekli görsel öğelerin yer alması bakımından kitap istenen düzeydedir. Ancak, ölçme- değerlendirme bölümünde öğrencilerin öğrendiklerini kontrol edecekleri soru sayısının az olması, soruların “kalıplaşmış” olması bakımından istenen düzeyde değildir.

Dokuzuncu sınıf dil ve anlatım dersine yönelik tutum araştırılmış, bu derse karşı meslek lisesi öğrencilerinin ortalamalarının (9.32) genel lise öğrencilerinden (6.26) daha yüksek olduğu görülmüş, meslek liseleri lehine anlamlı bir fark ($t= 6.295$) tespit edilmiştir.

Dil ve anlatım dersine karşı gösterilen tutum ile ilgili hedeflere ulaşma düzeyi bakımından ilişki olup olmadığı araştırılmış, tutum ile başarı arasında negatif ve orta düzeyde ($R= -0.341$) bir ilişki tespit edilmiştir. Meslek lisesi öğrencilerinin tutumlarının daha olumlu yönde olmasına rağmen genel lise öğrencilerinin daha başarılı oldukları saptanmıştır. Tutum ve başarı arasındaki ilişkinin % 11’inin tutum, % 89’unun başarıdan kaynakladığı görülmüştür ($R^2= 0.11$).

Dokuzuncu sınıf öğrencilerinin genel hazırbulunuşluk durumları, öğretim programının verimi, ders materyallerinin durumu ve sınıf atmosferinin tespiti için öğretmenlerle görüşülüp anket yapılmıştır. Buna göre öğretmenlerin birçoğu öğrencilerin derse önceden konu ile ilgili hazırlık yapmadan geldikleri, ilköğretimden itibaren bilgi eksiklerinin olduğu, dersten sonra ödev ve gerekli tekrarları yapmadıkları, derse dikkatlerini vermekte zorlandıkları, konuları ilgi çekici bulmadıkları, öğrencilerin bunları günlük hayatta kullanmayacaklarını düşünmeleri konusunda ortak fikirdedir. Öğrencilerin bu derste ki konuları gereksiz bulmadıkları yönünde de ortak bir fikir söz konusudur. Ders materyalleri ve öğretim programı konusunda öğretmenlerin büyük çoğunluğu yetersiz olduğunu bildirmiştir. Ayrıca öğretmenler, sınıflardaki öğrenci sayısının fazla olmadığını düşünmektedirler.

5.2. Öneriler

Dil ve anlatım dersi, bireyin kendini yazılı ve sözlü ifade etme yeteneğini geliştirmeyi amaçlar. Günümüzde insanların “Beni yanlış anladın!” veya “Beni hiç anlamıyorsun!” gibi tepkileri çoğunlukla bireyin kendini ifade etmede yetersiz kalmasından kaynaklanmaktadır. İletişim hatalarının azaltılması adına dil ve anlatım dersine daha fazla önem verilmelidir. Önem, yalnız ilgili kurumlarca değil, öğretmen, veli ve öğrencilerce de özverili davranılarak gösterilmelidir. “Geçmek zorunda olunan ders” algısı “anadilimizin özelliklerinin kavrandığı ders” ile değişmelidir. Bu algı değişimi için öğretmenlerin farklı yöntem ve teknikleri kullanması ve öğrencileri motive etmesi, velilerin öğrencilere yönelik destekleri ve öğrencilerin istek ve gayretleri gerekmektedir.

Dili iyi kullanamayan, düşüncelerini kontrol etmekte ve bunları sunmakta zorlanacaktır. Bu nedenle Türkçenin özelliklerinin, olanaklarının ve üstünlüklerinin kazandırıldığı dil ve anlatım dersinin verimli geçirilmesi sağlanmalıdır. Çünkü bu dersin etkili olması, bireylerin hayatlarını ve toplumun geleceğini etkileyecektir.

Öğrenciler; “ses uyumlarının oluşumu”, “ses olaylarının oluşumu” ve “vurgu ve tonlama kuralları” konusunda ortaöğretimdeki geçme notu olan % 45’in altında bir puan ortalamasında olduklarından, özellikle bu konulara daha da önem gösterilmelidir. Günlük hayatlarında bunları “farkında olmadan” kullanan öğrencilere Türkçenin kuvvetli bir sisteminin olduğu, metinlerde gösterilerek kavratılmalıdır. Dilin sistematliğini bilerek, dili doğru kullanan bireylerin yetişmesinde “farkındalık” büyük bir önem taşımaktadır. Ses uyumları ve ses olaylarının oluşumu hakkında varsa bilgi eksiklikleri giderilmeli, örnekler üzerinden konunun gerekli tekrarları yapılmalıdır.

Vurgu ve tonlama ile ilgili eksikleri gidermek için derslerde okunan metinler üzerinde durulmalıdır. Bu metinlerin doğru vurgu ve tonlama ile okunması, kelimelerin doğru telaffuz edilmesi gerekmektedir. Bunun için öğretmen, örnek bir sesli okuma yapmalıdır. Öğretmen, öğrencilerin metni okumaları sırasında gerçekleşen hatalarını anında düzeltmelidir. Ayrıca öğrencilerin telaffuz kusurlarını azaltmaları ve kendilerini daha doğru ifade etmeleri için sözlü anlatım çalışmaları yapılmalıdır.

Meslek liselerinde öğrenciler, “Türkçenin ses özellikleri” konusunda % 45’in altında bir puan ortalamasında olduklarından, özellikle bu konulara daha da önem gösterilmelidir. Öğrencilerin, bilgi eksikliklerinin giderilmesi gerekmektedir.

Genel liselerde tonlama ile ilgili konularda başarı yüksek iken buna karşı tutum düşük olduğu için öğrencilerin konuya karşı tutumları olumlu düzeye getirilmelidir. Öğrenciler, dersi sevdiği takdirde derse karşı tutumları olumlu yönde olur. Bu nedenle derslerde öğrencinin ilgisini çekecek, onları motive edecek unsurlara yer verilmelidir. Bunun için farklı öğretim teknikleri ve ders materyallerinden yararlanılabilir. Derste başarı gösteren öğrenciler ödüllendirilebilir.

Ağız özelliklerinin kaybolmaması için öğrencilerin bunları korumaları; ancak güzel konuşma ve telaffuz adına ağız özelliklerini kullanmamaları sağlanmalıdır.

Her iki okul türünde “ses akışını bozan durumlar”la ilgili duyuşsal alan davranışları orta düzeyde olduğu için bu konulardaki eksiklikler giderilip iyi ve istenen düzeye gelinmelidir.

Derslerde gerek ses bilgisi ve telaffuz konusunda gerekse diğer konularda öğrenciler hata yapabilir. Burada önemli olan yanlışın doğru ile değiştirilmesidir. Yani yanlış bir kullanım sonrasında öğretmen geri bildirim tekniğini kullanmalı ve bu kullanımın doğrusunu öğrencilere göstermelidir. Geri bildirim tekniği ise zamanında uygulandığında etkilidir. Bu konuda da dikkatli olunmalıdır.

Demografik özellikler bakımından erkek öğrencilerin bilişsel alan, kız öğrencilerin de duyuşsal alanla ilgili eksikleri olduğu için noksan olan bu noktalarda gerekli eğitim verilmelidir. Erkek öğrencilerin bilgi eksiklerini gidermeye yönelik çalışmalar öğretmenlerinin rehberliğinde yapılmalıdır. Kız öğrencilerin ilgi ve tutumlarını olumlu düzeye getirmek amaçlanmalıdır.

Kaynak olarak ders kitabını kullanan öğrenciler, internet sitelerini kullananlardan; yardımcı kaynak kullanan öğrenciler de ders kitabını kullananlardan daha başarılıdır. Öğrenciler, ders kitabını yeterli görmeyip farklı kaynaklara yönelmektedir. Farklı kaynaklardan yararlanmak yanlış değil, hatta bilgiyi zenginleştirme adına atılacak bir adımdır. Ancak burada dikkat çekici nokta, ders kitaplarının daha nitelikli, öğrencilerin ihtiyaçlarına cevap verir şekilde hazırlanması

gerektiğidir. Öğrencilerin, öğrendiklerini kontrol edeceklerini ölçme ve değerlendirme bölümlerinde daha fazla soruya yer verilmelidir.

Öğretimde başarı, yalnız öğrenci ile olmaz. Öğretimin verimliliği açısından velilerle işbirliği yapılmalı, gerekli rehberlik hizmetleri sağlanmalıdır. Bu konuda okulların sıklaştıracak yaptığı veli toplantıları, ev ziyaretleri olumlu adımlardır. Bu tür etkinliklerin artırılması ve desteklenmesi gerekmektedir.

Öğrenciler, ilköğretimden itibaren iyi bir dilbilgisi eğitimi almalıdır. Bilgi eksikleri olan öğrenciler, ortaöğretimde sıkıntılar yaşamaktadır. Bu, yalnız akademik boyutta değildir. Çünkü akademik alanda eksikliği olan öğrenci, bunları gidermekte zorlandığı için hem yeni bilgi ve davranışları kazanmakta güçlük çekmekte hem de okuldan soğumaktadır.

Öğrenciler, derslere önceden hazırlık yaparak gelmeli ve dersten sonra gerekli ödev ve tekrarları yapmalıdır. Ortaöğretimde daha sıkı bir çalışma programıyla karşılaşan öğrenciler, bu durum karşısında bocalamakta, derslere konuyla ilgili önceden hazırlık yapmadan geldikleri ve sonrasında konuları tekrar etmedikleri için başarısızlıkla karşılaşmaktadırlar. İlköğretimde her halükârda sınıf geçeceğini düşünen öğrenci, ortaöğretimde derse çalışmadan geçemeyeceği gerçeğini kabul etmekte zorluk çekmektedir. Bu durumun düzeltilmesi için ilköğretime daha da önem verilmesi, ortaöğretimde bu sorunla karşılaşan öğrencilere gerekli rehberlik hizmetlerinin sağlanması gerekmektedir.

Dil ve anlatım dersinde öğrenilen konuların günlük hayattaki kullanımına sıkça yer verilmelidir. Bu dersler, yalnız teorik bilgilerin aktarıldığı, kuralların ezberletildiği bir program olmaktan çok öğrencilerin kendini ifade yeteneğini geliştirdiği uygulama ağırlıklı bir şekilde öğretilmelidir. Ayrıca derslerde farklı materyaller ve teknikler kullanılarak ders, ilgi çekici hale getirilmelidir. Bu konuda öğretmenlere büyük iş düşmektedir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu, dil ve anlatım dersi programının uygulanmasında istenen başarının sağlanmadığını düşünmektedir. Bu durum, programı uygulayıcı öğretmenlerin dil ve anlatım programını tam olarak bilmemelerinden veya programın kendisinden kaynaklanabilir. Öğretmenlere programla ilgili gerekli hizmet içi eğitim kursları düzenlenmelidir.

Dersleri görselleştirecek bilgisayar, sunu cihazı gibi materyaller daha fazla kullanılmalıdır. Yalnız görsel materyaller değil, farklı duyu organlarına hitap eden araçlar derslerde kullanılmalıdır.

Meslek liseleri ve genel liselerde dil ve anlatım dersinin önemi idrak edilmeli ve çalışmalar bu doğrultuda yapılmalıdır. Hayatın birçok alanında çalışmak zorunda kalan meslek lisesi ve genel lise mezunlarına gerekli dil becerisi kazandırılmalıdır.

KAYNAKLAR

- Aktaş, Ş. Gündüz, O. (2010). Yazılı ve Sözlü Anlatım. Ankara: Akçağ Yay. (13. basım)
- Aksan, D. (1995). Her Yönüyle Dil- Ana Çizgileriyle Dilbilim. Ankara: TDK Yay.
- Aksan, D. (1988). *Ortaöğretimde Türk Dili Öğretimini Geliştirme Yolları*. Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı (1-3 Ekim 1986). Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- Avanoğlu, A. (2006). Türkçe Dersindeki Başarı ile Çoklu Zekâ Alanları Arasındaki İlişki Düzeyi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yüksek Lisans Tezi. Bolu.
- Balun, H. (2008). İlköğretim I. Kademedeki Uygulanan Görsel Okuma ve Görsel Sunu Öğrenme Alanının Türkçe Öğretiminde Kazanımlara Ulaşmadaki Etkililiği (Bingöl-Elazığ-Diyarbakır örneği). Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Elazığ.
- Buran, A. (2006). *Çağdaş Türk Yazı Dillerinde ve Türkiye Türkçesi Ağızlarında İkincil Uzun Ünlüler*. II. Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat Ve Edebiyat Bilgi Şöleni, Erciyes Üniversitesi, (10-12 Nisan 2006) Kayseri.
- Cemiloğlu, M. (2003). Türk Dili ve Edebiyatı Öğretimi. İstanbul: Alfa Yay.
- Coşkun, V. (2002). Türkçenin Öğretiminde Ünsüzlerin Sınıflandırılması. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi Bahar*, S. 8.
- Çilenti, K. (1984). Eğitim Teknolojisi ve Öğretim. Ankara: Gül Yayınevi.
- Demir, S. (2002). Kayseri’de Son On Yılda Meslekî Teknik Liseler ile Genel Liselerin Üniversiteye Öğrenci Yerleştirme Başarılarının Mukayeseli Analizi. Yüksek Lisans Tezi, Erciyes Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kayseri.

- Demirel, Ö., Altun E. (Editör) (2002). Öğretim Teknolojileri ve Materyal Geliştirme. Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Eker, S. (2007). Türkçenin Sesbirimleri ve Belirgin Altsesbirimleri. *Turcology in Turkey*. s. 181-198, Szeged.
- Erdem, İ. (2007). İlköğretim II. Kademedeki Dil Bilgisi Öğretiminin Sorunları Üzerine Bir Araştırma. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Ertürk, S. (1972). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: H.Ü. Yay.
- Karasar, N. (2009). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel Yayın- Dağıtım (on dokuzuncu baskı).
- Kerman, Z. (1988). *Kültür, Dil ve Edebiyat*. Türk Dilinin Öğretimi Toplantısı, Ankara: Ankara Üniversitesi Basımevi.
- MEB (2005). Dil ve Anlatım Dersi Öğretim Programı ve Kılavuzu (9-12. Sınıflar). <http://ttkb.meb.gov.tr/program.aspx> (25.12.2011).
- Pekaz, K. (2007). İlköğretim Sekizinci Sınıf Yazılı Anlatımlarındaki Ses Olayları, Noktalama, İmla Hataları ve Anlatım Bozukluklarının Düzeltilmesinde İpucu ve Geri Bildirim Teknikleri. Abant İzzet Baysal Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi. Bolu.
- Türk Dil Kurumu, (2005). Yazım Kılavuzu. Ankara: TDK
- TDK, Güncel Türkçe Sözlük. <http://www.tdk.gov.tr/index.php>
- Varış, F. (1988). Eğitimde Program Geliştirme -Teori ve Teknikler-. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Fakültesi Yay.
- Yalçın, A. (2002). Türkçe Öğretim Yöntemleri. Ankara: Akçağ Yay.

SES BİLGİSİ VE TELAFFUZ İLE İLGİLİ BAŞVURU KAYNAKLARI

- Akçataş, A. (2007). Süre Açısından Türkiye Türkçesinin Sesleri Üzerine Bir Değerlendirme. *Türkoloji Araştırmaları Dergisi*. C.1, S.5.
- Banguoğlu, T. (1998) Türkçenin Grameri. Ankara: TDK Yay.
- Buran, A. (2006). *Çağdaş Türk Yazı Dillerinde ve Türkiye Türkçesi Ağızlarında İkincil Uzun Ünlüler*. II. Kayseri ve Yöresi Kültür, Sanat Ve Edebiyat Bilgi Şöleni, Erciyes Üniversitesi, (10-12 Nisan 2006) Kayseri.
- Coşkun, V. (2002). Türkçenin Öğretiminde Ünsüzlerin Sınıflandırılması. *Muğla Üniversitesi SBE Dergisi Bahar*, S. 8.
- Demircan, Ö. (1979) Türkiye Türkçesinin Ses Düzeni Türkiye Türkçesinde Sesler. Ankara: TDK Yay.
- Ediskun, H. (2007) Türk Dilbilgisi. İstanbul: Remzi Kitabevi (11. basım).
- Efendioğlu, S. İşcan, A. (2010) Türkçe Ses Bilgisi Öğretiminde Ses Olaylarının Sınıflandırılması. *A. Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, Erzurum.
- Ergin, M. (2003). Edebiyat ve Eğitim Fakültelerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri için Türk Dil Bilgisi. İstanbul: Bayrak Yay.
- Gencan, T. N. (1998). Dilbilgisi. İstanbul: Kanaat Yay. (on yedinci basım).
- İnce, Y. Demirayak, O., Görmüş, Ş., Kılıçoğlu, A. (2003) Türk Dili ve Kompozisyon Bilgileri, Trabzon: Dilara Yayınevi ve Matbaacılık (ikinci baskı).
- Mutlu, H. K. (2006). Türkiye Türkçesi Ses Bilgisi Üzerine Bir Bibliyografya Denemesi. *Türk Dünyası İncelemeleri Dergisi*, C. VI S. 2, s.: 373-382, İzmir.

Özkırımlı, A. (2007) Türk Dili- Dil ve Anlatım. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yay. (dördüncü baskı).

Sağır, M. (1996). Ana Dil Öğretimi. *TÖMER-Dil Dergisi*, Dil Öğretimi Özel Sayısı, S. 43.

Sağır, M. (2007). Ana Dil mi Ana Dili mi?. *Türkoloji Araştırmaları*. S.4.

Sağır, M. (1997). Anadolu Ağzlarında Ünsüzler. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı-Belleten 1995*. Ankara :TDK Yay.

Sağır, M. (1995). Anadolu Ağzlarında Ünlüler. *Türk Dili Araştırmaları Yıllığı- Belleten 1995*. Ankara :TDK Yay.

Sağır, M. (2008). Türkiye Türkçesi Ağzlarının Ünlü Varlığı. *Türkoloji Araştırmaları*. S. 9.

EKLER

EK- 1: Kişisel Bilgi Formu

Sevgili öğrenciler, aşağıdaki formu doldurunuz. Cevaplarınız gizli tutulacaktır. Teşekkürler...

Cinsiyetiniz:

☐ Kız ☐ Erkek

Babanızın öğrenim durumu:

- ☐ Hiçbir okul mezunu değil
☐ İlkokul-Ortaokul mezunu
☐ Lise mezunu
☐ Üniversite mezunu

Babanızın mesleği:

- ☐ Memur
☐ İşçi
☐ Serbest meslek
☐ Çalışmıyor

Annenizin öğrenim durumu:

- ☐ Hiçbir okul mezunu değil
☐ İlkokul-Ortaokul mezunu
☐ Lise mezunu
☐ Üniversite mezunu

Annenizin mesleği:

- ☐ Memur
☐ İşçi
☐ Serbest Meslek
☐ Ev hanımı

Kardeş sayısı (sizinle beraber):

- ☐ 1
☐ 2
☐ 3
☐ 4 ve üzeri

Ailede kaçınıcı çocuksunuz?

- ☐ 1
- ☐ 2
- ☐ 3
- ☐ 4 ve üzeri

Evinizde kendinize ait odanız var mı?

- ☐ Evet
- ☐ Hayır

Ailenizin aylık ortalama geliri:

- ☐ 500 TL ve altı
- ☐ 500-1000 TL
- ☐ 1000-1500 TL
- ☐ 1500 TL ve üzeri

Dil ve Anlatım dersine hangi kaynaktan çalışıyorsunuz? (Birden fazla ise diğerlerini de işaretleyiniz.)

- ☐ Ders kitabından
- ☐ Yardımcı kaynaklardan
- ☐ İnternet sitelerinden
- ☐ Diğer:(Lütfen yazınız.)
- ☐ Derse hiç çalışmıyorum.

Liseyi bitirdikten sonraki planınız (eğitsel-mesleki):

- ☐ Üniversiteye gitmek
- ☐ İşe girmek
- ☐ Üniversiteyi kazanamazsam işe girmek
- ☐ Hiçbir planım yok
- ☐ Diğer: (Lütfen yazınız.)

EK- 2: Kazanımlara Ulaşma Düzeyini Belirlemek için Kullanılan Test

Sevgili Öğrenciler,

Bu ölçek, sizin ses bilgisi konusundaki tutumlarınızı belirlemek için hazırlanmıştır. Sizin için en doğru olan seçeneği işaretleyiniz.

Teşekkürler...

		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1	Kelimeleri doğru telaffuz etmeye (söylemeye) dikkat ederim.					
2	Kullandığım seslerin özelliklerini bilirsem bu sesleri daha doğru telaffuz ederim.					
3	Bazı sözcükleri, konuşurken, yazı dilinde kullandığımdan farklı ifade ederim.					
4	Bir metindeki noktalama işaretlerinin, konuşma sırasında aldığımız nefesle aynı işlevde olduğunu düşünürüm.					
5	“Çürütücülerden”, “Şemsi Paşa Pasajı’nda çenesi büzülesiceler” gibi ifadeleri söylerken zorlanırım.					
6	Dilimizdeki seslerin ve konuşma şekillerinin zaman içerisinde gerçekleştiğini düşünürüm.					
7	Söylediklerimin doğru anlaşılması için gerekli yerlerde vurgu ve tonlama kullanırım.					
8	Dil ve Anlatım dersinin dilimizi öğrenmede yararlı olduğunu düşünürüm.					
9	Dil ve Anlatım dersini seviyorum.					

I. Aşağıdaki altı çizili sözcüklerdeki ses olaylarını bularak uygun yere yazınız.

O yıllarda ben, sekiz dokuz yaşlarında idim. Oturduğumuz yer (1)ufacık bir kasabacıktı. Babam hesap tutuyordu. (2)Saatçilik de ederdi. Ekmek paramızı ancak çıkarabiliyorduk. Babam, kendini (3)affettirmek için olsa gerek, (4)boynu eğik gezerdi. Evinde (5)oturduğumuz adamın, alışveriş ettiğimiz bakkalın kapıya kadar gelip acı sözler söyledikleri de oluyordu. Haklı olmadıklarını da şimdi (6)anıyordum. Bizde alacakları kalmıyordu.

Hissettiklerimi anlatabilmek için büyücek bir deftere ihtiyacım vardı. (7) Bana bu defter bile o zamanlarda imkânsız görünüyordu. (8)Daracık odamın penceresinden umutsuzca dünyaya bakıyordum.

(1)

(2)

(3)

(4)

(5)

(6)

(7)

(8)

II. Türkçede seslerin bazı özellikleri vardır. Bu kurallara aykırı veya uygun olarak verilen sözcükleri, Türkçenin ses özellikleriyle eşleştiriniz.

() mert	1. İnce ünlü bulunmaz.
() saat	2. Sözcüklerin başında iki veya üç ünsüz bulunmaz.
() kuvvet	3. n sesi sözcüğün başında bulunmaz.
() koro	4. c sesi sözcüğün başında bulunmaz.
() nergis	5. f sesi yansıma ve yansımadan türemiş sözcüklerin başında bulunur.
() mırıldamak	6. İki ünlü yan yana gelmez.
() liman	7. l sesi sözcüğün başında bulunmaz.

- () radar 8. r sesi sözcüğün başında bulunmaz.
- () cezve 9. Aynı iki ünsüz yan yana bulunmaz.
- () fısıltı 10. o- ö sesleri yalnız ilk hecede bulunur.
- () stres 11. m sesi yansıma ve yansımadan türemiş sözcüklerin başında bulunur.
- () jale 12. Sözcüklerin sonunda b, c, d, g sesleri bulunmaz.
- () hac 13. j sesi yabancı dilden alınmış kelimelerde bulunur.
- () kâğıt 14. m sesi sözcüğün başında bulunmaz.
- () adalet 15. Uzun ünlüler yabancı dillerden alınmış sözcüklerde bulunur.

III. Aşağıdaki soruları cevaplayınız.

Çocuk düşerse ölür çünkü balkon

I II III

Ölümün cesur körfezidir evlerde

IV V

1. Yukarıdaki altı çizili sözcüklerden hangisi küçük ünlü uyumuna uymaz?

- a) I b) II c) III
d) IV e) V

2. Aşağıdaki sözcüklerden hangisinde yalnız geniş ve kalın ünlü kullanılmıştır?

- a) sokak
b) dergi
c) çıkık
d) böbrek
e) kültür

Ne hasta bekler sabahı

Ne taze ölüyü mezar

Ne de şeytan bir günahı

Seni beklediğim kadar

3. Yukarıdaki dizelerde büyük ünlü uyumuna uymayan kaç sözcük vardır?

- a) 3
b) 4
c) 5
d) 6
e) 7

Türkçede –yor, -ken, -gil, -daş- ki gibi ekler genellikle büyük ünlü uyumunu bozar.

4. Aşağıdakilerden hangisinde bu ekler büyük ünlü uyumunu bozmamıştır?

- a) gülüyor
b) vatandaş

- c) sabahki
- d) uyurken
- e) halamgil

“Bugün annem Antalya’ dan uçakla geldi.”

5. Yukarıdaki cümlede hangi sözcük vurgulu okunur?

- a) bugün
- b) annem
- c) Antalya’ dan
- d) uçakla
- e) geldi

6. Aşağıdaki sözcüklerden hangisinin ilk hecesi vurgulu okunur?

- a) kolay
- b) Türkiye
- c) düşündükçe
- d) yumurta
- e) İstanbul

7. Aşağıdaki sözcüklerden hangisinde yalnız sürekli ve yumuşak ünsüz kullanılmıştır?

- a) hasret
- b) vatan
- c) kalem
- d) özlem
- e) baca

Cümlede önemsenen ögeyi vurgulamanın bir yolu da onu yükleme yaklaşıdır.

8. Bu açıklamaya göre aşağıdakilerden hangisinde dolaylı tümleç vurgulanmaktadır?

- a) Beni en çok onlar ilgilendirmişti.
- b) O sonsuz maviliği yeniden gördüm.
- c) En güzel yıllarım köyde geçti.
- d) Binlerce kuş birden havalandı.
- e) Ertesi gün tekrar geleceğini biliyordum.

9. Aşağıdaki sözcüklerden hangisinde yalnız ince ve yuvarlak ünlü kullanılmıştır?

- a) ömrün
- b) kürek
- c) doğru
- d) dizin
- e) yalnız

Türkçe sözcüklerde “b” sesinden önce “n” değil “m” gelmelidir.

10. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bu kurala uyulmamıştır?

- a) Üzerinde pembe bir kazak vardı.
- b) Ambarda buğday bitti bitecekti.
- c) Sokağımızı sarı bir lamba aydınlatıyor.
- d) İstanbul bu yıl bir başka güzel.
- e) Perşembe günü son sınavımızı olacağız.

11. Aşağıdaki sözcüklerden hangisine ünlü ile başlayan bir ek geldiğinde yumuşama olmaz?

- a) çok
- b) kitap
- c) ağaç
- d) kayık
- e) top

12. Aşağıdaki sözcüklerden hangisinde yalnız dar ve düz ünlü kullanılmıştır?

- a) maden
- b) kırık
- c) dize
- d) tutuklu
- e) körüklü

13. Aşağıdaki cümlelerin hangisinde bütün sözcükler küçük ünlü uyumuna uyar?

- a) Bakakalırım giden geminin ardından
- b) Üşüyorsun ceketimi al.
- c) Evet, gün geliyor bıkiyorum senden
- d) Gece trenlerine binme kaybolursun
- e) İstanbul'un öyledir baharı

14. Aşağıdaki sözcüklerden hangisinde yalnız süreksiz ve sert ünsüz kullanılmıştır?

- a) karlı
- b) çatık
- c) yolculuk

- d) sahaf
- e) minyatür

15. Aşağıdaki sözcüklerden hangisinin son hecesi vurgulu okunur?

- a) şimdi
- b) postacı
- c) Malatya
- d) çalışkansınız
- e) yazmaz

Ünsüzler çıkış yerlerine göre, dudak, diş, damak ve gırtlak sesleri olarak sınıflandırılır.

16. Aşağıdakilerden hangisinde diş sesleri verilmiştir?

- a) g, k, ı, y
- b) d- t- n- s- z
- c) b- m- p
- d) h- ğ
- e) b- c- d- g

17. Aşağıdaki sözcüklerden hangisinde ünlü uyumları aranır?

- a) kabadayı
- b) tek
- c) şenlik
- d) gün
- e) balıksırtı

Test bitmiştir. Teşekkürler...

EK- 3: Öğretmenlere Uygulanan Anket

Değerli öğretmen arkadaşlarım,

9. sınıf Dil ve Anlatım dersi hedeflerine ulaşma düzeyi hakkında hazırlanan aşağıdaki soruları lütfen cevaplayınız. Hangi seçeneğin sizin için doğru olduğunu düşünüyorsanız seçeneği X ile işaretleyiniz.

Teşekkürler...

		Tamamen katılıyorum	Katılıyorum	Kararsızım	Katılmıyorum	Kesinlikle katılmıyorum
1	Öğrenciler, derse hazırlıksız gelmektedirler.					
2	Öğrenciler, konuları ilgi çekici bulmamaktadırlar.					
3	Öğrenciler, derse dikkatlerini vermekte zorlanmaktadırlar.					
4	Öğrenciler, konuları gereksiz/önemsiz bulmaktadırlar.					
5	Öğrenciler, dersten sonra gerekli tekrar ve uygulamaları yapmamaktadırlar.					
6	Öğrenciler, ilköğretimden bilgi eksikliği ile gelmişlerdir.					
7	Öğrenciler, günlük hayatlarında ve girecekleri sınavlarda bu konularla karşılaşacaklarının yeterince farkında değildirler.					
8	Okulda dersi görselleştirecek teknolojik imkânlar (bilgisayar, sunu cihazı...) yetersizdir.					
9	Sınıflarda öğrenci sayısı fazladır.					
10	Ders kitabı öğrenciler için yeterli değildir (etkinlikler, metinler...).					
11	Öğretim programı (müfredat) öğrenciler için çok yoğundur.					

EK-4: Vurgu ve Tonlamaya İlişkin Okutulan Metin

Patlıcanlar morara morara kadife rengini aldı. Çenesine güvenen, sırtına küfesini takan sokakta. “Kemer patlıcanlarım!” diye bağıyor. Gerçekten de güzel bir sebzedir. Her şeye karışır, türlüye girer, dolma olur, şişe dizilir, ezim ezim ezilir. İmambayıldı şeklinde görülür. Fakat tavaşı dehşetlidir. Ne de kolay yemektir. Biraz çalı çırpı, talaş, yonga, bakkaldan yüz dirhem yağ, sütçüden bir kâse yoğurt alındı mı misk! Odunun kurusu, ortaya, yanına malzemeler yerleştirilir. Gelsin yelpaze, kürek puf puf. Alev aldı mı tava üstüne bolca zeytinyağı, “Oh!” ne cızırtı. Yağ fıkırdar, daha yanmadı. Çıtırdar, biraz daha hışırdar. Ha, ha, ha! Odadaki toramandan vakit mi var? Yine ağlıyor.

- Hu! Sen ocağına bak, ben oğlanı emzireyim. Derken bir feryat!

- A dostlar! Yetişin.

- Ne oldu?

- Yanıyoruz, tutuştuk.

- Şangır! Komşular yanıyoruz. Paldır! Dostlar tutuşuyoruz. Küldür! Eyvahlar olsun.

(Ahmet Rasim, Belediyeye Dair)

EK- 5: Okullardaki Uygulamalar için Alınan Onay Belgesi

T.C.
KARAMAN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI : B.08.4.MEM.0.70.20.00-605.01-212/
KONU : Araştırma İzni

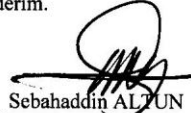
20.05.2011 05368

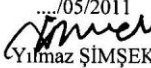
VALİLİK MAKAMINA
KARAMAN

İlgi : a) Bakanlığımıza Bağlı Okul ve K. Yapılacak Araştırma ve Araştırma Desteğine Yönelik İzin ve Uygulama Yönergesi
b) Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğünün 21/04/2011 tarih ve B.30.2.GÜN.0.44.72.00/3064 sayılı yazısı.

İlgi (b) yazı gereği Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Ortaöğretim Sosyal Alanlar Eğitimi Anabilim dalı, Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Emine YENEN'in Müdürlüğümüze bağlı Merkez Ortaöğretim kurumlarında öğrenim öğrenim öğrencilere yapacağı "Meslek Liseleri İle Genel Liselerin Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Hedeflerine Ulaşma Düzeylerinin Karşılaştırılması" konulu anketin araştırmanın tamamlanmasından itibaren iki hafta içinde iki örneğinin CD olarak Müdürlüğümüze teslimi ve yapılmasına izin verilen araştırma uygulamasında olabilecek fiziki zararların karşılanması taahhüdü ile yapılması Müdürlüğümüze uygun görülmektedir.

Makamlarınızca uygun görüldüğü takdirde Olurlarınıza arz ederim.

Sebahaddin ALTUN
İl Milli Eğitim Müdürü

OLUR
.../05/2011

Yılmaz ŞİMŞEK
Vali a.
Vali Yardımcısı

	Sakabaşı Mh.Yeni Hükümet Konağı C.Bİ.KARAMAN Bilgi için Abdullah KAYAR Telefon : (0 338) 213 16 66 / 142 Fax : (0 338) 212 27 83 Web : www.prokob70.org e-mail: projelerekibi70@meb.gov.tr				
---	---	---	---	---	---

T.C.
KARAMAN VALİLİĞİ
İl Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : B.084.MEM.0.70.20.02-605.01- 236 /
Konu : Araştırma İzni

23.05.2011- 05395

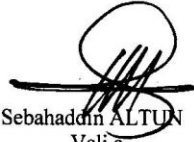
GAZİ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜNE
(Eğitim Bilimleri Enstitüsü)

ANKARA

İlgi : a) 21/04/2011 tarih ve B.30.2.GÜN.0.44.72.00/3064 sayılı yazınız.
b) Valilik Makamının 20/05/2011 tarih ve 5368 sayılı onayı.

İlgi (a) yazınız ile "Meslek Liseleri İle Genel Liselerin Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Hedeflerine Ulaşma Düzeylerinin Karşılaştırılması"nın araştırmasıyla ilgili Türk Dili ve Edebiyatı Öğretmenliği Bilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Emine YENEN'in anketi Valilik Makamının ilgi (b) onayı ile uygun görülmüştür. İlgi onayda belirtilen şartların uygulanması halinde anket yapılması hususunda;

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

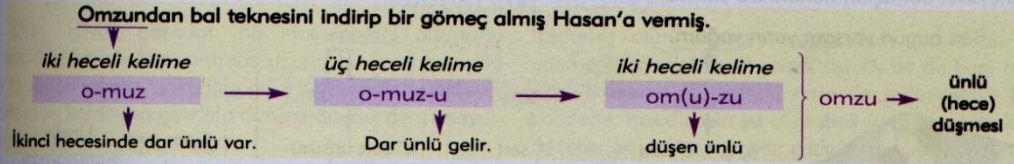

Sebahaddin ALTUN
Vali a.
İl Milli Eğitim Müdürü

EKLER:
-Valilik Onayı (1 sayfa)

EK- 6: Dokuzuncu Sınıf Dil ve Anlatım Dersi Kitabından Alınan Örnekler

Ses Olaylarının Yer Aldığı Bölüm

4. a. *Hasan Boğuldu* metninden alınan aşağıdaki cümlede geçen "omuz" kelimesinde, ünlü düşmesinin nasıl gerçekleştiği gösterilmiştir. Verilen bu bilgilerden hareketle ünlü düşmesinin nasıl meydana geldiğini belirleyerek defterinize yazınız.

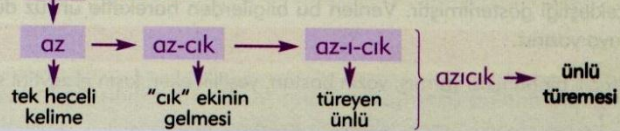
b. Aşağıdaki cümlelerde ünlü düşmesinin meydana geldiği kelimeleri bularak ünlü düşmesinin nasıl gerçekleştiğini söyleyiniz.

"Zeytinli'ye gelene kadar yan yana yürümüşler; az konuşmuşlar, çok bakışmışlar ama ikisinin de gönlü birbirini sevmiş."
 "İnsan nereye giderse rızkı da beraber gidermiş; bunu düşündüğüm yok."
 "Oğlunu önüne oturtup: 'Oğlum, Hasan!' demiş."
 "Bunu duyunca Hasan'ın aklı başından çıkmış."

5. a. *Hasan Boğuldu* metninden alınan aşağıdaki cümlede geçen "azıcık" kelimesinde, ünlü türemesinin nasıl gerçekleştiği gösterilmiştir. Verilen bu bilgilerden hareketle ünlü türemesinin nasıl meydana geldiğini belirleyerek defterinize yazınız.

Hacer heybeyi tekrar yanına bırakarak **azıcık** düşündü.

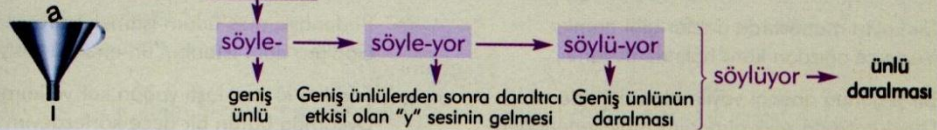

b. Aşağıdaki cümlede ünlü türemesinin meydana geldiği kelimeyi bularak bu ses olayının nasıl gerçekleştiğini söyleyiniz.

"Aman yörük kızı, aman biricik Emine'm!" demiş, "Senin tatlı dilini duyan, güler yüzünü gören bir daha seni nasıl unuttur?"

6. a. *Hasan Boğuldu* metninden alınan aşağıdaki cümlede geçen "söylüyor" kelimesinde, ünlü daralmasının nasıl gerçekleştiği gösterilmiştir. Verilen bu bilgilerden hareketle ünlü daralmasının nasıl meydana geldiğini belirleyiniz.

Yalnız orada boğulduğunu **söylüyorlar**.

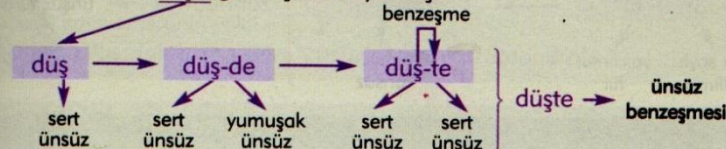

b. Aşağıdaki cümlede ünlü daralmasının meydana geldiği kelimeyi bularak bu ses olayının nasıl gerçekleştiğini söyleyiniz.

Obaya varınca kime sorsan **diyiverir**.

7. a. *Hasan Boğuldu* metninden alınan aşağıdaki cümlede geçen "düşte" kelimesinde, ünsüz benzeşmesinin (uyumu) nasıl gerçekleştiği gösterilmiştir. Verilen bu bilgilerden hareketle ünsüz benzeşmesinin nasıl meydana geldiğini belirleyerek tahtaya yazınız.

Tut ki birbirimizi **düşte** görmüşüz de uyanmışız.

b. Aşağıdaki cümlede ünsüz benzeşmesinin meydana geldiği kelimeleri bularak bu ses olayının nasıl gerçekleştiğini söyleyiniz.

"Ah, Hasan!" demiş, "Kışın derdi senden evvel benim içime çöktü, ayrılık günleri geldi çattı."

Ölçme- Değerlendirme Bölümü

Ölçme - Değerlendirme

1. Aşağıdaki seçeneklerden hangisinde bilgi yanlış söz konusudur?

A) Türkçede dört kalın, dört ince toplam sekiz ünlü vardır. B) "Ö" ünlüsü ince-yuvarlak özellikler taşır.
 C) Ünlü daralması ses olayı telaffuz kusuruna neden olabilir. D) "Ü" ünlüsü kalın-yuvarlak özellikler taşır.
 E) Türkçede "a" sesi kullanılışa göre farklı ses değerleri kazanmasına karşın sadece "a" göstergesi ile ifade edilir.

2. Aşağıdaki cümlelerde boş bırakılan yerlere uygun kelimeleri yazınız.

♦ "Bana sökmeyiz böyle kibar ağızları." cümlesindeki "kibar ağızları" kelimelerindebulunmaktadır.
 ♦ "Sen oku, çok güzel okuyorsun." cümlesindeki kelimelerde vurgu sırasıyla şu eklerdedir:
 ♦ "İlahi... madam... Hadi... sesi... duydu... bunu... da... gıdıklandı... O... düşünün... niye..." cümlelerinde şekilde duraklama yapılır. (Duraklama yapılacak yere "/" işaretini koyunuz.)

3. Aşağıdaki seslerle bu seslerin özelliklerini doğru şekilde eşleştiriniz.

diş ünsüzü	m, b, p	dar-ince-düz ünlü	o
damak ünsüzü	z, s	geniş-kalın-yuvarlak ünlü	ü
dudak ünsüzü	r, l, n	dar-ince-yuvarlak ünlü	ı

4. Aşağıdaki cümlelerin karşısına yargılar doğru ise "D", yanlış ise "Y" yazınız.

♦ Yazı dilindeki bir işaretle konuşma dilindeki farklı sesler gösterilebilir. ()
 ♦ Bir cümlede veya birbirini takip eden cümlelerde aynı seslerin art arda tekrarı anlatımın bozulmasına neden olur. ()
 ♦ Yazım kurallarıyla telaffuz bütünüyle örtüşür. ()

5. Dili etkili, güzel ve doğru kullanmanın önemi nedir?

Vurgu ile ilgili Uygulamanın Yer Aldığı Bölüm

3. Etkinlik

a. *Keşanlı Ali Destanı*'ndan alınan cümlelerde geçen kelimelerin dik ve baskılı okunarak vurgulanan hece aşağıda gösterilmiştir. Bu cümleler okunarak kelimelerde vurgunun nasıl gerçekleştiği tespit edilir.

Ne diyordum efendicağzıma söyleyim.
 Dün sana öğrettiğim dersi ezberledin?
 (Bir çekmecedan okul defterini alır.) Ezberledim madam.
 Oku.
 Sen oku, çok güzel okuyorsun.
 Sizin orda telefonla nasıl konuşulur?
 (Hiddetle) Al kırışi burdan dedim. Anlıyor musun?

b. "Türkçede kelime vurgusu" konusunda yapılan araştırmalardan ve yukarıda ulaşılan sonuçlardan hareketle, kelime vurgusunun kelimenin hangi hecesinde gerçekleştiği belirlenir. Sonuçlar aşağıdaki şemaya yazılır.

Türkçede Kelime Vurgusu			bulunur.